

DE

DELAVSKA ENOTNOST

10. MARCA 1973 – ŠT. 9 – L. XXX

FOTO VEST

Aprobacija predloga

Od ponedeljka do srede so se v prostorih republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije zvrstili trije delovni razgovori na temo bodoča organiziranost sindikatov v naši republiki. Najprej se je sestalo na razširjeno sejo predsedstvo RZ ZSS, v torek je bilo posvetovanje predsednikov občinskih sindikalnih svetov, občinskih, medobčinskih, mestnih in obalnih odborov sindikatov posameznih dejavnosti, v sredo pa še posvet s predsedniki nekaterih osnovnih organizacij sindikata. Vsi ti razgovori so pravzaprav pomenili aprobacijo sedanjega predloga o bodoči organiziranosti sindikatov v naši republiki.

Na podlagi tega predloga, stališč in mnenj s teh posvetovanj bo pripravila statutarna komisija republiškega sindikalnega sveta predlog „Statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov v SR Sloveniji, o katerem naj bi najprej razpravljala republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, nato pa ga še v tem mesecu dal v javno razpravo. VIII. kongres slovenskih sindikatov naj bi, upoštevaje rezultate javne razprave, objavil predlog dokumenta in predlagal osnovnim organizacijam, da podpišejo statutarni dogovor.

V Radljah deluje klub samoupravljalcev

Občinski svet Zveze sindikatov v Radljah ob Dravi je ustanovil klub samoupravljalcev kot obliko za sestajanje, razpravljanje in posvetovanja s širšim krogom delavcev – članov samoupravnih organov v organizacijah združenega dela. Za vodenje dejavnosti kluba so izvolili upravni odbor, ki skupno z občinskim svetom ZSS in delavsko univerzo pripravlja programe razprav in izobraževalne dejavnosti v klubu.

Doslej so organizirali že več razprav, denimo razpravo o ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela, o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogo-

●●
POZOR!

**DELOVNI
KOLEKTIVI,
SINDIKALNE
ORGANIZACIJE**

Vila »Ana«, ki stoji v najlepšem delu Filip-Jakova, znanega turističnega kraja na srednjem Jadranu, ponuja zelo ugodne pogoje za ureditev počitniškega doma za počitek in rekreacijo vaših delovnih ljudi.

Ker je Filip-Jakov v neposredni bližini Kornatov, ki imajo več kot 300 otokov in otočkov, je to področje idealno za navtični turizem, ribolov, podvodni ribolov, smučanje na vodi in jadrnanje. Številni zavarovani in pogozdeni zalivi z lepimi plažami na kopnem in otokih so pravi raj za ljubitelje narave.

V osrednjem predelu Filip-Jakova je velika urejena peščena plaža (vila je od nje komaj 100 metrov daleč), ki je zavarovana pred vetrom in še posebej primerna za otroke in neplavalce.

Vila »Ana« ima eno enoposteljno, tri dvoposteljne in devet troposteljnih sob z najmodernejšim komfortom. Vse sobe imajo kompletne sanitarne naprave (tuš in WC), balkon in centralno napravo za ogrevanje. Vila ima restavracijo, kuhinjo, terase in svoje parkirišče.

Vse informacije za ureditev počitniškega doma lahko dobite, če se pisмено obrnete na naslov:

**VILA »ANA«
FILIP-JAKOV**
ali telefonično na številko (057) 71-512.

V kranjski Savi

Za letošnji 8. marec

Oglati razgovori za oglato mizo

»Savčanka« je delavka kot moški, je dejala EMA PEVC, vodja izobraževalnega centra SAVA Kranj, »savčanka« nima predsodkov, je pribrala, se izobražuje, je vključena v samoupravljanje, le družba prepočasi rešuje njene probleme!

Berite na 3. strani!

Kompleks žensk ALI DRUŽBE?

Foto: A. AGNIČ

Mercator 461 PRODAJALN

varjenju, o stanovanjski politiki in drugo.

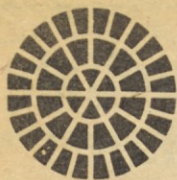
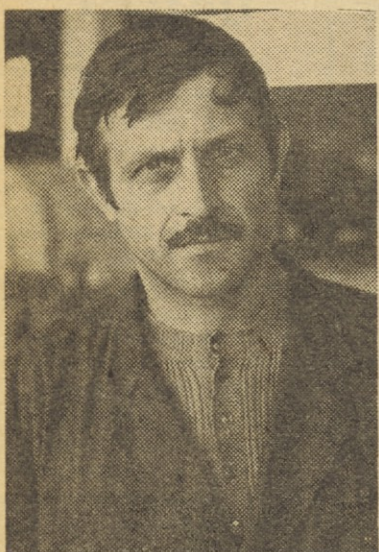
Minuli teden so organizirali v klubu razpravo o osnutku družbenega dogovora o kadrovski politiki in samoupravnega sporazuma o splošnem, družbenem in strokovnem izobraževanju delavcev v občini Radlje. V sprosčeni, neformalni razpravi so kritično ocenili pripravljena osnutka dogovora oziroma sporazuma, se širše seznanili z njihovo vsebino in se dogovorili o stališčih, ki jih bodo zastopali v delavskih svetih, ko bodo odločali o podpisu družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma.

TILKA BLAHA

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

Podpisnikom dogovora o Delavski enotnosti priznavamo pri objavi razpisov

**50%
POPUST**

DELEGATI
GOVORE

MAKS TURK:

Prva skrb naj velja urejenemu gospodarjenju podjetja, vendar bomo morali več sil kot doslej posvetiti reševanju stanovanjskih problemov naših delavcev, skrbeti, da bodo matere pri delu lahko mirne, saj bodo otroci v varstvu ...

DRAGICA GOMBOC:

Veliko dela je pred nami. Upoštevaje sedanjo splošno družbeno in politično aktivnost sem in ostajam optimist. Od kongresa slovenskih sindikatov veliko pričakujem, še posebej pa v zvezi z odpravljanjem socialnih razlik.

MARJANCA PEČAR:

Zadnje čase poznamo v Celju dokaj številne primere spodbudnega sodelovanja med kulturnimi ustanovami in gospodarskimi organizacijami. Razmišljamo o tem, kako bi bila lahko kultura v delovnih kolektivih prisotna vsak dan.

Tudi na
delavca ne
pozabimo!

Maksa TURKA, delegata za VIII. kongres slovenskih sindikatov iz Tovarne usnja Šoštanj, smo zmotili sredi dela za strojem, ki meri velikost kož, pravzaprav zaplat usnja, preden jih tovarna pošlje predelovalni industriji. Ker na novem avtomatskem stroju ni več ročnega dela, kože je treba na eni strani položiti na stroj in jih na drugem koncu zmerjene in oštevilčene z vsemi potrebnimi podatki zlagati in oмотati v papir, se je Maks Turk brez težav odtrgal za nekaj minut od svojega stroja.

Turk je v Tovarni usnja zaposlen že 14 let, je član delavskega sveta in član izvršnega odbora sindikata.

Maks Turk je povedal, da se v osnovni organizaciji sindikata sicer še niso dogovorili, o čem naj bi na kongresu razpravljali. Najhujša skrb kolektiva – skrb za jutrišnji kruh – je po združitvi z Industrijo usnja Vrhnika mnogo manjša. „Trenutne skrbi so rešene,“ je dejal, „sedaj vemo, kako in kaj bo v bodoče. Seveda pa je v podjetju še veliko problemov, tudi gospodarskih, ki jih bomo morali reševati sami, kjer nam nobena združitev ne bi pomagala.“

Zaplate usnja so prihajale, zmerjene, do konca stroja. Turkova sodelavka je morala za čas najinega razgovora prevzeti delo za oba.

„Delo pri tem stroju gre zelo hitro od rok. Vse je avtomatično. Imamo pa v proizvodnji nekaj ozkih grl, nekatera med njimi so nastala potem, ko smo dobili nove stroje in se še nismo povsem privadili novi tehnologiji. Najhuje pri tem pa je, da ta ozka grla zahtevajo tudi nočno delo, sicer drugi delavci pogosto ne bi imeli dela.“

„Vendar bo tega nočnega dela nekoč konec“ sem dodal, misleč pri tem na njegove besede, da se nekateri delavci še niso povsem navadili na nove stroje.

„Ponekod že. Imamo pa delovna mesta, kjer bo nočno delo vedno potrebno, razen če bi se korenito spremenila tehnologija. Delavci morajo biti noč in dan poleg sodov za strojenje kož, tu, na primer, drugače sploh ne gre.“

„Res pa je, vsaj kolikor jaz vem, da ženske pri nas v nočni izmeni ne delajo.“

Pogovor se je potem dotaknil tako imenovanega družbenega standarda, gradnje stanovanj, varstva otrok in drugih.

„Stanovanjski problemi so pri nas najbrž prav takšni kot v drugih podjetjih. „Nerešeni namreč“, se je Maks Turk razgovoril. „Večno šibka plat skrbi za delovnega človeka. Deloma zaradi premajhne pozornosti, ki smo jo do sedaj posvečali gradnji stanovanj, deloma zavrženju skromnih sredstev, ki jih lahko namenimo za reševanje stanovanjske stiske, deloma pa tudi zaradi prehitro rastočih cen v stanovanjski gradnji je pri nas še precej delavcev brez stanovanj. Delavcev, ki že dolgo čakajo in ki bodo morali še nekaj časa potrpeti, čeprav smo se zavzeli, da bi stanovanjske probleme poslej hitreje reševali.“

„Je kriv dolge vrste čakajočih delavcev napačen sistem dodeljevanja kreditov?“

„Sistem je kar v redu, delavci zaradi njega niso nič prikrajšani. Glavne vzroke sem omenil že prej.“

Od stanovanj sva preskočila k otroškemu varstvu. Zaposlene matere imajo v Šoštanju velike težave, saj varstvo ni urejeno tako, kot bi bilo treba. Kdo je za to odgovoren? Turk je skomignil z rameni in se nasmehnil, češ, niti tega problema ni moč rešiti kar tako.

Na koncu razgovora je vendarle našel pohvalno besedo.

„Lani smo v našem podjetju končno uvedli tople obroke,“ je dejal. „Bil je skrajni čas, da smo vpeljali tople malice, saj mnogi delavci hodijo dve do tri ure na delo. Se to kaj pozna pri delu? Prepričan sem, da delavci zdaj mnogo lažje delajo kot prej, ko so po dveh, treh urah hoje do tovarne delali še osem ur, ne da bi kaj toplega pojedli.“

V razgovoru sva tako povzela v glavnem vse kar tišči 500-članski kolektiv in o čemer naj bi Turk spregovoril na kongresu sindikatov.

„Res je,“ nam je odgovoril na tradicionalno vprašanje, „prav gotovo se bom na kongresu zavzel za večjo skrb za tako imenovani družbeni standard naših delavcev, za hitrejšo gradnjo stanovanj za delavce, za gradnjo vrtcev, za večjo skrb za delavce v tovarni sami. Skrb za dobro gospodarjenje je sicer res prva, vendar tudi na delavca ne smemo pozabiti.“

rb

„Preden so vas izvolili v izvršni odbor sindikalne organizacije in v občinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, ste vodili aktiv ZM v vašem podjetju. Kako zdaj, ko ste, če tako rečemo, prerasli mladinsko organizacijo, gledate na probleme mladih v podjetju?“

„Pravzaprav ne dosti drugače kot poprej! Veste, mladi so bili v mnogih zadevah že doslej enakopravno obravnavani v primerjavi z odraslimi, starejšimi člani kolektiva, v mnogih pa so še naprej diskriminirani. Za tisto prvo, pozitivno, bi bila značilna štipendijska politika, pri kateri zadnje čase res ne razlikujemo več med mladimi in starimi. Za tisto drugo in neugodno pa je tipičen način razreševanja stanovanjskih zadev. Razen tovarne Mura imamo v našem podjetju izmed vseh kolektivov v občini zaposlenih največ mladih, gradili pa smo najmanj družbenih stanovanj! Pri individualnih posojilih za razreševanje stanovanjskih problemov pa mladi zaradi pogojev kreditiranja praktično niso prišli v poštev. S tem, da bi tudi pri nas načrtno dajali več sredstev za družbeno gradnjo in pogoje dodeljevanja stanovanj oziroma kreditiranja prilagodili tudi možnostim delavcev z nižjimi zaslužki, bi prav gotovo tudi mladim zagotovili perspektivo, da bodo s pomočjo delovne organizacije le rešili svoj stanovanjski problem.“

„Če bi se odločili, o čem bi spregovorili na kongresu?“

„Da bi se odločila za razpravo, ne verjamem, čeprav vem, o čem bi razpravljala! Na vsak na-

Nevednost
je leglo
razlik ...

Med delegati VIII. kongresa zveze slovenskih sindikatov bo tudi tovarišica Dragica GOMBOC, blagajničarka v Domu tehnike, eni izmed blagovnic v sestavu trgovskega podjetja POTROŠNIK Murska Sobota. Takoj je treba povedati, da si je to časno dolžnost pošteno prislužila

čin bi se razgovorila o socialnem razlikovanju v naši družbi. Ne samo zaradi počasnosti pri razreševanju stanovanjskih vprašanj ali zavoljo štipendij, ki jih ne dobivajo res nadarjeni otroci iz delavskih družin, tudi zaradi mnogih drugih vzrokov to razlikovanje predstavlja problem, ki bi ga morali energično razreševati na vsej črti, kot se temu pravi. Poglejte samo tole: pri nas v Pomurju je vsaj toliko, če ne več kolektivov kot drugod po Sloveniji, kjer delavcem vodilni ljudje še danes prijateljsko svetujejo, naj pustijo politiko pri miru, naj raje delajo, saj so zato plačani! Mislim, da se v takem odnosu do ljudi skriva ena najglobljih, najtrdnje zasidranih korenin socialnega razlikovanja, saj ljudje ostajajo neobveščeni o problematiki lastnih kolektivov in širšega okolja, skratka v temi nevednosti in neznanja. Zato potem marsikdaj ne izkoristijo niti tistih svojih pravic, ki so zapisane v samoupravnih aktih. Temu zlu bi po moje najlaže odpomogli tako, da bi se sindikalne organizacije odločnejše zavzele za načrtno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, mislim tako na splošno kot na strokovno in družbenopolitično izobraževanje. S tem bi ljudem hitreje odpirali obzorja, dali bi jim znanje, ki je pogoj za njihovo osveščenost, to pa je spet pogoj, da bi delavci resnično posegli po samoupravljanju, po odločanju o rezultatih svojega dela. Pot k temu cilju bržčas ni niti kratka niti lahka. Če bodo vse družbenopolitične organizacije, torej ne samo sindikat, vztrajale tudi pri tem, da bi odgovorne delovne dolžnosti nosili ljudje, ki ne bi bili samo izobraženci, temveč bi imeli tudi priložnost za družbenopolitično delovanje, bomo že s tem precej bližje cilju. Kakorkoli že je in bo, sodim da nas vse skupaj čaka veliko dela, ki pa – upoštevaje sedanjo splošno družbeno in politično aktivnost – mora pripeljati tudi do rezultatov. Zato vsem težavam navkljub ostajam optimist in od našega kongresa veliko pričakujem, še posebej pa v zvezi z odpravljanjem socialnih razlik v naši družbi in s tem pri utrjevanju socialne varnosti zaposlenih.“

„Po integraciji s trgovskim podjetjem Ravenka iz Beltincev se je vaš kolektiv precej povečal. Kako je z možnostjo delavcev, da bi dejansko vplivali na sprejemanje odločitev? Mislimo na uveljavljanje ustavnih dopolnil.“

„Končna odločitev o številu temeljnih organizacij združenega dela v našem podjetju še ni sprejeta. Kot članica komisije delavskega sveta za uveljavitev ustavnih dopolnil pa vem, da bodo po novem, če tako rečem, naši ljudje dejansko odločali o vseh, tudi materialnih vprašanjih. Za to pa pri uveljavljanju ustavnih dopolnil predvsem tudi gre, mar ne?“ –mG

Za uvod v pogovor smo jo vprašali, kako lahko ocenila uveljavljanje vloge in vpliva kulturne skupnosti v Celju.

– V dveh letih, kolikor kulturna skupnost obstaja, se je prav gotovo pokazal viden predelek kulturnega delovanja v Celju. Seveda samo zavoljo kulturne skupnosti, vendar. Vsekakor bi morali v prihodnje usmeriti svoja prizadevanja v to, da bi delavci bolj čutili potrebo po kulturnih vrednotah. Sami da se začne, potem gre že lažje. Ne gre samo za potrebo, gre za aktiven odnos do kulture, za možnost kritične presoje. Tako kulturno osveščeni delavci bodo prav gotovo lahko sodelovali pri snovanju kulturne politike in pri vplivanju nanjo. Vplivali bodo na politiko in na program.

– Naloga vsekakor ni lahka. In ne kratkoročna.

Sindikat-
naravni
zaveznik

Marjanca PEČAR je bila minulo jesen izvoljena v Celju za delegata na VIII. kongresu slovenskih sindikatov. Zanjnih sedem let je bila zaposlena v kulturnih ustanovah, prej v celjski mestni knjižnici, zdaj pa je računovodja in analitik v kulturni skupnosti v Celju. Sicer je tajnik osnovne organizacije sindikata in članica aktivna ZK kulturnih delavcev.

– Niti najmanj! Posluževati se bomo morali vseh znanih in neznanih „prijemov“. Vsekakor moram opozoriti na to, da imamo zadnje čase Celju dokaj številne primere spodbudnega sodelovanja med kulturnimi ustanovami in gospodarskimi organizacijami. Naj kot mentor, kakor jim pravimo, kulturnih manifestacij omenim podjetji Aero in Tkanina.

Morda ob tem lahko opozorim na „kozjanski abonma“, ki ga je uvedlo celjsko gledališče. Sicer ne gre samo za akcijo pozivljanja kulturnega življenja na področjih, ki jim pravimo bele liste, temveč tudi za manifestacijo spoznavanja, da profesionalna kulturna ustanova, če že ima sedež v Celju, ni samo celjska, mestna, temveč ima konkretne dolžnosti tudi do širšega zaledja. Navsezadnje tudi do številnih delavcev, ki so zaposleni v Celju, čeprav ne žive v njem.

„Videti je, da razmišljanja o prodoru kulture med najširše sloje zaposlenih v Celju niso na ključna.“

– Tudi ne morejo biti! Celje je sicer majhno mesto, ki pa je sorazmerno močno industrijsko središče in – če že govorimo o kulturnem življenju – tudi mesto, ki ima pestro pahljačo kulturnih ustanov. Vprašanje, kaj napraviti, kako, da ne bodo te ustanove živele – morda pravilneje: životarile – samo za ozek krog ljubiteljev, je torej pravo življenjsko vprašanje.

Mislim, da bo morala kulturna dejavnost svojih prizadevanj navezati najtesneje stike s sindikalnimi organizacijami. Sindikat je naš „naravni zaveznik“!

Glejte, ravno ob tem se mi ponuja logično vprašanje: mar ne bi kazalo zastaviti vse svoje moči, da bi resnično lahko vplivali na vsebinsko imenovanje sindikalnih izletov? Na izletu bi si lahko ogledali tudi – za primer – restavriranje starodavnih fresk. To bi mnogo prispevalo k razumevanju stvari. Delavcu ne bi bilo treba več razlagati, kaj je to restavracija, in denar, ki ga prispeva v ta namen, mu ne bi bil več „odtujen“. Prosim, primer sem improviziral.

– Verjetno niste mislili na sindikat samo pri sindikalnih izletih?

– Ne. Razmišljamo o tem, kako bi lahko bila kultura v delovnih kolektivih prisotna vsak dan, da tako rečem. Morda bi šlo s kulturnimi animatorji, ali kakor jim že bomo rekli. Vsekakor bodo morali biti to ljudje, ki bodo znali pritegniti pozornost delavcev za kulturno dogajanje v mestu. Za začetek se bomo povezali tovarniškimi tiskom, ki naj bi prinašali tudi informacije o prireditvah in sploh programih kulturnih ustanov.

– Prav v Celju večkrat pravite, da kultura ni samo stvar profesionalcev.

– Seveda pripisujemo posebno pozornost tudi amaterski dejavnosti. Kako pomagati kulturno-prosvetnim društvom? Vsekakor bomo pomagali morala biti vsaj taka, da bi amaterji imeli možnost za normalno in tvorno sodelovanje s strokovnimi sodelavci. Mimogrede tudi amatersko gledališče v Celju ima svoj abonma in redne pogovore z obiskovalci. Kulturni torej ni samo profesionalna!

I. T.

ZA OGLATO MIZO
OGLATI RAZGOVORI

Podatki Zveze delavskih univerz Slovenije govore o tem, da sicer počasi narasča število žensk, ki se ob delu izobražujejo, je povedal MILAN PAVLIHA, vodja sektorja za strokovno izobraževanje pri Zvezi delavskih univerz Slovenije, in dodal, da tudi v tem pogledu ženske še precej zaostajajo za moškimi.

Vedno pravim staršem, dajte svojim otrokom po osnovni šoli vsaj še eno stopnjo izobrazbe, je dejala MIRA NOVAK, direktorica gimnazije v Ajdovščini in direktorica Vojkove delavske univerze. In dodala: Samo izobraževanje in zopet izobraževanje bo ženskam zagotovilo enakopraven družbeni položaj, možnosti za napredovanje.

To je žalostno, a resnično, je ugotovil MARJAN FIŠINGER, direktor osnovne šole za odrasle pri Dopisni delavski univerzi v Ljubljani, ko je omenil, da niso tako redki primeri, ko jih ženske prosi, naj ne povedo njihovemu možu ali ljudem iz delovne organizacije, kjer so zaposlene, da se izobražujejo.

Pred dvema letoma smo v naši poklicni šoli odprli oddelke za strojno obdelavo, poklic, ki je za ženske primeren, je dejal JANEZ NARAD iz Strojnih tovarn Trbovlje. Bilo je prostora za 40, javile pa so se samo tri. Poklicne aspiracije žensk so še vedno ozke, res pa je, da žensko v poklicu tudi pri nas nekako drugače ocenjujemo kot moškega.

Poklicne aspiracije ženske mladine so ozke zaradi stališč v družbi, da naj ženske mašijo tista delovna mesta, kjer ni moške delovne sile, je dejala MAJDA MARKIČ s Komunalnega zavoda za zaposlovanje Ljubljana. Ta stališča pa so smešna: ženske lahko premetavajo težko železo, škodi pa jim slab zrak v višinah žerjavov ali tresljaji na viličarjih!

Tako kot banovinska poklicna svetovalnica 1939. leta tudi republiški zavod za zaposlovanje 1966. leta ugotavlja v Sloveniji 5 tipičnih ženskih poklicev: šivilja, prodajalka, pisarniška uslužbenka, učiteljica in frizerka. Sicer pa so se ženske 1939. leta opredeljevale za 27 poklicev, zdaj pa že za 78. Torej vendarle določen premik!

Podatki iz leta 1972. pa nam povedo še marsikaj o poklicnih aspiracijah žensk na Slovenskem. Čeprav je osip v osnovni šoli skoraj za 12 % nižji pri dekletih kot pri dečkih, je nadaljnja usmeritev deklet naslednja:

● V poklicnih šolah je komaj 36,1 % deklet; v trgovskih, gostinskih in tekstilnih jih je 74-95 %; v poklicnih administrativnih in zdravstvenih jih je 98 %; v poklicnih kovinskih, elektro, lesnih in grafičnih komaj 2-6 %.

● V srednjetechničnih šolah je 25,5 % deklet; od 66-69 % v tekstilnih in kemičnih, komaj 3-4 % v elektro in strojni smeri.

● V gimnazijah je deklet 65 %; v srednje administrativnih, zdravstvenih in vzgojiteljskih šolah jih je 93 do 100 %.

● V višjih in visokih šolah je deklet več kot 40 %; na elektro fakulteti komaj 0,9 %, na strojni 2,1 %.

● V oddelkih za odrasle pri rednih šolah je porastel odstotek deklet v zadnjih dveh letih od 18 % na 39,5 %. Med izrednimi študenti na višjih in visokih šolah je 40 % deklet, največ na pedagoških akademijah. Na višjih šolah je med diplomanti 51 % žensk, manj na fakultetah.

● V drugih oblikah dopolnilnega izobraževanja je porastel v zadnjih dveh letih delež žensk od 30 % na 32 % pri družbenem izobraževanju, od 23 % na 35,8 % pri strokovnem, padec pa je za beležen pri splošnem izobraževanju in sicer od 69 % na 62 %, predvsem na račun manjšega števila šol za starše in za življenje.

„Savčanka“ je delavka kot moški, je dejala EMA PEVC, vodja izobraževalnega centra tovarne SAVA Kranj. „Savčanka“ nima predsodkov, je pribila, se izobražuje, je vključena v samoupravljanje, le družba prepočasi rešuje njene probleme!

Med našimi delavci, ki nimajo dokončane osnovne šole, je 86 % žensk in le 14 % moških, je povedal ALOJZ ŠVIGELJ iz izobraževalnega centra ZP ISKRA. In dodal: ženska mladina se takoj vključi v delo, starši jo pogosto ne pustijo v poklicne šole. Poklicnega svetovanja so potrebni starši.

Kako naj se tekstilna delavka izobražuje, če dela podnevi, ponoči, ob sobotah in nedeljah. Tako tri tedne od štirih, je prizadeto dejala VERA ŠKOFIČ, delavka iz ANGORE. In dodala: to ni majhen davek družbi, družba pa nima posluha za njene najtežje probleme, za varstvo njenih otrok!

V Železarni Jesenice je zaposlenih že 17 % žensk, je povedala TITA SOJER, urednica „Naše žene“. Nekvalificirane ženske delajo tudi na delovnih mestih, kjer premečejo na dan nekaj ton žice. Moških za to delo ne dobijo. So pa moški žerjavovodje, čeprav to delo marsikje uspešno opravljajo ženske.

našim šolskim sistemom izobraževanja za kvalifikacijo in tem, kar podjetja potrebujejo, velik razkorak.

JANEZ NARAD iz Strojnih tovarn Trbovlje je dejal, da pri nas precenjujemo kvalifikacijo in podcenjujemo znanje. Zdej ni dopustno v poklicno šolo sprejemati učencev z nedokončano osnovno šolo, zato priliva v poklicno šolo ni dovolj, saj se mladina po končani osemletki raje odloča za šolo srednje stopnje – ekonomski tehnikum v Trbovljah.

Kompleks žensk ali družbe?

● Razgovor o izobraževanju, zaposlovanju in napredovanju žensk v Sloveniji

Spodbujen z razpravo o moških in ženskih delovnih mestih v Železarni Jesenice, o čemer je govorila tovarišica Sojerjeva, je tovariš Narad dejal, da so pri njih vsi žerjavovodje ženske. Toda zdravniki opozarjajo na to, da se v višini zbirajo škodljivi plini, kar je za zdravje ženske nevarno. Tudi njihov predlog, da bi ženske delale kot vozniki viličarjev, so zdravniki zavrnili, češ da je ženska izpostavljena škodljivim tresljajem. Za žensko torej ni škodljivo le nočno delo!

MAJDA MARKIČ iz Komunalnega zavoda za zaposlovanje Ljubljana je med drugim opozorila, da se poklicne aspiracije deklet oblikujejo enostransko tudi zaradi vzgoje v družini, kot v šoli. Analiza, ki so jo naredili pred šestimi leti, je opozorila, da se na nekaterih srednje tehniških šolah vpisuje komaj kakšno dekle.

KAREL KOS, pomočnik direktorja Zavoda za šolstvo SR Slovenije, je dejal, da poklicne in tehniške šole ne zapirajo vrat ženski mladini. Res pa je, da v sistemu izobraževanja pri nas ni vse v redu. In tudi po njegovem mnenju družba še ne vrednoti pravilno znanja, ne daje prednosti izobrazbi.

ALOJZ ŠVIGELJ iz izobraževalnega centra ZP Iskra je ugotovil, da imajo pri njih zaposlenih več žensk kot moških. Ženske so v elektroindustriji kot delavke enako dobre kot moški. Drugače pa je z njihovimi izobrazbenimi aspiracijami: od vseh pri njih zaposlenih žensk jih ima le 17 % več kot osnovno šolo, medtem ko ima več kot osnovno šolo kar 69 % moških.

MILAN PAVLIHA, vodja sektorja za strokovno izobraževanje pri Zvezi delavskih univerz Slovenije, je med drugim dejal, da je tudi naša družba še močno utesnjena v tradicionalnosti in predsodke glede javnega in poklicnega udejstvovanja žensk. Zavzemati bi se morali za modernejši koncept enakopravnega uveljavljanja ženske, njene celovite mobilnosti, celotne poklicne kariere, seveda upoštevaje njen posebni življenjski ritem, sicer bomo spet ostali samo pri deklaracijah. Predlagal je tudi, da bi pri poklicnem usmerjanju žensk upoštevali krajevne in regionalne izkušnje o

tem, kakšne spremembe nastajajo v praksi, kot na primer v Strojnih tovarnah Trbovlje, da bi se lahko drugače razvijale poklicne aspiracije deklet. Žal pa danes poklicni usmerjevalci in kadroviki le preveč po svoji presoji razlagajo, kaj je ženski poklic.

EMA PEVC, vodja izobraževalnega centra iz Save v Kranju, je dejala, da njihovo podjetje sicer velja za podjetje s tipično moškimi poklici. Toda v podjetju je zaposlenih več kot tretjina žensk: 1.065 žensk dela kot nekvalificirane, priučene, poklicno izobražene delavke, kot tehniki, inženirke in diplomirane inženirke. Dekleta z nedokončano osnovno šolo interno izobražujejo, po drugi strani pa izobražujejo že zaposlene delavke, ki delajo na delovnih mestih ozkega profila. Povabilu za izobraževanje se ženske bolj odzovejo kot moški in hude so, če zaradi premajhnega števila prijavitelcev kak tečaj odpade. Z visoko izobrazbo imajo pri njih 33 žensk in njihovo delo se enakovredno vrednoti. Od 100 izrednih študentov je dobra tretjina žensk. Ženskam, ki hočejo napredovati po poti izobraževanja, vsestransko pomagajo. Polovica študentov so ženske.

Toda še vedno 112 žensk dela ponoči. Pri teh seveda za izobraževanje ni možnosti. Velik problem „savčank“ je tudi otroško varstvo. Še vedno imajo 60 nerešenih prošelj. V kranjski občini je od vseh zaposlenih kar 49 % žensk, imajo pa le eno samopostrežno restavracijo, družbena prehrana ni urejena. Tudi za podaljšano bivanje otrok v šoli ni možnosti.

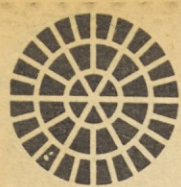
Sava, ki vključuje 3.000 delavcev v samoupravljanje neposredno v delovnih skupinah, vključuje v neposredno samoupravljanje torej tudi vse ženske. V samoupravnih organih imajo kar 53 žensk in že drugo leto se je zgodilo, da je predsednik delavskega sveta ženska. Ne, „savčanka“ nima kompleksa glede izobraževanja in vključevanja v poklicno in družbeno delo, le družba prepočasi rešuje njene probleme!

VERA ŠKOFIČ, delavka iz Angore, je dejala, da njihov kolektiv v glavnem vodijo ženske in ne bi mogli podcenjevati njihovega družbenega dela in tudi ne znanja. Toda opozorila je, da družba probleme otroškega varstva prepočasi rešuje. Zdej popravlja šole za ostanek petindvajsetih let, načrtujemo pa nova delavska naselja brez vrtcev! Poseben problem tekstilnih delavk pa je nočno delo. Zanikala je, da je tekstilna delavka proti odpravi nočnega dela, ker dobi tako nekaj več denarja. Toda družba bi ji morala pomagati pri varstvu otrok, da bi lahko podnevi delala res sproščeno.

KAREL KOS je ugotovil, da bi morali pogledati, kakšne izkušnje imajo pri reševanju teh problemov sosednje in druge evropske države. Omenil je možnost, ki jo v Avstriji dajejo zaposleni ženi s tem, da lahko eno leto po porodu ostane doma, ne da bi se ji prekinila delovna doba.

IVO TAVČAR je dejal, da bi nam soočenje s temi izkušnjami morda res pokazalo, kako smo sami še konservativni. Res pa je, da teh problemov ne rešujemo dovolj učinkovito, ker tudi udeležba žensk v organih, ki odločajo, iz leta v leto upada. Morda bo delegatski sistem ženski olajšal pristop k temu odločanju, ji dal več možnosti, da bo vplivala na spreminjanje miselnosti v družbi o položaju žensk. Eno takih vprašanj je gotovo beneficiranje materinstva, ki ga danes še vedno mnogi razlagajo kot zahtevo po beneficiranju spola.

Izveščke iz razprave pripravila SONJA GAŠPERŠIČ

Na svoj visoki jubilej, Tovarna usnja Šoštanj je s svojimi 185 leti daleč najstarejša usnjarna v Jugoslaviji, se je njen kolektiv odločil za korak z daljnosežnimi posledicami: odločil se je, da se pridruži Industriji usnja Vrhnika, da postane temeljna organizacija združenega dela v sestavi tega podjetja. Kaj je kolektiv pripravilo do tega koraka, smo skušali zvedeti v razgovoru z Janezom Pelkom, pomočnikom direktorja in z nekaterimi delavci šoštanjske usnjarne. Pogovorili pa smo se tudi z Antonom Debevcem, direktorjem Industrije usnja Vrhnika, da bi tako zvedeli, kakšne načrte namerava ta kolektiv uresničiti s priključitvijo.

Korenine segajo globoko

„Vzroki naše odločitve zadevajo globoko v zgodovino podjetja,“ je pojasnjeval Janez Pelko. „Eden glavnih vzrokov je preveč enostransko usmerjena proizvodnja našega podjetja vrsto let nazaj. Po zadnji vojni smo se sicer lotili izdelave vrhnjega govejega usnja, vendar je bil naš glavni izdelek podplatno usnje. Takšna usmeritev nas je posebno udarila zadnje leto, ko so cene govejih kož na svetovnem trgu poskočile za trikrat in smo si z našimi pičlimi obratnimi sredstvi lahko nakupili le tretjino potrebnih zalog surovin.“

„Kolektiv je tudi veliko prispeval k hitrejšemu razvoju Šaleške doline. Po letu 1960, ko se je v tej dolini začela razvijati industrija, predvsem Gorenje, je bila Tovarna usnja „zakladnica“ kadrov za druga podjetja. Ljudje so kajpak raje odhajali delat v boljše delovne razmere za višje osebne dohodke, kot jih je lahko nudila usnjarna. . . . Tovarna je bila namreč stara, stroji in delovni postopki zastareli. Šoštanjska usnjarna je menda tudi edino tovrstno podjetje v državi, ki proizvaja samo goveje usnje. Druge usnjarne so že zdavnaj razširile proizvodnjo tudi na galanterijo, konfekcijo, umetno usnje, s katerimi rešujejo položaj v kritičnih obdobjih klasične usnjarske proizvodnje.“

Vendar moramo dodati, da je Tovarna usnja Šoštanj znana daleč naokrog po kakovostnem usnju.

Izguba

V lanskem devetmesečnem obdobju je bilanca pokazala, da si je kolektiv šoštanjske usnjarne „prigospodaril“ nekaj milijonov dinarjev izgube. Natančno, bilo jo je za 2 milijona in pol. Bila je plod neugodnih razmer na svetovnem trgu, enostranske proizvodnje . . .

Po letu 1968, takratno izgubo je pokrili s sanacijskimi krediti, je bil kolektiv Tovarne usnja Šoštanj spet na robu propada. Toda do konca minulega leta je kolektiv pokrili izgubo, dosegel 100 milijonov dinarjev celotnega dohodka in ustvaril celo 720.000 dinarjev dobička.

„Stabilizacijski program smo izdelali že v začetku minulega leta,“ je dejal Janez Pelko. „V njem smo predvsem predvideli ostrejšo izterjavo pri naših dolžnikih. Tistim, ki nam niso v redu plačevali, nismo več prodajali usnja. Tako smo letos morali zaradi upov, daljših od 90 dni, odpisati le za 25000 dinarjev dohodka.“

Veliko pa je pomagalo tudi tesno sodelovanje z Industrijo usnja Vrhnika.

Preusmeritev proizvodnje

Že v začetku minulega leta, pravi pomočnik direktorja Pelko, smo se začeli pogovarjati s Industrijo usnja Vrhnika, da bi tesneje poslovno sodelovali. Sredi minulega leta smo tudi podpisali pogodbo. Prvi korak je bila delna preusmeritev proizvodnje. Že prej smo sami poskušali izdelovati svinjsko usnje, pa nismo po-

VIKTOR POTOČNIK, vodja vegetabilne strojarne: Lani smo imeli precejšnje težave pri nakupu kož. Združitev z Industrijo usnja Vrhnika nam bo pomagala bolje obvladovati trg. S te plati, ki nam, delavcem, zagotavlja tudi večji zaslužek in podjetju manj težav pri gospodarjenju, je integracija uspel korak. Vedeti pa moramo, da si bomo kos kruha še naprej rezali sami, da matično podjetje ne bo podpiralo slabega gospodarjenja.

IVA JESENŠEK, nianserka kož: Prepričana sem, da nam ni preostalo drugega, kot se združiti z Industrijo usnja Vrhnika. Z delom je bilo lani pogosto težko, saj nismo mogli nakupiti dovolj surovin. Vsega tega v združenem podjetju ne bo več, saj smo se deloma preusmerili, poleg tega pa bo tudi nastop na trgu in pred bankami znatno lažji.

Z združenimi močmi v lepšo prihodnost

• Tovarna usnja Šoštanj se je priključila Industriji usnja Vrhnika

vsem uspeli. Industrija usnja Vrhnika nam je posredovala tehnologijo, odstopila nekatere stroje za predelavo svinjskih kož. Posredovala nam je tudi delo, prekrbela surove svinjske kože in prevzela izdelano usnje.

Z drugimi besedami, vrhniška usnjarna je šoštanjski „sestri“ pomagala v njenem najbolj kritičnem obdobju, ko so jo pestile visoke svetovne cene surovin kož in relativno nizke cene usnja na domačem trgu.

Združitev

Tesno poslovno tehnično sodelovanje je počasi preraslo v zamisel, da bi se Tovarna usnja Šoštanj priključila Industriji usnja Vrhnika. V obeh podjetjih so ugodno ocenili skupne možnosti in pred kratkim se je kolektiv šoštanjske tovarne usnja z 95 odstotki glasov odločil za priključitev k vrhniški usnjarni kot TOZD. Za ta korak so se odločili tudi samoupravni organi Industrije usnja Vrhnika.

„Vrhničani so bili že lani načelno za združitev,“ je dejal Pelko, „vendar so postavili pogoje, ki smo jih morali izpolniti. Predvsem smo morali poskrbeti za pokritje izgube, poleg tega smo morali izdelati sanacijski program in s tem delno preusmeritev v predelavo svinjskih kož.“

Pogoje je šoštanjska usnjarna izpolnila. „Tako smo zagotovili rentabilno proizvodnjo, novo tehnologijo, močnejši bomo pri nastopu pred bančnimi institucijami, težav pri nakupu surovin praktično ne bo več. Skratka, z združitvijo smo pridobili toliko, da nam je ob pridnem delu prihodnost zagotovljena.“ Tako pravijo v Tovarni usnja Šoštanj.

Delovna tradicija

„Delovna tradicija kolektiva šoštanjske usnjarne in njegovi delovni prostori so bili za nas vabljivi,“ je dejal Anton Debevc, direktor Industrije usnja Vrhnika, ko smo ga vprašali, kakšne koristi pričakujejo od priključitve šoštanjske tovarne.

Industrija usnja Vrhnika je z delovnimi prostori na tesnem, proizvodnje ne bo mogla več širiti, kot bi si želela. Ima pa kolektiv tega podjetja ambiciozne načrte, saj namerava v letošnjem in prihodnjem letu zelo povečati obseg proizvodnje, celotni dohodek naj bi nemara že v prihodnjem letu dosegel milijardo dinarjev. Do takšnih rezultatov naj bi pomagala tudi priključena TOZD Tovarna usnja Šoštanj s svojimi prostorskim in delovnimi zmogljivostmi.

„Koncentracija usnjarske industrije v Sloveniji odpira možnosti za specializacijo proizvodnje,“ razmišlja direktor vrhniške tovarne. „Večje podjetje ima tudi večje možnosti pri nastopu pred banko, pri nakupu surovin, pri prodaji izdelkov. In ne nazadnje, tudi nastop na trgu z izdelki je lahko znatno boljši, saj lahko ponudimo večjo izbiro izdelkov, kar je zlasti ugodno pri sprejemanju naročil iz tujine.“

Večja proizvodnja

Že v prihodnjem letu naj bi šoštanjska usnjarna izdelala po 18 ton svinjskega usnja in 7 ton govejega usnja na dan. Proizvodnja svinjskega usnja bo terjala 35 milijonov dinarjev težke investicije. Od tega naj bi 15 milijonov dinarjev zbrali kot posojila banke ter občinskega in republiškega upravnega sklada, 20 milijonov pa naj bi zbrali v podjetju kot celoti.

Povečali pa se bodo tudi osebni dohodki zaposlenih. Ti so se sicer lani dvignili od 1340 na povprečnih 1640 dinarjev, s čimer pa so bili šoštanjski usnarji še vedno med najslabše plačanimi delavci v Šaleški dolini. V bodoče bo dohodek zaposlenih uravnaval samoupravni sporazum med temeljnimi organizacijami v sestavi Industrije usnja Vrhnika. Osnove naj bi bile povsod za enako delo enake, to pa pomeni, da se bodo nekaterim delavcem v Šoštanju osebni dohodki v osnovi precej dvignili, gibljivi del osebnega dohodka pa si bo morala vsaka temeljna organizacija prislužiti sama.

R. B.

Veliki načrti Industrije usnja Vrhnika bodo v naslednjem obdobju imeli velik vpliv tudi na življenje in delo kolektiva šoštanjske usnjarne. Šoštanjska usnjarna se bo usmerila predvsem v proizvodnjo svinjskega usnja, po katerem je v svetu veliko povpraševanje, pa na usnje-no konfekcijo in na izdelovanje govejega tehničnega in podplatnega usnja.

V Šoštanju naj bi že letos dosegli 130 milijonov dinarjev celotnega dohodka (lani so ga 100 milijonov) ter 7 milijonov ostanka dohodka. V prihodnjem letu, ko bo stekla proizvodnja svinjskega usnja s polno zmogljivostjo, bodo celotni dohodek povečali za 170 milijonov, dobiček pa na 10 milijonov dinarjev.

Zadnje dejanje

Sredi maja bo torej VIII. kongres slovenskih sindikatov. Večina kongresnih dokumentov je že nekaj mesecev v javni razpravi. In lahko tudi že rečemo, da so ti dokumenti že dobili svojo verifikacijo.

Zdaj pa je pred nami še zadnje dejanje: dogovoriti se namreč moramo, kako se v bodoče organizirati, da bi bili v svojem delu in prizadevanjih bolj učinkoviti. Osnutek takega dokumenta šele pride v javno razpravo. Toda ne glede na to, zdaj je že možno spregovoriti o tem, kakšna so razmišljanja o bodoči organiziranosti sindikatov. Iz obilice predlogov, zamisli in pobud pa seveda povzemamo le nekatere najbolj zanimive.

Sedanjí predlogi o bodoči organiziranosti sindikatov opredeljujejo osnovno sindikalno organizacijo kot temelj celotne sindikalne organiziranosti in delovanja. Mreža osnovnih organizacij naj bi se razširila po načelu: ena TOZD praviloma ena osnovna sindikalna organizacija. V številnejših TOZD bi lahko delovalo tudi več osnovnih organizacij, povezavo med njimi za dogovarjanje o skupnih stališčih in akcijah pa naj bi zagotovili z ustanovitvijo konferenc na ravni delovnih organizacij ali širših asociacij. V osnovnih organizacijah, ki združujejo večje število delavcev, ali če le-ti delajo v prostorsko ločenih enotah, pa bi lahko ustanovili sindikalne skupine.

Druga bistvena značilnost sedanjih razmišljanj je zahteva, da je treba mlade delavce množično vključiti v aktivnost sindikalne organizacije. V osnovnih sindikalnih organizacijah naj bi delovali aktivni mladi delavci, njihovo delo pa bi veljalo predvsem obravnavi in razreševanju problemov, ki tarejo mladege človeka. Pri občinskih odborih sindikatov naj bi prav tako delovali ti aktivni, sestajali naj bi se posebej, kadar bi to terjala problematika, sicer pa naj bi člani delovali kot redni člani občinskih odborov. In slednjič, tudi v republiških odborih sindikatov naj bi delovali aktivni mladi delavci.

Novost v sedanjih razmišljanjih o bodoči organiziranosti pomeni povečevanje števila sindikatov posameznih dejavnosti od sedanjih 6 na 19, da bi tako dosegli kar najbolj neposredno in učinkovito uveljavljanje interesov posameznih delov delavskega razreda. Številka sicer ni dokončna, če pa bo pri tem ostalo, naj bi na področju storitvenih dejavnosti imeli 5 posebnih sindikatov, na področju industrije in rudarstva 6, na področju družbenih dejavnosti 5 ter po enega v kmetijstvu, prometu in gradbeništву.

Predlogi o bodoči organiziranosti težijo za tem, da bi v sindikalni organizaciji dosledno razvili delegatska razmerja in tako dosegli v primerjavi z dosedanjim, največkrat forumskim delom, bistveno novo kvaliteto. Delegatska razmerja naj bi uresničili prav na vseh ravneh sindikalne organiziranosti – od osnovne organizacije, preko občine, republike pa vse do federacije.

Kar pa zadeva odnose med sindikati posameznih dejavnosti in Zvezo sindikatov, predlogi omenjajo naslednje rešitev: člani sindikata se prek osnovnih organizacij posameznih dejavnosti povezujejo v sindikate posameznih dejavnosti v občinah in republiki. Zavoljo usklajevanja interesov delavcev, organiziranih v sindikatih, pa se sindikati v občini in v republiki povezujejo v Zvezo sindikatov. Tako naj bi po teh predlogih sindikat posamezne dejavnosti v občini pomenil skupnost osnovnih sindikalnih organizacij določene dejavnosti, predstavljaj pa naj bi ga občinski odbor, ki bi ga sestavljale delegacije občinskih odborov posameznih sindikatov in izvršnih odborov tistih osnovnih organizacij, ki na ravni občine nimajo sindikata svoje dejavnosti. Povsem enaka načela pa naj bi veljala tudi za organiziranost sindikatov in Zveze sindikatov v republiki.

S. B.

MARIJA VERTOT, šivilja na oddelku za konfekcijo: Velika večina nas je bila za priključitev k Vrhničanom. Vodstvo podjetja nam je dodelo osvetlilo položaj, v kakršnem smo, obrazložilo je tudi, katere prednosti nam lahko prinese integracija, če bomo seveda sami krepko zagrabili za delo. Razumeli smo, da sami ne bomo zmogli vseh naporov in da je naša rešitev – v združitvi s trdnim podjetjem.

IVAN HUĐEJ, delavec pri izglajevanju: 24 let delam v tem podjetju, tu sem preživel marsikateri lep pa tudi težek trenutek. Reševali smo se že iz izgube, se zadnja leta konsolidirali, vendar smo ugotovili, da bomo sami v bodoče zelo težko premagovali sicer za to panogo povsem normalne vzpone in padce. Združitev, o kateri smo že lani razmišljali, nam odpira povsem drugačne perspektive.

UVELJAVLJANJE USTAVNIH DOPOLNIL V CELJU

Odporov ni, toda...

V začetku tedna je celjski občinski sindikalni svet sklical v veliki dvorani narodnega doma delovno konferenco, na katero so prišli predstavniki delavskih svetov in predsedniki sindikatov v celjskih delovnih organizacijah. Sicer prostorna dvorana je komaj imela dovolj prostora za vse udeležence. Na dnevnem redu delovne konference je bila praktično samo ena točka: ocena uresničevanja ustavnih dopolnil v delovnih organizacijah celjske občine.

Razprava ni bila naključna, saj je po sredno osvetljevala rezultate ankete, ki sta jo proti koncu minulega leta skupaj organizirala občinski sindikalni svet in komite ZKS, zajela pa je 54 delovnih organizacij. Ker nam ugotovitve ankete predstavljajo razmere, ki so vladale pri uveljavljanju ustavnih dopolnil novembra lani, jim sicer lahko očitamo zastarelost, vendar nikakor ne tolikšno, da ne bi kazalo razpravljati o njih. Mislimo pač na to, da so se razmere sicer obrnile, in to na bolje! Osnovne značilnosti so pa kljub vsemu še ostale. Pri tem bi kazalo opozoriti na dokaj razširjeno prakso, ki usmerja glavno pozornost predvsem na vprašanja poslovnega, tehničnega in pravnega značaja, hote ali nehoti pa pušča vendar bistveno novost, ki jo prinašajo temeljne organizacije združenega dela: novo vlogo neposrednega proizvajalca v odločanju.

Rezultati ankete so privedli občinsko sindikalno vodstvo do sklepa, da bo treba v prihodnje posvetiti več vsestranske idejno-

politične skrbi pri uresničevanju ustavnih dopolnil, in to z močnejšim angažiranjem vseh družbenopolitičnih organizacij, prav tako pa bo treba pri uveljavljanju dopolnil dati v kot forumske oblike dela in vključiti v razprave najširši krog delavcev. Sindikati, ZK in ZM so dolžni pripraviti kvalitetne razprave. V Celju so tudi prepričani, da je treba v največji meri zaostri idejno politično odgovornost v političnih organizacijah in tudi delovnih organizacijah za vsebinsko poglobljeno in tudi časovno usklajeno uresničevanje dopolnil.

V razpravi na delovni konferenci so sodelovali predstavniki številnih delovnih kolektivov (med njimi bolnišnice, Libele, Železarne Štore, trgovskega podjetja Merx in drugih), ki so posredovali pregled doslej že opravljenega dela in opozarjali na težave, ki zahtevajo največ miselnih in časovnih naporov.

Nasploh velja opozoriti, da v celjskih delovnih kolektivih ni odpora proti uveljavljanju ustavnih dopolnil, vsaj vsi naketiranci so odgovarjali, da pri njih „odporov ni“. Tudi po razpravi na delovni konferenci bi lahko sklepali, da se razmere niso poslabšale. Samo — ali je resnica res tako prozaična in nenevarna? Sodeč po nekaterih signalih bi lahko prišli tudi do sklepa, da so se „odporniki“ le večje potuhnili in se odločili za taktiko zavlačevanja in namernega prilivanja vode v vino. Sicer pa — nimamo namena, da bi Celjane pozivali k pozornosti, saj se je sami dobro zavedajo. TIG

ZASAVJE

Ustanavljajo medobčinski svet

Občinski sindikalni sveti so že doslej medsebojno sodelovali in usklajevali nekatere pomembnejše akcije. Pred kratkim pa so se odločili za še širše in predvsem stalno medsebojno sodelovanje: ustanovili bodo medobčinski sindikalni svet oziroma medobčinski svet Zveze sindikatov občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Ugotavljajo namreč, da bi lahko ta medobčinski organ s svojo dejavnostjo veliko pripomogel k izboljšanju dejavnosti sindikatov, predvsem na vseh tistih področjih, kjer mora priti še bolj do veljave vloga te družbeno-politične organizacije.

V kratkem bodo vodstva občinskih sindikalnih svetov v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju ob Savi že obravnavala osnutek poslovnika o delovanju medobčinskega sveta zveze sindikatov, ki ga je pripravila posebna delovna skupina. Ta dokument bo določal pristojnosti in dolžnosti, smeri in način delovanja medobčinskega sveta, izvolitve članov sveta in drugo. V revirjih sodijo, da bodo že v marcu ali najkasneje prihodnji mesec sklicali ustanovno skupščino medobčinskega sveta Zveze sindikatov občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi.

V Zasavju so že ustanovili svet revirskih občinskih skupščin, leto dni deluje tudi odbor revirskih združenj borcev NOV, poleg medobčinskega sveta sindikatov pa pripravljajo tudi ustanovitev medobčinskega odbora občinskih organizacij SZDL in Zveze mladine Slovenije.

—m—

S SKUPNE SEJE PREDSEDSTEV OBALNEGA SINDIKALNEGA SVETA IN OBALNE KONFERENCE ZMS V KOPRU

Z ROKO V ROKI

Mladi in stari delavci imajo toliko skupnih interesov, da je posebna mladinska in posebna sindikalna politika o razreševanju istih vprašanj škodljiva ● Poudarek skupne akcije na izobraževanju, stanovanjski politiki, rekreaciji in drugih življenjskih zadevah

Zaradi mnogih skupnih interesov članstva, javnosti in demokraciji političnega delovanja je treba storiti vse, da bi utrdili stalne stike in zasnovali načrtno sodelovanje med osnovnimi sindikalnimi organizacijami in aktivni Zveze mladine po delovnih organizacijah ter na ravni obalnih vodstev obeh družbeno-političnih organizacij. S takim sodelovanjem, ki naj temelji na konkretnih programih, bosta tako obalni sindikalni svet kot Obalna konferenca ZMS vplivala na večjo učinkovitost lastnega in skupnega delovanja, s tem pa tudi na praktično uresničevanje resolucije III. konference ZKJ.

Ze podatek, da je med zaposlenimi v vseh treh obalnih občinah več kot 10.000 mladih, ki so ali bi po letih lahko bili člani mladinske organizacije, priča o nedvomnih skupnih interesih članstva ter o nujnosti tesnejšega, usklajenega, še zlasti pa načrtnega sodelovanja obeh organizacij. To sta v ponedeljek na prvi skupni seji tudi izrecno poudarili predsedstvi Obalnega sindikalnega sveta in Obalne konference ZMS, ko sta razpravljali o problemih mladih in o oblikovanju skupnega akcijskega programa, ki naj bi ga obe organizaciji uresničevali v delovnih skupnostih.

Kaže, da je ob pravkar iztekajočih se občnih zbiorih osnovnih sindikalnih organizacij le prišlo do „prodora“ mladih v novo izvoljene sindikalne organe. Tudi med delegati za VIII. kongres ZSS je precej mladih. Vse to kaže, da je mogoče govoriti o napredku, o resnejšem upoštevanju mladih, o podiranju pregraj, ki v marsikateri delovni skupnosti rušijo mostove zaupanja v hotenje, sposobnosti in dela voljnost mladih, in s tem preprečujejo, da bi jih „starejši“ del kolektiva vrednotil kot enakopravne, čeprav v marsičem resda manj izkušene sodelavce. Čeprav bi smeli biti zadovoljni z doseženim, to nikakor ne pomeni, da je storjeno že vse, kar bi bilo objektivno možno.

Če upoštevamo izrazito neugodno izobrazbeno strukturo zaposlenih — polovica vseh delavcev nima dokončane niti osemletke — pomanjkljivo znanje prav gotovo pomeni najtežji problem, ki ga je treba začeti odpravljati s skupnimi močmi. Zato niti najmanj ne preseneča, da sta se obe predsedstvi zavzeli za to, da bi delovne organizacije s svojimi samoupravnimi

akti vsem zaposlenim zagotovile čim širše in ugodnejše možnosti splošnega in strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja, pri čemer pa naj bi imeli prednost delavci do dopolnjenega 35. leta starosti. Obe organizaciji se bosta tudi zavzemali za to, da bi študentske prejemali predvsem otroci iz delavskih in drugih, materialno šibkih družin. Z vztrajnim prepričevanjem in dopovedovanjem bo treba doseči, da bi se spremenil odnos do zaposlovanja pripravnikov ter odnos do učencev v gospodarstvu, ki morajo pretrpeti marsikatero nezakonitost pri nagrajevanju, pri razporeditvi na nočno delo in pri odmeri dopusta. Če bosta obe organizaciji vztrajno, usklajeno in dosledno opozarjali na probleme s teh področij, bosta nedvomno vplivali na spreminjanje razmer in s tem na uresničevanje mnogih dejanskih in bistvenih interesov mladih, ki se želijo šele uveljaviti, in starejših, ki se ob smotni kadrovske in socialni politiki ter urejenem nagrajevanju ne bodo počutili ogroženi na svojih delovnih mestih, zato pa bodo lažje in raje prenašali svoje izkušnje na mlade.

Ko si v naši družbi prizadevamo, da bi človeka — proizvajalca izobiljivosti v celovito samoupravljalno osebnost, to praktično pomeni, da bi se morali zavzemati tudi za spremenjen odnos do družbeno-političnega izobraževanja, za množično družbeno-politično osvoboditev in izobraževanje. Člani obeh predsedstev so v zvezi s tem poudarili, da uspešna pot do tega cilja vodi preko organiziranja skupnih seminarjev za sindikalne in mladinske aktiviste, namesto, da bi — kot je bilo doslej — vsak zase in zelo ljubosumno vzgajali „svoje“ kadre.

S skupnim delovanjem na področju splošnega, strokovnega in družbeno-političnega izobraževanja zaposlenih seveda še zdaleč niso izčrpane možnosti usklajenega in zato uspešnejšega delovanja obeh organizacij. Gre za mnoge življenjske zadeve, za katere so zainteresirani tako „mladi“ kot „stari“. S tem mislimo tako na smotno organizacijo počitniških praks, ki jih opravljajo študentje in učenci, ki se ob tej priložnosti le izjemoma lahko seznanijo z bistvom proizvodnega procesa in samoupravnih odnosov v delovni organizaciji, čeprav bi moralo biti ravno obratno, kakor tudi za gradnjo stanovanj za delavce, skrb za načrten razvoj telesne kulture v delovni organizaciji in gradnjo rekreacijskih, družbenih in drugih objektov. Pri vsem tem ne more biti posebne „sindikalne“ in posebne „mladinske“ politike, temveč je možna in sprejemljiva le tista in enotna politika, ki bo v dobrobit vseh zaposlenih.

—mG

ODLOČI NAJ ČLANSTVO!

Komisija za organizacijsko-kadrovska vprašanja pri RO sindikata delavcev v prometu in zvezah je za javno razpravo pripravila štiri možne predloge o bodoči organiziranosti

Ko je komisija za organizacijsko-kadrovska vprašanja pri RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije obravnavala bodočo sindikalno organiziranost zaposlenih v proizvodnih dejavnostih, je menila, da sicer velja upoštevati vse kriterije RS ZSS, na podlagi katerih naj bi se članstvo odločalo za nadaljnjo organizacijsko strukturo, vendar pa je tudi

opozorila, da bi na področju prometa in zvez morali upoštevati še nekatere druge kriterije in merila. Tako naj bi upoštevali tudi kriterij sporačevanja znotraj asociacij, ki so sprejele samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov; organiziranost članstva v strokovne sindikate po grupacijah dejavnosti; na podlagi števila član-

stva, osnovnih sindikalnih organizacij in podobno; kriterij celovitosti transportnega sistema in oblikovanja prometne politike.

Če bi se članstvo povezovalo v strokovne sindikate po asociacijah, ki so sprejemale samoupravne sporazume o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, bi po novem imeli devet strokovnih sindikatov: sindikat železničarjev, sindikat PTT delavcev, sindikat cestno-transportnih de-

lavcev, sindikat cestnih delavcev, sindikat luških delavcev, sindikat letalcev, sindikat letalskih delavcev, sindikat pomorskih delavcev in sindikat skladiščnih delavcev. Najmočnejši med njimi bi bil sindikat železničarjev z 20.000 člani, najšibkejši pa sindikat letalcev s 300 člani.

Če bi za osnovo bodoče organiziranosti izbrali grupacije dejavnosti, bi razen sindikata železničarjev in sindikata PTT delavcev imeli še sindikat cestnih in cestno-transportnih delavcev, sindikat luških, pomorskih in skladiščnih delavcev ter sindikat letalskih in zračnih delavcev.

Samo dva sindikata — sindikat železničarjev in sindikat delavcev drugih dejavnosti prometa in zvez — bi imeli, če bi za izhodišče organiziranosti izbrali število osnovnih sindikalnih organizacij in število članstva. Če pa bi se za povezovanje v strokovni sindikat prometa in zvez odločali na podlagi celovitosti transportnega sistema in oblikovanja prometne politike, bi imeli en sam sindikat, znotraj katerega bi se osnovne dejavnosti organizirale v republiške konference kot koordinacijska telesa, ki pa bi bila po delegatskem načelu integrirana v republiški odbor.

Take so, po mnenju komisije za organizacijsko kadrovska vprašanja pri republiškem odboru sindikata delavcev v prometu in zvezah, dejanske možnosti bodoče organiziranosti članstva tega sindikata. Vsaka izmed predlaganih rešitev ima svoje dobre in slabe strani. Prav zato komisija nobene teh rešitev posebej ne priporoča ali zavrača, temveč jih daje v javno razpravo članstvu.

hkrati pa zasnuje družbeni dogovor o medsebojnih odnosih v TOZD. Med kolektivom prevladuje prepričanje, da ta čas ne kaže zavzavati ceno spreminjati samoupravne in organizacijske strukture podjetja, pozneje pa bi, ko bo to potrebno, izvedli tudi organizacijske in samoupravne spremembe. Prepričani so, da bo šele prenos samoupravnih pravic na svete delovnih enot pokazal, kje je gospodarsko najbolj realno in samoupravno dovolj utemeljeno ustanoviti temeljno organizacijo.

—iv

OBČNI ZBOR SINDIKALNE ORGANIZACIJE VERIGA LESCE

V začaranem krogu zamrznjenih cen

Člani osnovne organizacije sindikata Tovarne verig Lesce so na sobotnem občnem zboru kritično — predvsem v iskanju rešitev za boljše gospodarjenje — spregovorili o lanskem gospodarjenju, o poslovnih rezultatih in o urejanju notranjih težav v delovni organizaciji. V Verigi so minulo poslovno leto sklenili nekoliko boljše kot leto pred tem, saj so proizvedli 12.186 ton različnih proizvodov, kar je za 1,7 % več kot leta 1971. Vendar kljub temu z gospodarjenjem niso bili povsem zadovoljni.

Veriga je že konec decembra 1971. leta izdelala svoj stabilizacijski program, od katerega je 1100-članski delovni kolektiv veliko pričakoval, vendar zavoljo premajhne zavzetosti ni izpolnil pričakovanj. Šele ko so se zdržali Kroparji, so tudi v Verigi začeli resneje razmišljati o stabilizaciji. Namen boljšega gospodarjenja vidijo kovinarji z Lesce predvsem v tem, da s sprotnim urejanjem notranjih težav nenehno izboljšujejo gospodarjenje in s tem dosegajo boljše poslovne rezultate. Zato stabilizacijski program Verige temelji na skrajnem verčevanju, zmanjšanju odpadkov, boljši poslovno-tehnični povezavi med posameznimi službami podjetja itd.

Izredno težak položaj Verige na domačem in tujem tržišču je najbolj nazorno orisal Jože Fajfar iz verigarne, ko je povedal, da je prodajna cena za verige daleč nižja od materialnih stroškov. Tako je bila samo lani razlika med prodajno ceno verig in materialnimi stroški pogostokrat tudi do 90-

stotna v korist materialnih izdatkov, kar dovolj zgovorno govori o tem, da so leski kovinarji proizvajali verige tako rekoč zastonj!

V začaranem krogu zamrznjenih cen, v katerem se je znašla tudi kovinska industrija, so v Verigi ostali skoraj brez moči. Čeprav so na republiški zavod za cene naslovili ničkoliko prošelj za odobritev višjih prodajnih cen, do danes nanje niso dobili ugodnega odgovora. Zato bodo do obljubljenega odmrznitve skušali reševati svoj trenutno največji problem z verčevanjem in največjim možnim zmanjšanjem materialnih stroškov.

Na občnem zboru je bilo slišati tudi „pravo resnico“ za doslej premalo aktivno in zavzeto vključevanje 1100-članskega kolektiva radovljiške občine pri uresničevanju ustavnih sprememb. Za Verigo je po sodbi dobrega dela zaposlenih najbolj primerno, če postopoma prenese pravice odločanja, ki jih ima sedaj delavski svet podjetja, na svete delovnih enot,

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Od leta 1954 dalje sem z daljšimi ali krajšimi prekinitvami delal v enem od rudnikov v Sloveniji. Delo sem prekinjal zaradi tega, ker sem večkrat za nekaj mesecev odšel na delo v Avstrijo, vendar sem se vselej po vrnitvi iz Avstrije ponovno zaposlil v istem rudniku. Ko so rudnik zavoljo nerentabilnosti zaprli, so mi priskrbeli delo tako kot drugim delavcem v drugi delovni organizaciji. Zanima me, ali mi gre dodatek na stalnost, kajti tudi čas dela v Avstriji mi je priznan v delovno dobo. Po mojem mnenju bi ta dodatek moral prejeti in bi moralo podjetje upoštevati vso mojo zaposlitev od leta 1954 dalje. Kaj se računa kot nepretrgana delovna doba?

A. L. — ČAKOVEC

ODGOVOR:

Za dodatek na stalnost se prav gotovo računa le tista delovna doba oziroma čas nepretrgane zaposlitve, ki jo ima delavec v eni delovni organizaciji. Čeprav imate v delovni knjižici nepretrgano delovno dobo, vam čas, ki ste ga prebili na delu v Avstriji ali v drugem podjetju v domovini prav gotovo ne šteje v čas, po katerem se odmerja višina tega dodatka oziroma sploh pravica do tega do-

datka. Vaše stališče, da bi morali prejeti dodatek na stalnost, kot da bi bili neprekinjeno zaposleni v eni delovni organizaciji, je zmotno; ta dodatek vam gre le za tisti čas dela, ki ste ga prebili v sedanjih delovnih organizaciji. Vaše zaposlitve bodisi v Avstriji, bodisi v katerikoli drugem podjetju se vam lahko štejejo le pri delovnih izkušnjah oziroma praksi. Že sam izraz „dodatek na stalnost“ kaže, da gre ta del osebnega dohodka le tistim delavcem, ki so stalno, točneje, dalj časa zaposleni v določeni delovni organizaciji. Kdaj delavec pridobi pravico do tega dohodka in v kakšni višini je razvidno prav gotovo iz pravilnika o delitvi osebnih dohodkov vašega sedanjega podjetja.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

ZMAJ

tovarna baterij in baterijskih naprav · ljubljana

DOG ZA VAŠO
VARNOST
DETEKTOR PLINA

KONČANA JE SOLIDARNOSTNA AKCIJA ZA POMOČ V POPLAVAH
IN NEURJIH PRIZADETI SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

Zaključno poročilo upravnega odbora sklada za pomoč severovzhodni Sloveniji

Na zadnji seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije 22. februarja so potrdili zaključno poročilo o zbiranju in razdelitvi sredstev solidarnostnega sklada za pomoč v poplavah in neurjih prizadetim v severovzhodni Sloveniji.

Kakor je znano, sta avgusta lani Zveza sindikatov Slovenije in gospodarska zbornica SR Slovenije pozvali vse zaposlene na Slovenskem, naj prispevajo v solidarnostni sklad za pomoč v poplavah in neurjih prizadetim v severovzhodni Sloveniji vsaj 2 odstotka svojega čistega enomesečnega osebnega dohodka, delovne organizacije pa naj po svojih možnostih prispevajo sredstva iz sklada skupne porabe.

Ob odločitvi za solidarnostno akcijo med delovnimi ljudmi v Sloveniji je prevladalo mnenje, da bi bilo mogoče zbrati na tak način približno 20 milijonov dinarjev. Dvajsetčlanski upravni odbor solidarnostnega sklada se je z vso verno lotil svojega dela. Zahvaljujoč se uspešni organiziranosti akcije, za kar gre največ zaslug sindikatom in organom sindikatov na vseh ravneh, se je v solidarnostnem skladu nabralo 21.083.453 dinarjev ali za 5,4 odstotka več od predvidevanj.

Imena vseh posameznikov in delovnih organizacij, ki so prispevali v soli-

darnostni sklad, so bila objavljena v tedniku Delavska enotnost in v posebnem biltemu, s katerim je upravni odbor sproti seznanjal teren s potekom solidarnostne akcije.

Upravni odbor sklada je na podlagi ocenjenih škod, prizadetosti posameznikov, delovnih organizacij itd. razdelil sredstva strogo namensko, in to za regresiranje semen žita, koruze, krompirja in krmnih rastlin 7.564.805 dinarjev, za odpravo škode na cestah, kanalizaciji, vodovodih, mostovih in zgradbah 8.310.000 dinarjev, za delno pokritje neposredne škode gospodarskim organizacijam 4.140.000 dinarjev in za gradnjo nasipov, regulacijo rek ter potokov 1.068.648 dinarjev.

Na področjih, ki so jih prizadejale poplave in neurja v lanskem letu, je bilo prodanih 3674 ton ali 367 vagonov prvovrstne semenske pšenice. Regres za semena ozimnega žita je dobilo 17.481 kmetovalcev. Vsak dinar, naložen v regresiranje semen, bo že v letošnji sezoni najmanj trikrat vrnjen. Učinek tega pa bo še mnogo večji.

Glede na oceno povzročene škode zaradi poplav in neurij je upravni odbor solidarnostnega sklada zbrana sredstva razdelil po občinah takole:

Občina	Za regres semen	Za škode na komunalnih objektih	Za škodo gospodarskim organizacijam	Skupaj
Murska Sobota	1.821.805	2.120.000	300.000	4.241.805
Maribor	450.000	2.144.000	430.000	3.024.000
Lendava	1.540.000	1.264.000	60.000	2.864.000
Ljutomer	665.800	962.000	1.050.000	2.677.800
Gornja Radgona	914.000	784.000	860.000	2.558.000
Ptuj	638.000	260.000	450.000	1.348.000
Lenart	475.000	328.000	400.000	1.203.000
Ormož	570.000	80.000	350.000	1.000.000
Slovenska Bistrica	352.200	120.000	150.000	622.200
Radlje	138.000	248.000	90.000	476.000
Skupaj	7.564.805	8.310.000	4.140.000	20.014.805
Vodna skupnost Drava-Mura				1.068.648
Vsega skupaj				21.083.453

Denar, ki se je nabral v solidarnostnem skladu, je bil torej razdeljen v celoti.

Stroške za finančno poslovanje, za tiskanje propagandnega plakata in celotno informativno dejavnost je poravnal republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Delo članov upravnega odbora je bilo brezplačno.

Solidarnostna akcija za pomoč prizadetim v poplavah in neurjih v severovzhodni Sloveniji je v celoti uspela. Naši delovni ljudje so v njej še enkrat dokazali pripravljenost pomagati svojim tovarišem, ko so bili pomoči najbolj potrební.

Za upravni odbor solidarnostnega sklada
JULIJ PLANINC

Kaj je spremenila kolektivna pogodba

Informacija o položaju delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, po uveljavitvi kolektivne pogodbe

Dne 4. marca 1972 je stopila v veljavo kolektivna pogodba o delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci na področju obrti in gostinstva v SR Sloveniji, sklenjena med republiškim odborom Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije in Gospodarsko zbornico SR Slovenije.

Leto 1972 pomeni torej na področju delovnih razmerij v zasebnem sektorju našega gospodarstva leto intenzivnega delovanja vseh pristojnih dejavnikov za uresničitev kolektivne pogodbe, ki zajema kakih 81 % vseh v zasebnem sektorju zaposlenih delavcev v Sloveniji.

Zainteresiran za vprašanje, kako je potekala akcija sklepanja novih delovnih pogodb pri kolektivni pogodbi in kako se v individualnih delovnih pogodbah v praksi uresničujejo ustavo in zakonom določene ter s kolektivno pogodbo dogovorjene pravice in dolžnosti oziroma kakšen je položaj delavcev v zasebnem sektorju po uveljavitvi kolektivne pogodbe, je republiški odbor Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije na podlagi posebne ankete in poročil občinskih in medobčinskih organov sindikata obdelal območje 49 občin, približno 92 % vseh v zasebnem sektorju obrti in gostinstva zaposlenih delavcev. Glede na stanje, kakršno je bilo ob začetku oktobra 1972. leta, je ugotovil:

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Glede na to, da delodajalci, pri katerih delajo ti delavci, nimajo formirane primerne splošne asociacije, ki bi nastopala kot partner v dogovarjanju s sindikatom, sindikat tudi ne more skleniti kolektivne pogodbe v imenu teh delavcev. Zato se ob urejanju delovnih razmerij na tem področju uporabljajo neposredno določila zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, in pri tem določila VIII. poglavja tega zakona, ki vsebuje posebne določbe za to področje.

Takoj po uveljavitvi kolektivne pogodbe so se pojavljala vprašanja, kako urediti osebne dohodke gospodinjstev pomočnic, glede na to, da je po noveli zakona to vprašanje urejeno s kolektivno pogodbo. Po razlagi republiškega sekretariata za delo se v vseh primerih delodajalec in gospodinjstva pomočnica lahko dogovorita za osebni dohodek, kot je dogovorjen s kolektivno pogodbo za področje zasebne obrti in gostinstva, če jima to ustreza v mejah omenjenih posebnih določb zakona. Lahko pa pristojni občinski upravni organ za delo vsako leto določi najnižje osebne dohodke teh delavcev v smislu določb drugega odstavka 7. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

Vsi odbori Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije dajejo pojasnila v gornjem smislu, pri tem pa izražajo tudi mnenje, da je koristno in zaželeno, če se delodajalec in gospodinjstva pomočnica dogovorita tudi o drugih pravicah v smislu veljavne kolektivne pogodbe, če je to v skladu s posebnimi določbami zakona.

Kakih 5,2 % delavcev, ki delajo v zasebnem sektorju SRS, je zaposlenih v kmetijskih gospodarstvih (2,2 %) in v drugih dejavnostih (3 %). Urejanje položaja teh delavcev je v pristojnosti Sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije in Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

Na razgovorih z delavci v zasebnem sektorju je bil sindikat opozorjen na to, da nekatere banke oziroma druge sorodne ustanove in nekatere trgovske delovne organizacije pri odobravanju potrošniških kreditov neenakopravno obravnavajo prošnje delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, ter jim prav zaradi lastništva sektorja, kjer so zaposleni, nerade odobrijo ali pa sploh ne odobrijo zaprosenega posojila. Tako obravnavanje delavcev s tega področja je po ustavi nedopustno in nerazumljivo. Zato si bo republiški odbor tega sindikata skupno z Gospodarsko zbornico SRS prizadeval preprečiti take pojave.

III. Organizacija sindikata na področju zasebnega dela

Čeprav si je Sindikat delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije že v minulih letih prizadeval, da se tudi čimveč delavcev pri zasebnih delodajalcih včlani v ta sindikat, so bila brez dvoma ta prizadevanja največja v letu 1972. Uveljavitev prve kolektivne pogodbe in akcija za uresničevanje te pogodbe v novih individualnih delovnih pogodbah je ob političnem delovanju vseh organov tega sindikata in občinskih sindikalnih svetov zavzela množičen obseg, kar je zavoljo interesa delavcev na tem področju za vsa ta vprašanja omogočilo hitreje ustanavljanje osnovnih sindikalnih organizacij teh delavcev tudi tam, kjer to kljub prizadevanjem sindikata doslej ni bilo mogoče.

Po poročilih, s katerimi razpolagamo in ki osvetljujejo razmere v 50 občinah¹ je doslej v Sloveniji ustanovljenih 26 osnovnih sindikalnih organizacij delavcev pri zasebnikih s 1492 člani (12,2 % od skupnega števila delavcev v zasebni obrti in gostinstvu).² Večinoma je organizirana v občinah po ena osnovna organizacija sindikata teh delavcev v občini, v mestu Ljubljana pa skupna za vseh pet ljubljanskih občin. Spodbudni so primeri zelo aktivnega sindikalnega delovanja teh delavcev v Ljubljani, Mariboru in Velenju. V Ljubljani in Mariboru se že kaže potreba po organiziranju pododborov v osnovnih organizacijah sindikata.

¹ Manjkajo podatki za občine: Črnomelj, Gornja Radgona, Hrastnik, Lendava, Ljutomer, Logatec, Murska Sobota, Sevnica, Trbovlje in Trebnje.

² Osnovne organizacije sindikata delavcev pri zasebnikih so ustanovljene doslej v naslednjih občinah: Gropulje, Krško, Litija, Ribnica, Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Sentjur, Maribor, Slovenska Bistrica, Velenje, Zalec, Šmarje pri Jelšah, Ravne, Jesenice, Radovljica, Koper, Izola, Piran, Nova Gorica, Postojna, Cerknica, Ilirska Bistrica, Sežana in mesto Ljubljana.

dikata po skupinah dejavnosti, ki bodo delavcem glede na sorodnost problemov veliko bližji. Prav zavoljo tega razloga pripravljajo tudi v Ptuj dve OOS, in to za delavce v obrti in za delavce v gostinstvu.

Delo pri organiziranju delavcev pri zasebnikih je glede na močno raztresenost in oddaljenost od centrov zelo oteženo. Očitno je tudi, da obstaja večji interes delavcev za organiziranje v sindikatu tam, kjer so odboji tega sindikata in občinski sindikalni sveti sproti obveščanja delavcev o pripravah na kolektivno pogodbo ter o samem poteku snovanja te pogodbe in o vprašanjih, ki so se pojavljala. Prav tako imajo v tem primeru prednost tisti organi sindikata, ki so kolektivno pogodbo takoj po njeni uveljavitvi posredovali vsem delavcem (posebna izdaja DE, ki jo je založil republiški odbor tega sindikata) in ki so takoj po izidu priročnika „DELOVNA RAZMERJA PRI ZASEBNIH DELODAJALCIH“ to brošuro razdelili med delavce. Na vseh razgovorih z delavci je bilo namreč ugotovljeno, da je prav nepoznavanje vseh teh vprašanj največji razlog za neosveščenost in nezainteresiranost delavcev. Zato je nujno, da si vsi pristojni organi sindikata vztrajno prizadevajo za organiziranje delavcev pri zasebnikih, predvsem pa, da ne popustijo kot pobudniki delovanja na tem področju. Mnenja smo, da se ne bi smelo dogajati, da delavci oddajo pristopne izjave za včlanitev v sindikat (ne glede na število teh izjav), ali da so imenovani iniciativni odbori, vendar pa osnovna sindikalna organizacija nato ni ustanovljena in se vse delo na tem področju ustavi. Nesporno je namreč, da se delavci zelo težko odločijo za organiziranje in delo v sindikatu, če v odnosu do delodajalcev še ne nastopajo kot samostojne osebnosti, še posebno pa takrat, ko delodajalec očitno kaže svoj odpor do take uveljavitve delavca in sindikalne organizacije kot organizacije delavstva nasploh. Taki pojavi, ki so še dokaj pogosti, zahtevajo veliko pripravljenost in voljo ter vztrajnost pri političnem delu sindikata na tem področju, obenem pa tudi polno prizadevanje gospodarske zbornice za uveljavitev novih osnovov delodajalcev do delavcev.

Celotna aktivnost Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije na področju zasebnega sektorja poteka po programu pododbora republiškega odbora za zasebni sektor storitev in po programih dela občinskih in medobčinskih odborov tega sindikata in občinskih sindikalnih svetov. V programu dela pododbora republiškega odbora je bilo za leto 1972 predvideno, da bi za predsednike in tajnike OOS delavcev pri zasebnikih organizirali seminar o vlogi in delovanju sindikata v zasebnem sektorju. Glede na to, da se osnovne organizacije sindikata na tem področju še ustanovljajo, da se intenzivno proces sindikalnega organiziranja teh delavcev nadaljuje še letos, je bila smotrna odločitev, da organiziranje tega seminarja preložimo.

Ugotovitve, predlogi in sklepi IV. seje pododbora za zasebni sektor storitev pri republiškem odboru Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije

Republiški odbor Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije – pododbor za zasebni sektor storitev je na svoji 4. seji dne 26. decembra 1972. leta preučil informacijo o položaju delavcev pri zasebnih delodajalcih po uveljavitvi kolektivne pogodbe.

Povzetek razprave o tem gradivu ter ustrezni predlogi in sklepi so naslednji:

Pododbor sprejema vse ugotovitve in predloge, ki so podani v informaciji. Razreševanje nakazanih problemov v pododbor vključil v svoj program dela za leto 1973. Če je mogoče, je potrebno vprašanja razrešiti že v dopolnitvah oziroma spremembah kolektivne pogodbe in pri tem upoštevati spremembe in dopolnitve družbenega dogovora samoupravnih sporazumov za obrt, gostinstvo in turizem.

Iz že sklenjenih delovnih pogodb je treba posneti najbolj značilne in zanimive oblike priznavanja udeležbe delavca na dobičku delodajalca in jih posredovati vsem občinskim in medobčinskim odborom, tega sindikata oziroma ObSS ter vsem OSS delavcev, ki delajo pri zasebnikih. S tem bi zainteresirali za udeležbo na dobičku tudi delodajalce in delavce, ki te oblike stimulacije delavstva sproščanja v medsebojnih odnosih doslej še ne uporabljajo.

(Se nadaljuje)

PRI SGP VEGRAD VELENJE Z NIZKO CENO NOVO ZGRAJENIH STANOVANJ POMEMBNO VPLIVAJO NA REŠEVANJE STANOVANJSKE PROBLEMATIKE

Stanovanje »na ključ«

Med gradbenimi podjetji na Slovenskem, ki z nizko ceno kvadratnega metra novozgrajenih stanovanj pomembno vplivajo na obseg gradnje družbenih stanovanj, ima nedvomno pomembno mesto Splošno gradbeno podjetje Vegrad Velenje. Osnovna usmeritev tega podjetja je gradnja stanovanj. Predlani so se velenjski gradbinci povzpeli med slovenskimi graditelji stanovanj na prvo mesto. Leta 1971 je gradil SGP Vegrad

Velenje skoraj 1.100 stanovanj in jih 743 tudi dogradil, lani pa so gradili 1.155 stanovanj, od katerih jih je bilo 635 vseljivih. Kaže, da so v SGP Vegrad Velenje izbrali resnično najboljšo tehnologijo za gradnjo stanovanj, saj so cene sorazmerno nizke. V letu 1972, na primer, so se cene za kvadratni meter stanovanjske površine suvale med 2.350 dinarjev v Velenju do 3.600 dinarjev v Beogradu, in vse to na ključ.

ZNAČILNOST VEGRAĐOVE GRADNJE STANOVANJ

Za gradnjo v Šaleški dolini je SGP Vegrad Velenje osvojil posebno tehnologijo. Gre za industrializirano metodo klasične gradnje stanovanj. S to novo specializirano tehnologijo, ki je pomemben sestavni del dolgoročne usmeritve stanovanjske izgradnje, so skušali skrajšati čas izgradnje stanovanj, poceniti gradnjo in, ne nazadnje, povečati tudi kvaliteto. Iz „pro-

izvodnje“ so izključili vse mokre faze, dosledno pa uporabljajo sistem mrežnega planiranja, kar vse vpliva na to, da se je — na primer skrajšal kar za polovico čas zidave stanovanj.

Samo nekaj podatkov Vegradove nove tehnologije. Nosilne stene so iz zidakov iz elektrofiltrskega pepela, stropi so montažni, iz montažnih elementov so tudi stopnišča, loggie, zaključni venci ter betonske balkonske ograje. Vsa stanovanja so centralno ogrevana. Pri montažnih izdelkih, ki so že finalno obdelani, so uvedli suho montažo.

Spričo uvajanja nove tehnologije so v SGP Vegrad Velenje ustanovili poseben obrat za finalizacijo, ki je ločen od gradbene proizvodnje do 3. faze. Ta novi obrat izvaja vsa zaključna dela in je tudi koordinator dela kooperantov pri izvajanju finalnih del.

IN CENE VEGRAĐOVIH STANOVANJ?

In kakšne so bile cene lani zgrajenih stanovanj? V 100-stanovanjskem bloku ob Prešernovi cesti v Velenju, vseljiv je bil avgusta lani, je veljal kvadratni meter 2.350 din, v 29-stanovanjskem stolpiču v Šoštanju 2.780 din, v Karlovcu okrog 3.500 din, v naselju Julino Brdo v Beogradu med 3.300 in 3.600 din, in to vse na ključ. Velenjski Vegrad je zgradil tri stolpiče, v katerih je 78 stanovanj, kjer je veljala gradbena cena kvadratnega metra stanovanjske površine 2.720 din. Pred dograditvijo pa je v Velenju 184-stanovanjski blok, kjer bo veljal kvadratni meter stanovanjske površine okrog 3.000 din, v to ceno pa so všteti plačilo zemljišča, načrti, rušenje in odškodnina za stare objekte, priključki, predstavitev nekaterih naprav in komunalna ureditev.

(M — n)

S PRVE SEJE INICIATIVNEGA ODBORA ZA USTANOVITEV SAMOUPRAVNE STANOVANJSKE SKUPNOSTI V OBČINI MURSKA SOBOTA

Graditi več in ceneje!

V soboški občini razpolagajo s tisoč 250 družbenih stanovanj. Največ je bilo zgrajenih po letu 1958. V njih živi, med ostalimi, 505 delavskih družin. Večinoma so to delavci soboške tovarne oblačil in perila „Mura“. Na nedavni prvi seji Inicijativnega odbora za ustanovitev

vili, da bi v občini potrebovali še najmanj tisoč stanovanj, če bi hoteli zadostiti sedanjim potrebam.

Na seji so poudarili, da bo moral Inicijativni odbor na samoupravni osnovi voditi skrb za stanovanjsko gradnjo v občini do novembra letos, ko bo predvidoma formirana samo-

pa so tudi petčlanski sekretariat, ki bo v povezavi s strokovnimi službami pripravil gradnjo za seje.

V soboški občini so doslej skrbela za stanovanjsko gradnjo predvsem Mura, Pomurka, Pomurski tisk in nekatera druga večja podjetja. Manjša podjetja so bila večinoma brez dolgoročne stanovanjske politike in so drobila denar, namenjen za družbeno stanovanjsko gradnjo. Da bo v bodoče stanovanjska politika plodnejša, bo potrebno čimprej pripraviti občinski plan stanovanjske gradnje za naslednjih pet let. Ta bi bil že izdelan, če bi delovne organizacije pravočasno pripravile lastne programe stanovanjske gradnje. Na soboškem zavodu za ekonomiko računajo, da bo plan pripravljen do junija.

Pri gradnji stanovanj bo potrebno v bodoče bolj paziti na tako imenovane „podjetniške interese“ projektivnih birojev in gradbenih podjetij ter doseči kar najnižjo možno ceno za kv. meter stanovanjske površine, so sklenili na seji Inicijativnega odbora. Doslej je bilo potrebno v občini plačati za kv. meter okoli tri tisoč dinarjev. Ti zneski so bili v nekaterih drugih občinah sicer še znatno višji, so pa primeri, ko so z manj denarja gradili prav tako funkcionalna stanovanja.

V bodoče bi naj gradili na enem gradbišču več stanovanjskih blokov s skupnimi napravami za centralno ogrevanje. Izogniti pa bi se morali gradnji zasilnih delavskih stanovanj. Na seji je bila izrečena pripomba, da se je pri gradnji potrebno izogniti rušenjem starejših poslopij, ker to podraži novogradnjo. Čeprav nekateri tudi trdijo, da so rušitve cenejše, kot pa oddaljena zemljišča na novo komunalno opremljati.

F. ŠTEFANEČ

Delavci SGP Vegrad končujejo dela na največjem stanovanjskem bloku v Velenju, v katerem bo 184 stanovanj. Foto: T. Tavčar

V 5 letih — 3000 družin v nova stanovanja

Dve prednosti za družine z nizkimi dohodki v kranjski občini

V kranjski občini so se odločili, da bodo združevali za organizirano stanovanjsko graditev in reševanje socialnih problemov precej visok delež stanovanjskega prispevka. Od 6-odstotnega prispevka delovne organizacije oročajo v banko 3 odstotke, v solidarnostni sklad pa 2 odstotka, tako da jim za samostojno razpolaganje preostane le šestina zbranega denarja. S podpisom takega sporazuma so delovne skupnosti potrdile pripravljenost za izvajanje načel nove stanovanjske politike, ki naj zagotovi več stanovanj in to za tiste, ki so jih najbolj potrebni.

V kranjski občini cenijo, da bodo z denarjem iz vseh razpoložljivih virov lahko zgradili v petih letih nad 3000 stanovanj. Da bodo načrt gotovo uresničili, dokazuje ugotovitev, da bodo petino teh predvidevanj uresničili že letos, prav tako pa za postavljena gradnja obeta isto tudi za prihodnje leto.

Ker so se organizacije združenega dela odločile za kolikor mogoče veliko združevanje sredstev, pa so sedaj zelo zainteresirane za to, pod kakšnimi pogoji si bodo lahko pridobile potrebne vsote iz oročenih sredstev. Prav zaradi tega, ker jim preostaja zelo malo denarja, prevladuje mnenje, da bi morala biti posojila podjetjem za stanovanjsko graditev brez lastne udeležbe. Seveda pa bi bili pogoji drugačni za zasebno gradnjo stanovanj. O tem bo odločala predvidoma samoupravna stanovanjska skupnost, ko bodo znana tudi izhodišča pristojnih republiških organov in organizacij.

V tem času pa je seveda zelo aktualno tudi vprašanje, kakšne možnosti se ob novi stanovanjski politiki odpirajo delavcem z nižjimi dohodki, ki nimajo lastnih stanovanj, a so tudi brez možnosti, da bi si jih sami pridobili. Ni mogoče

trditi, da v Kranju doslej ne bi mislili na njihove stanovanjske probleme. Čeprav večje delovne organizacije zadnjih nekaj let skoraj niso kupovale najemniških stanovanj, pa so se s podpiranjem etažnega lastništva in individualne gradnje sproti ščala številna stanovanja, ki so jih dobili delavci z nižjimi dohodki.

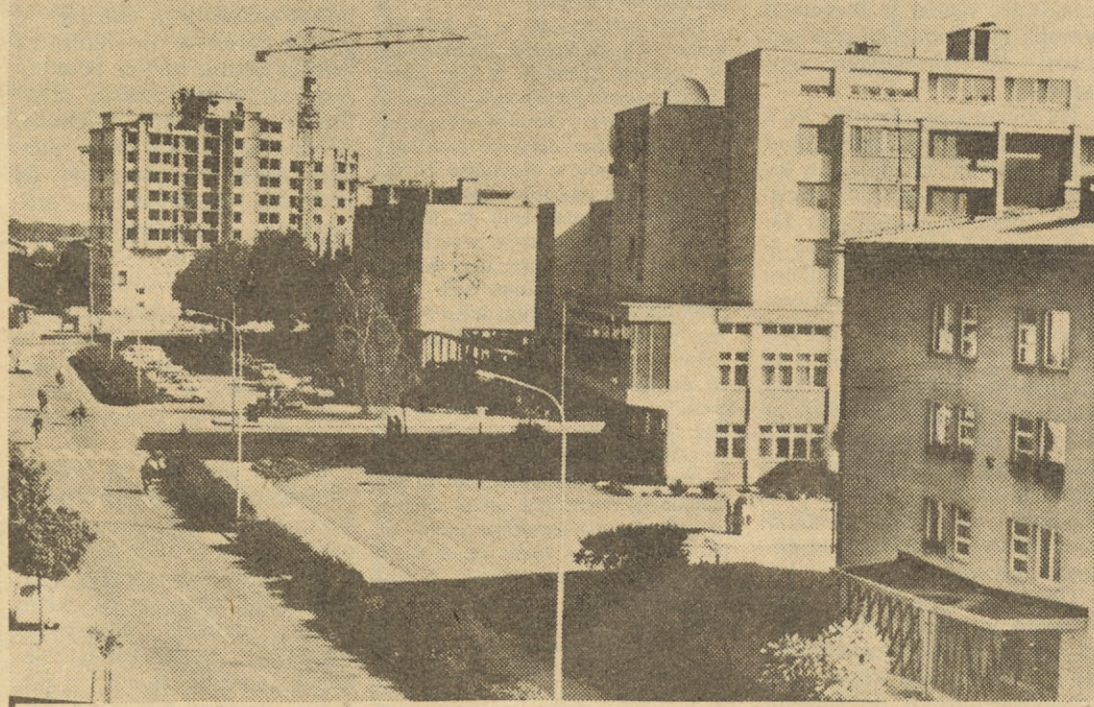
V največjem kranjskem kolektivu — tovarni Iskra — sedaj ugotavljajo, da samo 126 njihovih delavcev z družinami nima ustreznega stanovanja in možnosti za lasten prispevek k rešitvi stanovanjskega problema. Točni podatki o tem, kakšno je dejansko stanje v občini, niso znani in jih namerava s posebno anketo ugotoviti občinski sindikalni svet. Sodijo pa, da primanjkuje 2400 stanovanj, med prosilci zanje pa je najmanj 1500 družin z nižjimi dohodki.

S sredstvi solidarnostnega sklada bodo v kranjski občini letno lahko zagotovili 100 najemniških stanovanj. Za prvih 100 bodo v kratkem sklepali pogodbe z izvajalci in, če bodo gradbene zmogljivosti to dopuščale, bodo vseljena prihodnje leto. Da ne bi ostalo le pri številu najemniških stanovanj, nameravajo v Kranju v bodoči stanovanjski skupnosti uveljaviti načelo, da bodo imele pri skupnih sredstvih prednost organizacije, ki bodo gradile stanovanja za delavce.

Sicer pa je treba naglasiti, da tako imenovana delavska stanovanja ne vnašajo v kranjsko stanovanjsko graditev bistveno novih elementov. To bodo povsem enako velika stanovanja in grajena ter opremljena tako kot vsa ostala. V Kranju gradijo dve tretjini eno in dvosobnih stanovanj s površino do 50 kv. metrov in tretjino trosobnih stanovanj, vsa pa imajo kopalnice, opremljeno kuhinjo in centralno ogrevanje.

Možnosti za pocenitev gradnje pri stroških za zemljišče in komunalne naprave so že doslej kolikor mogoče izkoriščali, saj so bili v ceno vračunani le dejanski izdatki in še te je občinska skupščina zmanjševala z dodatnimi prispevki iz občinskih sredstev. Ob tem pa v Kranju vendar računajo še na nove možnosti za smotrnejše izkoriščanje denarja za stanovanja. Obetajo si jih od večje usklajenosti in načrtnosti na področju stanovanjske gradnje in učinkovitejšega izkoriščanja znanstvenih izsledkov, za kar bo odslej nudilo možnost večje združevanje sredstev za ta namen.

M. S.

Novi del Murske Sobote s stanovanjskimi stolpiči.

samoupravne stanovanjske skupnosti v Murski Soboti, ki jo je sklical občinski sindikalni svet v dogovoru z občinsko skupščino, pa so ugotovili,

upravna stanovanjska skupnost soboške občine. Za predsednico Inicijativnega odbora so izvolili Marijo Vild iz tovarne „Mura“, imenovali

GOSPODARSKE VEZI S POLJSKO

Ob ustanovitvi jugoslovansko-poljskega komiteja za gospodarsko sodelovanje pred 15 leti trgovinska menjava in gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Poljsko nista bili razviti. Trgovinska menjava je znašala kakih 45 milijonov dolarjev, medtem ko ekonomskega sodelovanja praktično sploh ni bilo. V naslednjih letih so se začele razmere naglo izboljševati. Med drugim je komite za sodelovanje uvedel prakso sklepanja petletnih poljsko-jugoslovansko trgovinskih sporazumov, ki so jih vsako leto dopolnjevali z natančnimi protokoli. Medsebojna izmenjava je začela rasti po stopnji od 15 do 20 % letno. V obdobju od 1966 do 1970 leta je menjava dosegla vrednost 580 milijonov dolarjev. V naslednjem petletnem sporazumu je bilo najprej predvideno, da se bo menjava povečala do 850 milijonov dolarjev, zaradi velikega povečanja obsega menjave v obdobju od 1971. do 1972. leta pa se je ta vsota z dodatnimi sporazumi povečala na 1100 milijonov dolarjev.

Danes je Jugoslavija po obsegu trgovinske izmenjave med socialističnimi državami peti trgovinski partner Poljske. Leta 1972 je poljsko-jugoslovanska menjava pressegla 200 milijonov dolarjev letno, s trgovinskim protokolom za leto 1973 pa je predvideno povečanje za 26 %. Poljski izvoz v Jugoslavijo naj bi se povečal za 33 %, uvoz pa za dobrih 20 %.

Nov gospodarski velikan

Kaj predstavlja »evropska deveterica«

Od 1. januarja letos obstaja razširjena velikoevropska gospodarska skupnost devetih držav (Norveška se je z referendumom odločila, da ne bo vstopila v to skupnost). Zato ne bo odveč, če z nekaj podatki osvetlimo moč evropske gospodarske skupnosti, ki jo sestavljajo Francija, ZR Nemčija, Italija, Belgija, Holandija in Luxemburg, na novo pa so se ji pridružile Velika Britanija, Danska in Irska. Ta skupnost šteje danes 253 milijonov prebivalcev (ZDA 205 milijonov, ZSSR 244 milijonov in Japonska 104 milijone). Letni bruto proizvod evropske gospodarske skupnosti znaša 633 milijard dolarjev (za primerjavo: ZDA 991 milijard; Japonska 196 milijard). Življenjski standard v ZDA je še vedno precej višji, kot je povprečna raven življenjskega standarda v evropski gospodarski skupnosti, kajti dohodek na prebivalca znaša v Združenih državah približno 5000 dolarjev letno, medtem ko je poprečje v državah EGS kakih 2600 dolarjev letno.

Zanimivo pa je, da je družbeni razporeditev dohodka v evropskih državah veliko bolj uravnotežena, kar se odraža tudi v tem, da je število brezposlenih ljudi v ZDA neprijemno višje kot v državah EGS. Nesporoma najmočnejši član EGS je ZR Nemčija z bruto družbenim proizvodom v znesku dobrih 207 milijard dolarjev letno, sledijo pa Francija s 163 milijardami, Velika Britanija s 115 milijardami itd. Zahodnonemški izvoz znaša kakih 34 milijard dolarjev, britanski 22 milijard, francoski pa 20 milijard dolarjev.

V industrijski proizvodnji odpade na ZR Nemčijo 34 %, na Francijo 24 % in na Britanijo 22 %. V kmetijski proizvodnji pa je na prvem mestu Francija z vrednostjo proizvodnje 12 milijard dolarjev, sledita pa ji ZR Nemčija in Italija s po 9 milijardami. Po zunanjetrgovinski moči je zopet na prvem mestu ZR Nemčija s skupno vrednostjo izvoza in uvoza blizu 64

milijard dolarjev, druga je Velika Britanija s skupno vrednostjo 41 milijard dolarjev, sledita pa Francija s 37 milijardami in Italija z 28 milijardami dolarjev.

Sodelovanje med Jugoslavijo in EGS se razvija na osnovi posebnega trgovinskega sporazuma, kateremu veljavnost poteka prav ta mesec. Povedati pa velja, da že potekajo intenzivni razgovori o novem sporazumu, ki bo širši po svoji vsebini in bo predstavljal sporazum o dolgoročnem gospodarskem sodelovanju.

Pripomniti velja, da v strukturi jugoslovanskega izvoza odpade 40 % izvoza na države EGS, medtem ko je približno 50 % jugoslovanskega uvoza in držav EGS. Porast trgovinske izmenjave med Jugoslavijo in državami EGS je v stalnem porastu, zlasti z ZR Nemčijo in Italijo. Po podatkih iz leta 1971 je znašal jugoslovanski izvoz v države EGS kakih 528 milijonov dolarjev, uvoz iz držav EGS v Jugoslavijo pa je 1225 milijonov dolarjev. V zadnjih dveh letih se ta deficit sicer zmanjšuje, vendar je še zmeraj prevelik in o tem teko tudi razgovori ob obnavljanju sporazuma.

Ne smemo pa pozabiti, da v državah EGS dela blizu milijon naših delavcev, ki so obilno soudeleženi v ustvarjanju narodnega dohodka posameznih zahodnoevropskih držav. Zato je zaskrbljenost ob tako visokem trgovinskem deficitu s temi državami toliko bolj upravičena. Kaže namreč na to, da so gospodarske integracije kljub določenim pozitivnim učinkom še zmeraj preveč zaprte in da ne dajajo možnosti manj razvitim državam, da bi se enakopravno vključile v ekonomsko menjavo ter v splošni ekonomski in tehnološki razvoj.

Če pa bi razvoj poenostavili, bi lahko povedali tudi takole: od sosed, ki sem mu pomagal vse leto obdelovati vrt, moram odkupovati solato po veljavni tržni ceni, v kateri je vračunano seveda tudi moje delo.

A. Š.

Manifestacija v Santiagu: delavci protestirajo proti ekonomski blokadi ameriških imperialistov in sabotažnim akcijam čilske reakcije.

Kam stopa Latinska Amerika

Minuli teden smo z zanimanjem sledili izidu volitev v eni najpomembnejših latinskoameriških držav, v Čilu. Čile je vse od leta 1970 po volilni zmagi sil „Narodne enotnosti“ pod vodstvom Salvadora Allendeja gotovo ena najbolj zanimivih južnoameriških držav. Od smrti Che Guevare in konca gverile se je pozornost vseh, ki zasledujejo dinamične družbene in politične spremembe v Latinski Ameriki, obrnila proti Čilu in tudi Peruju, kjer sicer vlada vojaški režim od 1968. leta. Skupno obema režimoma, tako v Čilu kot v Peruju, je prizadevanje vlad, da bi organizirali soudeležbo in samoupravljanje delavskih množic. Toda med obema državama oziroma družbama obstajajo razlike, tako v pristopu kot v oblikah razvijanja soudeležbe ljudskih množic. Za Čile je značilna organska povezanost med politično vladavino in ljudskimi množicami, povezanost, ki se uresničuje v demokratičnih oblikah. Na drugi strani pa gre v Peruju za številne, lahko bi rekli revolucionarne reforme, ki jih izvaja vojaški režim, pri tem pa relativna nezainteresiranost množic, ki naj bi jim reforme prinesle koristi.

Vsekakor gre za izredno zanimive spremembe oziroma za razodke, da bi usmerili razvoj družbe v specifičen socializem, in sicer z vzporednimi spremembami v lastninskih odnosih in v družbenih odnosih, v resnično demokratično družbo, v kateri proizvajalci in državljani neposredno upravljajo.

V Čilu lahko zasledujemo idejo in tudi prakso participacije že v letih 1965-1970, v času režima krščanske demokracije pod vodstvom tedanjega predsednika Eduarda Freia. Krščanski demokrati so težili za tem, da bi izoblikovali takšen družbeni red, ki bi ne bil kapitalističen in ki bi se razlikoval od „nasilnega socializma“ na drugi strani, osnovan pa naj bi bil na široki in neposredni udeležbi državljanov.

Ideja participacije se je pričela veliko bolj konkretno uresničevati po prihodu Allendeja. V tem času so bili sprejeti številni akti, od katerih velja posebej omeniti sporazum med nacionalno delavsko centralo (CUT) in vlado v decembru 1970 leta, ki ureja udeležbo delavcev pri gospodarskem planiranju na nacionalni in regionalni ravni, prav tako pa tudi udeležbo pri upravljanju podjetij, ki so v državni lasti, in v podjetjih, kjer je kapital delno državen delno zaseben. Naslednji izredno pomemben dokument, ki je bil predložen „Nacionalnemu kongresu“, parlamentu v začetku 1972 leta, je osnutek zakona, ki bi naj poudaril kontrolo delavcev nad gospodarstvom z namenom, da bi se izoblikoval nacionalni sistem samoupravljanja. Konservativni večini v parlamentu pa je doslej uspelo preprečiti sprejem tega zakona, ki bi institucionaliziral mnoge oblike samoupravne udeležbe čilskih delavcev. V času razprave o tem zakonu je v Čilu zavladala atmosfera „delavske oblasti“, saj je bila značilna za večino podjetij, kjer so delavci zahtevali „intervencijo države“. Želeli so intervencijo države v tem smislu, da bi se vzpostavila kontrola nad

privatnim kapitalom oziroma privatnim deležem v podjetju. Šlo je za neke vrste soupravljanje med državo in delavci, kar pa je bilo poudarjeno s tem, da so bili predstavniki države bodisi delavci, izbrani v podjetjih samih, bodisi mladi socialistični in komunistični aktivisti.

Konservativne sile v deželi so seveda kmalu reagirale na to gibanje, vendar je bil proces politizacije in mobilizacije ter organiziranosti delavstva zunaj formalnih, parlamentarnih oblik tako močan, da ga ni bilo več mogoče ustaviti. Toda tudi v meščanskem okolju čilske družbe je prišlo do sprememb, iz nje se je izločil sloj „reformistične“ buržoazije, ki je bila dovolj realna in jasnovidna, da je dojela globino in pomen širokega ljudskega gibanja (ta del meščanskega razreda predstavlja „le-vico“ v krščanski demokraciji). Tudi to je bil pomemben dejavnik pri oblikovanju sedanjega razmerja med političnimi silami, v katerem lahko vlada narodne enotnosti normalno deluje. Dalje je treba vedeti, da so v Allendejevi vladi zastopani tudi predstavniki armade in da je armada kot institucija na strani naprednega in tudi legalnega režima, ki mu predseduje marksistični predsednik. Brez dvoma gre za genialno taktično sposobnost Allendeja, kajti s sodelovanjem relativno naprednega meščanstva in armade kot čuvarja legalnosti – ustavnosti so pokopani vsi upi skrajne desnice, da bi strmoglavila Allendejevo vlado oziroma vlado narodne enotnosti.

V tem smislu je treba tudi razumeti zadnje volitve v Čilu, ko je Allendejeva koalicija narodne enotnosti dobila 43,39 % glasov in s tem pokopala upe opozicije, da bi imela dvotretjinsko večino. Toda volilni rezultati in število glasov ne morejo povedati tega, kar se dogaja v čilskih ljudskih množicah, in bodočnost revolucionarnega procesa v specifičnem čilskem socializmu ni toliko odvisna od volilnih rezultatov, temveč od tega, kar se bo dogajalo in razvijalo v samoupravnih organizmih, ki so se že izoblikovali v podjetjih, kmetijskih farmah, javnih službah in šolah. Ugoden volilni rezultat nam lahko služi v tem trenutku tudi kot ponazoritev volje in pripravljenosti čilskih delavskih množic, da zgradijo specifični čilski socializem.

V Peruju, kot že rečeno, se ideja participacije uresničuje s pomembnimi akti, ki jih sprejema in uveljavlja vojaški režim. Pod vojaškim režimom ponavadi razumemo izredno konservativno vladavino, ki že sama po sebi ne sprejema nikakršnih idej o socialnih reformah, še manj pa o takih socialnih reformah, ki bi bile osnovane na soudeležbi ljudskih množic. Toda ne glede na očitke skrajne levice, da je perujski vojaški

režim sicer naredil nekaj, vendar ni prišel dlje in tudi ne bo kot do pridobitev meščanskih revolucij, pa velja tej posebnosti Latinske Amerike posvetiti več pozornosti. Tudi „perujska revolucija“, kot jo samo imenujejo nosilci vladajočega režima, želi zgraditi družbo, ki ne bo klasično komunistična, temveč bo temeljila na resnični neposredni soudeležbi proizvajalcev in državljanov na vseh področjih družbenega življenja in na vseh ravneh družbe. Zanimivo je tudi to, da ideologi perujskega vojaškega režima črpajo svoje ideje o participaciji iz starih predlatinskih obdobj, iz časov pred špansko kolonizacijo – ko je indijansko prebivalstvo, ki je še danes v večini, živelo v kmečkih komunah.

Perujski voditelji so zaverovani v pravilnosti svojega pristopa, toda imajo veliko pripomb na razvoj v Čilu, za katerega trdijo, da revolucija temelji na šibki in fluidni politični osnovi.

Kakorkoli že, pristaši vse širše in širše soudeležbe proizvajalcev na vseh področjih družbenega življenja iščejo oporo na tak ali drugačen način pri ljudskih množicah. Toda če bi se želeli opredeliti, bi morali reči, da je prav v tem Čile veliko bližje cilju, saj to, kar se dogaja danes v čilskem delavskem razredu, predstavlja vsebino tega socializma.

A. Š.

Da bi izenačili pravice

Danski sindikati in priliv tujih delavcev

Na Danskem je trenutno zaposlenih približno 40 tisoč tujih delavcev. Priliv tuje delovne sile je nekoliko močnejši v zadnjih letih, ko je na Danskem prišlo nekaj več delavcev iz Turčije in Jugoslavije. Povedati pa velja, da v prej omenjenem številu niso zajeti delavci iz skandinavskih držav, saj lahko svobodno prihajajo in odhajajo in jim ni potrebna dovolilnica za delo in gibanje (gre za posebno skupnost skandinavskih držav Finske, Islanda, Norveške, Švedske in Danske, ki so sklenile nekatere sporazume na področju gospodarstva, prometa itd. – skandinavske države imajo tudi skupno letalsko družbo SAS). Dovoljenja za delo se na Danskem izdajajo samo za določeno obdobje in vlada jih izdaja po sprotni presoji, upošteva pri tem predvsem razmere na Danskem tržišču delovne sile.

Danski sindikati so večkrat obravnavali vprašanja priseljevanja tujih delavcev, z vstopom Danske v EGS pa je bila sprožena splošna razprava o zaposlovanju tujcev na Danskem. Dansko sindikalno gibanje ne nasprotuje priseljevanju delavcev iz tujine, temveč si prizadeva, da bi vsi delavci na Danskem, ne glede na narodnost, imeli povsem enake pravice. Po njihovem je nesprijemljivo, da

bi tuji delavci živeli in delali v slabših razmerah kot danski delavci, kajti to bi po mnenju danskih sindikatov pomenilo korak nazaj v splošnih prizadevanjih za izboljšanje ekonomskih in socialnih razmer vseh zaposlenih. Da pa bi zagotovili enakovreden položaj vseh delavcev, mora biti priliv delovne sile tolikšen, kot to zahtevajo razmere na tržišču delovne sile. Zato so se ob vstopu Danske v EGS sindikati izrekli tudi za začasno

ukinitve priseljevanja tujih delavcev, kajti v nestabilnih ekonomskih razmerah lahko nekontrolirano priseljevanje tuje delovne sile povzroči številne možnosti za večje izkoriščanje tako tujih kot tudi danskih delavcev. Danski sindikati zahtevajo tudi večje angažiranje mednarodne organizacije dela (ILO) kot tudi mednarodnega sindikalnega gibanja pri urejanju vprašanj ekonomske migracije in migrantov.

Tuj kapital na Slovenskem

Od tujega kapitala, vloženega v jugoslovanska podjetja, več kot 40 % odpade na Slovenijo. Slovenske gospodarske organizacije so do konca januarja 1972 sklenile 29 pogodb o skupnih vlaganjih s partnerji z 9 evropskih držav in ZDA, s katerimi bo slovensko gospodarstvo porabilo več kot 42 milijonov dolarjev tujega kapitala. Glede na to, da se pripravlja, ter na pripravljenost tujih partnerjev, da vlagajo v Slovenijo, lahko pričakujemo povečanje števila pogodb o skupnem investiranju, zlasti ker pravnih problemov praktično ni, postopek pri registraciji pogodb pa je precej skrajšan. Med tujimi partnerji je na prvem mestu ZRN z 10 pogodbami, sledijo ZDA s 4, nato pa Italija in Belgija s po 3 pogodbami. Medtem ko so tuji partnerji v začetku investirali svoj kapital izključno v našo kovinsko industrijo, ga sedaj vlagajo tudi v druge panoge, denimo v kemično, elektro in lesno industrijo.

TE DNI
SO REKLI

MITJA RIBIČIČ, predsednik delovne skupine, ki pripravlja načrt izhodišč za 10. kongres ZKJ na področju zunanje politike, v intervjuju za ljubljansko TV:

Kongresne dokumente pišemo časi izredne dinamične revolucionarne situacije v Jugoslaviji, ko ustvarjamo novo ustavo. To je čas, ko pripravljamo temeljno zasnovo konference o evropskem sodelovanju in varnosti in sestanka neuvrčenih na vrhu v Alžiru. Brionski sklepi so zavrnili nevarno tezo, da v novem razporedu velikih sil in zaradi njihovega sporazumevanja ni več prostora za neuvrščeno politiko, opozorili so nas na škodljivost enostranske gospodarske usmerjenosti, ker nečemo biti vezani samo na eno lokomotivo v gospodarskih odnosih s svetom.

Pri pisanju kongresnih dokumentov še vedno nimamo solidnih in globljih ocen novih integracijskih procesov v Evropi in v svetu, subregionalnih integracij v vzhodni in zahodni Evropi, gospodarskih zvez med obema gospodarskima grupacijama, krize mednarodnega monetarnega sistema ter razvijanja mednarodne trgovine, mednarodnega tržišča kapitala. Jasneje bo treba določiti vlogo sodobne tehnologije in znanosti kot tiste sile, ki izvirajo iz človeka in ki je vznikla iz družbe, pa vse bolj v sodobnem svetu postaja sila nad družbo in vzrok novega odtujevanja človeka. Gre za alternativno, ali bo s tehnologijo razpolagal človek ali pa jo bodo prigrabili privilegirani sloji za sebične cilje nadvladanja. Verjetno bomo na desetem kongresu jasno določili tudi mednarodno razsežnost tehnobirokratizma in naloge socialističnih sil ter mednarodnega delavskega gibanja na področju boja proti privilegirani položaju oliharnije, boja med tehnokracijo in demokracijo.

FRANC POGLAJEN, generalpolkovnik, na seji predsedstva IO republiške konference SZDL:

Eno osrednjih načel koncepcije SLO je vsekakor tisto, ki postavlja v ospredje delovnega človeka; zato je osrednja naloga v političnem delu zagotoviti takšno vlogo našega delovnega človeka in delavskega razreda, da bo predvideval ustavna dopolnila.

Zasnova SLO je izvirna in specifična doktrina naše jugoslovanske stvarnosti, zato, razumljivo, vsebuje vse pozitivne dosežke iz preteklosti, posebej se iz nasprotnosvobodilnega boja in revolucije ter izkušnje iz povojnega obdobja pa tudi zahteve sodobne znanosti, tehnologije in tehnike ter iz tega izhajajoče vojne misli in prakse. Bolj kot kdajkoli pa je v naši teoretični in praktični dejavnosti potrebna tudi vizija prihodnosti, kar pomeni, da moramo biti sposobni predvidevati tokove in oblike morebitne vojne na naših tleh.

Splošni ljudski odpor, v katerem je oborožen boj glavna oblika odpora, bo močan le, če bodo vsi subjekti družbe usposobljeni za različne oblike odpora in aktivnosti, če bomo vodili aktivnostno smotno in nenehno na vsem ozemlju z vsemi sredstvi, v vseh pogojih, na vse načine in ob nenehnem usklajevanju.

BORIS LIPUŽIČ, predsednik komisije mestne konference ZK Ljubljana za idejno-politična vprašanja na področju izobraževanja, kulture in znanosti, na seji mestne konference ZK Ljubljana:

Glavni problem, ki smo ga dolžni razrešiti, če hočemo premagati sedanjo krizo izobraževanja in doseči, da bo vzgojno izobraževalni sistem deloval v skladu z razredno usmeritvijo samoupravne socialistične družbe, je integracija izobraževanja in dela, izoblikovanje enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema za mladino in odrasle na podlagi stalnega izobraževanja vse od vstopa v obvezno šolo, preko usmerjenega izobraževanja za poklic ter nato ob delu do konca delovne dobe.

Ce upoštevamo, da je Ljubljana najmočnejši šolski center v republiki, saj zajema skoraj 40 % kapacitet vsega srednjega šolstva v Sloveniji, je nedvomno dolžna, da se kot družbenopolitična skupnost intenzivneje angažira pri izdelavi republiškega koncepta nadaljnjega razvoja vzgojno-izobraževalnega sistema v SR Sloveniji.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST

obvešča, da je izšla

knjiga dr. Bogdana Kavčiča:

SODOBNI SOCIOLOŠKI PROBLEMI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJIH

Prednaročnikom smo jo že pričeli pošiljati.

Drugi interesenti lahko knjigo še vedno naroče po prodajni ceni 65 dinarjev za izvod pri upravi ČZP DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

Kje smo, kam gremo?

Najnovejšo sporočilo zveznega zavoda za statistiko pravi, da gibanje cen v januarju resno ogroža politiko stabilizacije v letošnjem letu. Cene industrijskih proizvodov na drobno so bile namreč v januarju za 1,7 % večje kot decembra lani, življenjski stroški pa za 1,8 %. Če pa primerjamo cene sredstev za delo iz januarja minulega leta, so se v letošnjem januarju povečale za 7,7 %, reprodukcijskega materiala za 8,8 %, blaga za osebno porabo pa kar za 12,3 %. Takšno gibanje cen nedvomno dokazuje, da rastejo kljub dvakratni zamrznitvi. Za takšno naraščanje cen so razen strokovnih institucij še posebno odgovorne družbenopolitične skupnosti, ki kaj rade zamiže na obe očesi, samo da bi se denar brez predaha stekal v njihove blagajne.

Čeprav so januarska tržna gibanja še vedno pod inflacijskim pritiskom, ni nikakršnih razlogov in potreb, da bi v čemerkoli odstopili od nalog, zapisanih v letošnji resoluciji gospodarskega razvoja, to je, da je treba letošnjo rast cen zmanjšati na polovico v primerjavi z lanko. Ta naloga je toliko bolj nujna, ker lahko signali s trga postanejo povod za vznemirjenje in najrazličnejša ugibanja. Ni namreč malenkost da so cene v maloprodaji samo v enem mesecu narasle za 1,7 %, stroški pa za 1,8 %. Lahko je izračunati, koliko bi se povečale do konca leta, če bi rasle po tej stopnji! Račun pove, da se hitreje kot lani, medtem ko ostaja količinski obseg proizvodnje na ravni poprečja iz leta 1972, v primerjavi z decembrom 1972 pa je celo upadel

za 5,8 %. V januarju se je glede na poprečje leta 1972 povečala le proizvodnja premoga, črne metalurgije, ladjedelništva, elektroindustrije, kemične, lesne, papirne industrije, tekstilne, usnja in obutve, gumarske, grafične in tobačne industrije, upadla pa je proizvodnja električne energije, nafte, barvaste metalurgije, nekovinske in kovinske industrije, industrije gradbenega materiala in živilske industrije.

Ob prebiranju teh podatkov in sklepa ZIS o podaljšanju zamrznitve cen je že mogoče realno predvideti, kako bomo gospodarili in kako živeli v prvih mesecih letošnjega leta. Cene bodo rasle počasneje kot doslej, vendar se ne bodo umirile. Kupna moč prebivalstva se bo zmanjšala – zaradi omejitve izplačil osebnih dohodkov. Dejanska sposobnost gospodarstva za reprodukcijo in razvoj bo nedvomno manjša, kakor jo pogosto ocenjujejo ob sprejemanju razvojnih programov in ukrepov ekonomske politike. Potrebna bo skrajna skrbnost pri obremenjevanju gospodarstva, predvsem pri različnih in posebnih obremenitvah kot tudi glede obveznosti gospodarstva do bank in drugih nosilcev finančnih terjatev. Potrebna je tudi največja možna disciplina vseh družbenih dejavnikov v njihovem ekonomskem ravnanju, da bi tudi ob večji stabilnosti ohranili relativno visok tempo nadaljnje rasti gospodarstva.

Ce pa bodo družbeni dejavniki spet kršili lastne dogovore, potem bomo se naprej drseli v inflacijo.

B. L.

VOJVODINA

Ne le na račun družbe

Na seji subotiske občinske skupščine so kritizirali dotedanje prakso skoraj popolne privatizacije stanovanjskega dinarja v minulem obdobju: od skupnih kreditov iz družbenih

sredstev se jih je 90 % prelilo v privatno gradnjo, samo 10 % pa je bilo uporabljenih za gradnjo družbenih stanovanj. „V bodoče je treba 75 % sredstev uporabiti za gradnjo družbenih

stanovanj, samo 25 % pa za privatne gradnje“ – je poudaril Karolj Bagi, predsednik občinske skupščine.

Po lanskih podatkih tamkajšnje SDK je od 180 anketiranih delovnih organizacij samo 29 % imelo pravilnike o delitvi stanovanj, kar samo potrjuje ugotovitve o privatizaciji stanovanjske politike. Po anketi SDK je od 861 kreditov, kolikor jih je odobrila subotiska kreditna banka v lanskem letu za stanovanjsko gradnjo, dobilo kredite nad 200.000 din 25 oseb, najvišji odobreni kredit pa je zna-

šal 460.000 dinarjev. Odborniki subotiske občinske skupščine so določili nova merila za kreditiranje stanovanjske gradnje, po katerih najvišji znesek ne sme biti večji od 90 % vrednosti povprečnega komfortnega stanovanja. Za družinske hiše morajo porojilcemalci zagotoviti od 10 % do 50 % lastnih sredstev, kar je odvisno od osebnega dohodka. Občinska konferenca SZDL je ob tem predlagala, naj bi največji kredit za stanovanjsko gradnjo, ki ga lahko odobri delovna organizacija, znašal 150.000 din.

razmerjih. Opozorili so na mnoge nepravilnosti v sedanji stanovanjski politiki, med drugim tudi na dejstvo, da je trenutno nosilec stanovanjske pravice lahko ena oseba. V nove zakone bi bilo nujno treba vključiti določilo, da je le družina lahko nosilec stanovanjske pravice. Enako merilo naj bi obveljalo tudi v primeru, ko gre za lastništvo.

Po sedanjih osnutkih zakonov o stanovanjskih razmerjih, štejejo na Hrvaškem in v Srbiji počitniške hišice za stanovanja, v drugih republikah pa ne, vendar vse republike opredeljujejo vikend hišice kot hiše za odih. Počitniške hiše bi po mnenju omenjene komisije morali pristeti med stanovanja. Opozorili so še na druge nepravilnosti, med drugim na to, da nekateri funkcionarji z mandatom dobijo stanovanja v Beogradu, ki ga po povratku iz federacije prepuščajo svojim sorodnikom, v republikah pa dobijo drugo stanovanje.

MAKEDONIJA

Palica
z dvema koncema

Brez strehe nad glavo se je v Skopju znašlo 1000 delavcev. Gre za podnajemnike, ki niso imeli stalnega stanovanja. Število teh delavcev, ki so zdaj na ulici, se iz dneva v dan povečuje. Lastniki stanovanj, kjer so podnajemniki stanovali, so z njimi prekinili pogodbe ter jih prisilili, da se izselijo. Vzrok za to je treba iskati v odloku mest-

ne skupščine, ki je bil sprejet ob koncu minulega leta in ki povečuje davek na stanovanjski dohodek. Takšen odlok je sicer popolnoma upravičen, vendar so njegovi rezultati dokaj nepričakovani. Njegovi avtorji so sicer uspeli s tem načinom preprečiti bogatenje, slabo uslugo pa so storili tistim, ki so sicer stanovanje drago plačevali, toda imeli so le streho nad glavo.

SRBIJA

Ali upokojenec
lahko dela?

Ustavno sodišče Srbije je prejelo več pripomb, v katerih se zahteva, da se oceni ustavnost in zakonitost 48. člena republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Omenjena določba namreč določa, da pokojnina miruje, dokler je upokojenec v delovnem razmerju. Po omenjenem zako-

nu upokojenec ne morejo ponovno stopiti v delovno razmerje in hkrati prejemati pokojnine in osebnega dohodka iz delovnega razmerja. V pripombah je rečeno naj ustavno sodišče ugotovi, ali so s to določbo kršene temeljne pravice delovnih ljudi, tj. ustavna pravica do dela in pravica do pridobljene pokojnine.

... v jugoslovanskih sindikatih

HRVAŠKA

PRIROČNIK
ZA DELAVSKO
KONTROLO

Občinski sindikalni svet na Reki je posredoval delovnim kolektivom priročnik o delavski kontroli. V njem so opredeljene najpomembnejše smernice tako glede pooblastil kot vsebine dela organov delavske kontrole, vendar pa omogočajo delovnim kolektivom, da v svojih aktih določajo vse tisto drugo, na čemer naj bi temeljila delavska kontrola. Smernice postavljajo v ospredje spremljanje normativne dejavnosti delovne skupnosti in opozarjajo na potrebo, da delovni kolektivi svoje akte nenehno usklajujejo z uveljavljenimi družbenoekonomskimi odnosi. Priročnik opozarja, naj organi delavske kontrole budno spremljajo, ali samoupravni organi obravnavajo vse predloge delavcev, ali so normativni akti v celoti javni in ali so dostopni vsem zaposlenim. Priročnik se zavzema naj bi 70 % članov organov delavske kontrole tvorili neposredni proizvajalci. Sindikati na Reki namreč sodijo, da je glavna naloga delavske kontrole vplivati na pravilno poslovanje in smotno porabo sredstev – za presojo o tem pa največkrat zadošča že zdrava logika in instinkt. Na Reki sodijo, da bo ta sindikalni priročnik v dragoceno pomoč, saj začne s stanovanjsko problematiko, preko investicijske porabe, materialnih stroškov, pa vse do osebnih dohodkov dokaj podrobno opredeljuje vse, kar naj bi počela delavska kontrola, upoštevaje tudi medsebojne odnose.

Slovenija druga

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je bil količinski obseg industrijske proizvodnje SFRJ v januarju za 11,4 % večji kot v januarju preteklega leta (v SR Sloveniji za 14,8 %), tako da je letošnja januarska proizvodnja za 2,9 % pod poprečjem minulega leta (v SR Sloveniji na ravni poprečja). V posameznih republikah se je količinski obseg industrijske proizvodnje povečal v primerjavi z januarjem 1972. leta, v Črni gori za 16,0 %, Sloveniji za 14,8 %, Makedoniji za 13,9 %, v Srbiji za 12,8 %, Hrvaški za 9,1 % ter v Bosni in Hercegovini za 4,8 %.

Tudi vikend
je stanovanje

Nujno je, da stanovanjska vprašanja rešujejo za vse Jugoslovane enako – so zahtevali na seji komisije Sveta ZSJ, ko so razpravljali o osnutkih republiških zakonov o stanovanjskih

razmerjih. Opozorili so na mnoge nepravilnosti v sedanji stanovanjski politiki, med drugim tudi na dejstvo, da je trenutno nosilec stanovanjske pravice lahko ena oseba. V nove zakone bi bilo nujno treba vključiti določilo, da je le družina lahko nosilec stanovanjske pravice. Enako merilo naj bi obveljalo tudi v primeru, ko gre za lastništvo.

Po sedanjih osnutkih zakonov o stanovanjskih razmerjih, štejejo na Hrvaškem in v Srbiji počitniške hišice za stanovanja, v drugih republikah pa ne, vendar vse republike opredeljujejo vikend hišice kot hiše za odih. Počitniške hiše bi po mnenju omenjene komisije morali pristeti med stanovanja. Opozorili so še na druge nepravilnosti, med drugim na to, da nekateri funkcionarji z mandatom dobijo stanovanja v Beogradu, ki ga po povratku iz federacije prepuščajo svojim sorodnikom, v republikah pa dobijo drugo stanovanje.

PO DEVALVACIJI

Začeli bomo torej pri upokojencih

Eden izmed členov novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določa med drugim, da lahko upokojenec razen svoje pokojnine dobiva še druge dohodke, ki pa ne smejo presežati dvakratnega mesečnega poprečja osebnih dohodkov v republiki za preteklo leto. Zakon je torej na tem področju postavil dokaj objektivno mejo, od tam naprej pa naj vsak prizadeti razmisli, kaj je boljše. Ali naj dodatno delo in s tem seveda tudi dodatni vir dohodkov opusti, ali pa se na njihov račun odpove določenemu delu pokojnine. Skoraj povsem razumljivo je, da bo velika večina raje storila prvo, saj lahko tako dobi pripadajoči del mesečnih prejemkov iz naslova pokojnine brez dela v tolikšnem znesku, kot bi znašala zmanjšana pokojnina in dohodek iz dodatnega dela ne glede na njegovo vsebino in obseg.

Kot ena izmed utemeljitev v tej smeri je bila socialna diferenciacija, ki nastaja ali pa lahko nastaja na tem področju. Če vzamemo izključno samo ta vidik, potem ni mogoče oporekati, zadeva je točna in jasna.

Toda, če to stvar obrnemo nekoliko drugače, bo podoba močno spremenjena. Ob upoštevanju lanskoletnih poprečnih mesečnih osebnih dohodkov, ki so po sicer še nepopolnih podatkih znašali blizu 2.000 dinarjev, to pomeni, da lahko upokojenec dobiva na mesec 4.000 dinarjev ali dve tretjini tistega, kar je v samoupravnih sporazumih zapisano kot najvišji možni osebni dohodek brez stimulacije. Na vprašanje, kdo pa prejema pokojnino v znesku okoli 4.000 dinarjev, odgovor verjetno ni prezahteven. Dobivajo jo večji del tisti, ki so zadnja leta svoje delovne dobe bili zaposleni na vodilnih delovnih mestih z visokimi osebnimi dohodki ter velika večina onih, ki imajo visoko ali višjo izobrazbo in so bili na ustreznih položajih. Semkaj lahko štejemo zdravnike, profesorje, inženirje, sodnike, ekonomiste in še mnoge druge strokovnjake. Nihče ne more zanje trditi, da potem, ko gredo v pokoj, nimajo več znanja. To so navadno ljudje ne le z visokošolsko izobrazbo, pač pa z dolgoletnimi in bogatimi izkušnjami.

Ali ni nacionalna škoda, če takšen strokovnjak ne bo mogel več podajati svojega nakopičenega znanja, kar pa bo lahko delal tisti, ki je vso svojo delovno dobo prebil na manj zahtevnih delovnih mestih? Noben profesor, zdravnik in njima po stopnji izobrazbe enak strokovnjak ne bo na starost začel delati kakih enostavnih del. Razen tega pa se zastavlja vprašanje, kje in koliko imamo brezposelnih mladih zdravnikov, sodnikov, ekonomistov, inženirjev in sorodnih profilov, ki ne morejo dobiti delovnih mest zato, ker jih zasedajo njihovi precej starejši in že upokojeni kolegi? Osebo sem prepričan, da se kaj takega kmalu še ne bo zgodilo in da nam bodo stari in izkušeni strokovni delavci še kako prav prišli za različna dela, ustreza njihovi izobrazbi.

VINKO LANGERHOLC

Preplah šibkejših je odveč

Osnutek družbenega dogovora o načinu zmanjševanja pokojnine upokojencem, ki ponovno stopijo v delovno razmerje, je ta čas na običajnem »popotovanju«, ki je predpisan pred dokončnim sprejetjem. Lahko bi rekli, da obiskuje svoje bodoče podpisnike in zbira mnenja o svoji kvaliteti in ustreznosti. Obenem seveda ne zapira vrata za morebitne spremembe.

Osnutek družbenega dogovora je bil te dni v pretresu na skupščini republiške skupnosti za zaposlovanje. Osnovno vprašanje, ki se je zastavilo članom skupščine, je bilo, ali družbeni dogovor – v taki obliki, kot so ga dobili na mizo – ustreza politiki zaposlovanja v Sloveniji. Konkretnije, če je že govora o upokojencih, ali tak dogovor stimulira zaposlovanje takih vrst upokojencev, ki jih nujno potrebujemo – zaposlene.

Vprašanje bo razumljivejše, če ga povežemo z osnovno vsebinsko značilnostjo predloženega družbenega dogovora. Po predlogu naj bi upokojenec, ki se ponovno zaposli, lahko skupaj s pokojnino in plačo dobil v denarnico le toliko, kot znaša dvakratni povprečni dohodek vseh zaposlenih v SRS v preteklem letu. V tem primeru naj bi upokojenec dobil nezmanjšano pokojnino.

In kako bo s pokojnino tistih, ki bodo »prebili« zgornjo dovoljeno mejo? Dve varianti sta na voljo. Obe govorita o tem, da bi se pokojnina postopoma zmanjševala, vendar ne v nedogled, temveč največ do polovice. Zmanjševanje pokojnine torej ni več vprašljivo. Če pa smo že omenili dve varianti, pomeni, da še ni docela jasno, ali naj bi bila pokojnina prepolovljena že pri skupnem dohodku približno šestih tisočakov, kolikor je okroglo trikratna povprečna plača v Sloveniji, ali naj bi se to primerilo šele pri osmih tisočakah.

Člani skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje niso veliko oklevali in so bili enotnega mnenja, da je prva varianta bolj sprejemljiva, torej – 6.000. Vsekakor je zanimivo, da se druge republike, sodeč po predlogih družbenih sporazumov, ne vedejo enako do svojih upokojencev. Razlike so povsem razumljive, kakor je tudi razumljiva sorazmerna tolerantnost v Sloveniji, kjer nam sposobnih delavcev prej primanjkuje, kot ne bi vedeli, kam z njimi.

Člani skupščine republiške

PRVO ZASEDANJE SKUPŠČINE SKUPNOSTI ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA RAVNE NA KOROŠKEM

Sporazum že ob referendumu

Člani skupščine SZS Ravne na Koroškem izražajo prepričanje, da bodo v delovnih organizacijah z enakim razumevanjem, kot so se odločili za izenačitev pravic zdravstvenega varstva delavcev in kmetov, sprejeli predlagani samoupravni sporazum za določitev prispevne stopnje

Člani skupščine Skupnosti zdravstvenega zavarovanja Ravne na Koroškem so na prvi seji pregledali poslovanje skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov v letu 1972. Pri tem so med drugim ugotovili, da je skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev sklenila lanskoletno gospodarjenje z okrog 25.000 din presežka, skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov pa ima skoraj 860.000 din primanjkljaja, največ na račun povečanih izdatkov za zdravstveno varstvo za obvezne oblike, ki so se povečali kar za tretjino. Skupnost je končala z izgubo tudi poslovanje v letu 1971, ugotavljajo pa ob tem, da dolgujejo skupnosti zavezanici nad 955.000 din za-

padlih prispevkov.

Med razpravo so člani skupščine opozorili na dokaj visok odstotek bolniških izostankov v nekaterih delovnih organizacijah. Zaradi bolezni, nesreč, nege obolelega družinskega člana, spremstva, izolacije, nasečnosti in poroda je bilo na področju občin Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec in Velenje izgubljenih dni kar 619.730 dni, oziroma 11 % več, kot leto dni poprej (brez porodnic pa 478.032). Se pravi, da je bilo izgubljenih toliko delovnih dni, kot če bi tovarna z okrog 2.000 zaposlenimi v letu dni sploh ne obratovala! Člani skupščine so se zavzeli za prihodnje tesnejše sodelovanje zdravstvene

Zakaj potem sploh omejevanje? Kaj lahko je opaziti, da »udarec« našega družbenega dogovora velja predvsem ugodnim delavcem, ki kljub ugodni »ne morejo« prepustiti vodilnih položajev mlajšim.

Morda je prav, da posebej poudarimo, kako upokojencev z nižjimi pokojninami in relativno nizkim dodatnim zaslužkom nihče ne bo lovil s škarjami, da bi jim strigel pokojnino.

I. T.

Novi pokojninski in invalidski sistem

V nadaljevanjih bomo objavili novosti, ki jih prinašajo novi predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki bodo zadevale zlasti delavce-zavarovance. Rubriko smo pripravili s sodelovanjem JANEZA ERJAVCA, pomočnika direktorja službe Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS. V njej bodo sodelovali še strokovnjaki, ki delajo v tej službi. Tako bodo naši bralci seznanjeni z bistvenimi novostmi, kako, kdaj uveljaviti svoje pravice, kolikšne bodo le-te itd. Če se bo sčasoma pokazala potreba po posvetovalnici s tega področja, jo bomo tako, kot imamo sedaj pravno, odprli. Tudi na ta vprašanja bi odgovarjali strokovnjaki službe Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije.

Pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine so po novih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ostali nespremenjeni. Pravico do starostne pokojnine ima:

1. zavarovanec, ki je dopolnil 40 let pokojninske dobe in zavarovanka, ki je dopolnila 35 let pokojninske dobe, in sicer ne glede na starost in ne glede na to, kdaj je bila ta pokojninska doba dopolnjena;

2. zavarovanec, ki je dopolnil starost 60 let in zavarovanka 55 let, če ima vsaj 20 let pokojninske dobe, vendar je moral biti vsaj nekaj pokojninsko zavarovan tudi po 1. januarju 1965;

3. zavarovanec, ki je dopolnil 65 let in zavarovanka 60 let starosti, če ima najmanj 15 let zavarovalne dobe in če je bil v zadnjih petih letih zavarovan najmanj 40 mesecev oziroma v zadnjih desetih letih najmanj 80 mesecev (gostota zavarovalne dobe);

4. zavarovanec, ki je dopolnil 65 let in zavarovanka 60 let starosti, če ima zavarovanec najmanj 30 let in zavarovanka najmanj 25 let pokojninske dobe, ki jo je dopolnil kadarkoli.

Zavarovancem, katerim se zavarovalna doba vsteva v pokojninsko dobo s povečanjem, se predpisana starostna meja sorazmerno zniža, in sicer: za po eno leto za vsakih 6 let, prebitih na delu na delovnih mestih, na katerih se 12 mesecev dejanskega dela šteje za 14 mesecev zavarovanja; po eno leto za vsakih 5 let, če se 12 mesecev dejanskega dela šteje za 15 mesecev zavarovanja; po eno leto za vsaka 4 leta, če se 12 mesecev dejanskega dela šteje za 16 mesecev zavarovanja; po eno leto za vsaka 3 leta, če se 12 mesecev dejanskega dela šteje za 18 mesecev zavarovanja.

Do konca leta 1973 poznajo predpisi še tudi pravico do predčasne starostne pokojnine; pravico do takšne pokojnine pa ima zavarovanec, ki je dopolnil 55 let starosti, če ima vsaj 35 let pokojninske dobe, in zavarovanka, ki je dopolnila 50 let starosti, če ima vsaj 30 let pokojninske dobe. Pri predčasni pokojnini se predpisana starost (55 oziroma 50 let) ne znižuje tistim, ki so delali na delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem. Pravice do predčasne pokojnine nimajo zavarovanci, ki opravljajo

samostojno poklicno dejavnost, in ne zavarovanci, ki z osebnim delom opravljajo kmetijsko dejavnost (kmetje-koooperanti) in so na tej podlagi pokojninsko zavarovani.

Nekoliko drugačni so pogoji za pravico do starostne pokojnine za udeležence narodnoosvobodilne vojne in udeležence španske narodnoosvobodilne in revolucionarne vojne, o čemer bo govora v posebnem sestavku.

Pokojnina se odmeri od pokojninske osnove, in sicer z določenim odstotkom glede na zavarovanevo skupno pokojninsko dobo.

Pokojninska osnova je mesečno povprečje osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil za svoje tekoče in minulo delo v zadnjih 10 letih zavarovanja pred uveljavitvijo pokojnine ali v katerikoli zaporednih 10 letih zavarovanja po zavarovančevi izbiri. Kot leto zavarovanja se za pokojninsko osnovo upošteva samo tisto koledarsko leto, v katerem je zavarovanec dobil osebni dohodek (oziroma nadomestilo osebnega dohodka) vsaj za 6 mesecev.

V pokojninsko osnovo se vstevajo samo osebni dohodki, ki so bili doseženi po 1. januarju 1966.

Da se ohrani realna vrednost osebnih dohodkov iz prejšnjih let, se osebni dohodki na določen način valorizirajo s količniki, ki pomenijo v odstotkih izraženo gibanje oziroma povečevanje povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih na območju skupnosti. Osebni dohodki pa se valorizirajo na raven osebnih dohodkov predzadnjega leta zavarovanja, iz katerega je bil vzet osebni dohodek za izračun pokojninske osnove. Če je bil torej vstet za pokojninsko osnovo osebni dohodek od leta 1966 do vključno 1972, se osebni dohodki iz let od 1966 do vključno 1970 valorizirajo na raven osebnih dohodkov v letu 1971. Povprečni mesečni znesek osebnega dohodka v posameznem letu se poveča oziroma pomnoži z določenimi količniki, in sicer iz leta 1966 s 199,4; iz 1967 s 180,5; iz 1968 s 164,8; iz 1969 s 143,1 in iz 1970 s 119,4. Tako valorizirani zneski povprečnega mesečnega osebnega dohodka iz vseh let od 1966 do 1970 se prištejejo mesečnemu povprečnemu osebnemu dohodku iz leta

1971 in 1972, seštevek se deli s 7 in dobljeni rezultat pomeni pokojninsko osnovo. Ko se bo za pokojninsko osnovo vsteval tudi osebni dohodek iz leta 1973, se bodo osebni dohodki iz prejšnjih let valorizirali na raven iz leta 1972 s količniki, ki zdaj še niso določeni.

Da bi pokojninska osnova čimbolj izražala skupni delovni prispevek zavarovanca, se bodo pri izračunu pokojninske osnove uporabljali tudi nekateri korektivi, in sicer tako, da bo za posamezne skupine zavarovancev določen najnižji in pa najvišji osebni dohodek, ki se upošteva v pokojninsko osnovo. Zavarovanci se razvrščajo v skupine, ki jih pozna splošni družbeni dogovor o načelih in merilih za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Vendar s to razliko, da se razvrstitev opravi glede na zahtevnost (kategorijo) delovnega mesta po splošnih aktih organizacije – ne glede na strokovno izobrazbo, ki jo zavarovanec dejansko ima.

Odstotek, s katerim se odmerja pokojnina od pokojninske osnove, je odvisen od pokojninske dobe in znaša: a) pri zavarovancu s pokojninsko dobo 15 let 35 %; za vsako nadaljnje leto pokojninske dobe pa še 2 %, za ostanek najmanj 6 mesecev še 1 %; b) pri zavarovankah s pokojninsko dobo 15 let znaša 40 %, za vsako nadaljnje leto do 20 let še 3 %, za vsako dopolnjeno leto pokojninske dobe nad 20 let pa še 2 %, za ostanek najmanj 6 mesecev še 1 1/2 %, če gre za dobo do 20 let, in 1 % pri dobi nad 20 let. Skupaj tako določeni odstotki ne morejo znašati več kot 85 %.

Novost je povečevanje odmerjene pokojnine, če ima zavarovanec več kot 40, zavarovanka več kot 35 let pokojninske dobe, v takšnih primerih se odmerjena pokojnina poveča za 1 odstotek za vsako polno leto zavarovanja po izpolnitvi 40 oziroma 35 let pokojninske dobe, vendar skupno največ za 5 odstotkov.

Tudi predčasna pokojnina se odmeri z odstotki glede na pokojninsko dobo, vendar se tako odmerjena pokojnina potem zmanjša za 1,33 % za vsako leto, ki zavarovancu manjka do 60 let, zavarovanki pa do 55 let starosti.

J. E. PRIHODNJIČ: KATERI OSEBNI DOHODKI SE ŠTEJEJO ZA IZRAČUN POKOJNINSKE OSNOVE

Starost na pokojnina

Brez novih obremenitev gospodarstva

Skupščina komunalne skupnosti zdravstvenega zavarovanja Kranj je pred dnevi sprejela samoupravni sporazum o merilih za določanje prispevne stopnje v tem letu. Po tem merilih naj bi eetos na Gorenjskem zagotovili za zdravstveno zavarovanje za 12,5 odstotka več denarja kot lani. Po sedanjih izračunih se stopnja obremenitve gospodarstva s tem ne bi povečala, saj bi dodatna sredstva pridobili s povišanjem osebnih dohodkov in večjim številom zaposlenih. Samoupravni sporazum bodo v prihodnjih dneh obravnavale tudi organizacije združenega dela, podpisali pa naj bi ga ob koncu marca.

Skupščina je na isti seji sklepala tudi o zaključnem računu skladov kmečkega in delavskega zavarovanja za lansko leto. Del presežka dohodka je namenila za dodatne stroške, ki bodo nastali zaradi izenačitve pravic kmečkih zavarovancev z delavskimi. Tako združitev obeh zavarovanj letos gorenjskega gospodarstva ne bo dodatno obremenjevala.

Sicer pa so izračunali, da bodo dodatni stroški znašali komaj 1,6 milijona dinarjev. Lani so na Gorenjskem zbrali za zdravstveno zavarovanje kar 220 milijonov dinarjev, od tega nekaj nad 8 v skladu kmečkega zavarovanja. Značilno je, da so v preteklem letu izdatki presegli predlanske celo za tretjino. Na to so precej vplivali za 57 odstotkov višji stroški ambulantnega zdravljenja, za 32 odstotkov višji stroški za bolnišnice, ki so z 72 milijoni daleč največja postavka pri izdatkih, za 41 odstotkov višji stroški zobozdravstva, za 36 odstotkov višja nadomestila za poročniški dopust in podobno.

M. S.

PO POTEH TEME, KI SMO JO PRED MESECEM ZAČELI V DELAVSKI ENOTNOSTI

Diagnozo šolstvu naj postavi zdravstvo

V eni izmed februarjskih števil našega časnika smo objavili daljši prispevek o problematiki zdravstvenih šol na Slovenskem. „Diagnozo šolstvu naj postavi zdravstvo“ smo zapisali v naslovu. In poudarili osnovno ugotovitev, da o problematiki šolanja tega kadra ni mogoče več odločati brez delovnih organizacij, ki zdravstvene delavce zaposlujejo. Raziskava, ki je bila namreč s tem v zvezi opravljena in jo je financirala izobraževalna skupnost SR Slovenije, je dober kačipot za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za zdravstvo. Takšno mnenje se je izoblikovalo v izvršnem odboru izobraževalne skupnosti SR Slovenije, tako mnenje smo slišali tudi že od predstavnikov samih zdravstvenih šol. In kaj menijo drugi zainteresirani?

Prvi naš sogovornik o tej temi je bila dr. SONJA MEJAK, zdravnik – specialist na Zavodu za zdravstveno varstvo – Ljubljana, izbrana zato, ker je predsednik izvršnega odbora za zdravstvo in socialno zavarovanje pri republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

Problematika zdravstvenih šol, kot smo jo lahko skromno povzeli iz obsežne raziskave, je po mnenju dr. Mejakove dobro predstavljena širši javnosti. Problematika je težka, že zdavnaj bi se morali lotiti njenega reševanja.

Naš izvršni odbor za zdravstvo in socialno zavarovanje pri republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije bo skupaj z društvom medicinskih sester izvedel obsežno anketo med 700 srednjimi in višjimi medicinskimi sestrami in prav toliko strojnimi. Vzorec bo povsem reprezentativen, saj bo anketirana vsaka deseta medicinska sestra. Z anketo želimo dobiti odgovore na številna vprašanja, ki tarejo zaposlene medicinske sestre in strojnice, tako o pogojih njihovega dela, o nagajevanju, vzrokih za fluktuacijo, o tem, kako se rešujejo njihovi stanovanjski problemi, kako je z varstvom njihovih otrok, kako z nočnim delom, kako z možnostmi za njihovo angažiranje

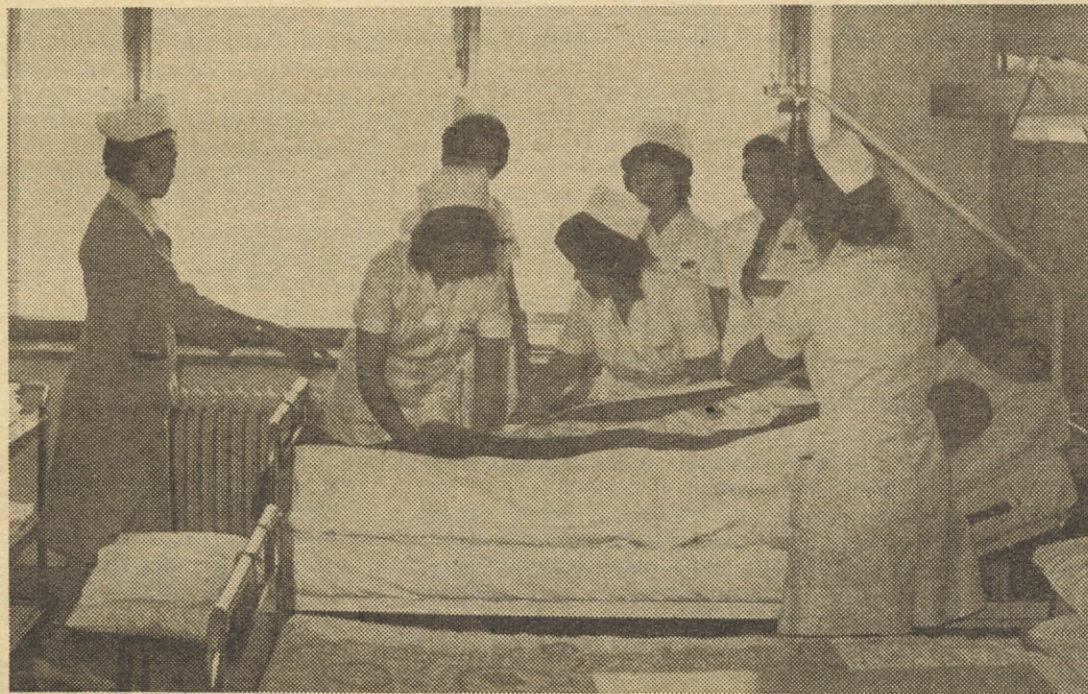
izven delovnega časa in podobno. Anketa naj nam da odgovor, kaj vse moramo storiti, da ta kader ne bo več uhajal drugam, je dejala dr. Mejakova.

Sindikat se loteva svoje naloge seveda s stališča že zaposlenih, toda posredno bo ta anketa opozorila na mnoge probleme, ki jih bo treba odločneje razreševati tudi zaradi sedanjih in prihodnjih generacij, ki se ali se še bodo šolale na zdravstvenih šolah.

Na vprašanje, kdo bi se moral interesno povezovati pri razreševanju problematike šolanja medicinskih sester, je dr. Mejakova dejala, da je zdravstvo prav gotovo tisto, ki mora oblikovati nadaljnji razvoj profila medicinskih sester in ostalega kadra, brez katerega, dobro in pravilno izšolanega, zdravstvo ne more opravljati svojih nalog. Seveda pa zdravstvenih šol zdravstvo samo ne more sofinancirati, ne danes in verjetno tudi v prihodnje ne, ne brez zavarovalskih skupnosti, je dejala dr. Mejakova. Dejala je, da se v zdravstvu o pomanjkanju kadra dosti govori, toda problemi se ne razrešujejo. Kot oviro je navedla sistem financiranja zdravstva, ki, žal, preprečuje, da bi se nova delovna mesta za kader, ki prihaja iz zdravstvenih šol, razpisovala ob zaključku šolskega leta ali vsaj jeseni, če je sploh kaj sredstev za odpiranje novih delovnih mest.

Na direktno vprašanje, kdo je tisti, ki bi se moral interesno povezovati z zdravstvenim šolstvom, pa je dejala, da je to gotovo Skupnost zdravstvenih zavodov, ki pa zaenkrat žal povezuje te zavode le poslovno. Ta poslovnost še ne vključuje tudi načrtovanja kadrov, čeprav smo v srednjeročni plan zapisali tudi potrebe po tem kadru. Srednjeročni plan namreč je osnova za kadrovsko načrtovanje v delovnih organizacijah zdravstva, realizacija teh načrtov pa je seveda odvisna od razpoložljivih sredstev skladov zdravstvenega zavarovanja.

jala dr. Mejakova. Čeprav je bil namen, da s temi dogovori posežemo tudi v razreševanje kadrovskih problemov, do sedaj to ni bilo mogoče. Družbeni dogovor kot metoda celotnega planiranja v zdravstvu pa kadrovski vidik seveda ne bi smel obiti. Narediti bi morali programe potreb po kadrih in v teh programih tudi postaviti prioritete.

Študentke pri praktičnem pouku v ljubljanskem Kliničnem centru. Foto: A. Agnič

Torej so skupnosti zdravstvenega zavarovanja tretji partner v interesnem povezovanju pri šolanju zdravstvenega kadra?

– Z družbenimi dogovori v zdravstvu, žal, zaradi nestabilne situacije rešujemo le najbolj bistvena vprašanja zdravstva, da se ohrani na sedanji ravni, je de-

tetne naloge. Regija Ljubljana je pred kakimi petimi leti že imela tak program, v katerem je skrb za zadostno število medicinskih sester bila na prvem mestu, in dve, tri leta se je ta program tudi izvajal. Dokler niso prišle restrikcije.

S. G.

Za to interesno skupnost družbeni dogovor določa dovoljeno porabo na 986.400.000 din, od tega 933.500.000 din iz obveznih virov oz. izvirnega priliva, 25.000.000 din iz sredstev republike za posege v gospodarstvu, 27.900.000 din pa naj bi zbrali s samoupravnimi sporazumi v drugem polletju 1973. Tolikšna sredstva so tudi že s finančnim načrtom te skupnosti razporejena. Po mnenju izvršnega odbora bi morali biti samoupravni sporazumi za 27.000.000 sklenjeni do srede meseca maja, da bi lahko jeseni odprli nove oddelke. Zato bodo predlagali, da se vnese v družbeni dogovor nov člen, ki bo opredelil nosilce in način samoupravnega sporazumevanja. Vsekakor bo pred delovne organizacije treba priti s programi in njihovimi kvantifikacijami, nosilci sporazumevanja pa naj bi

bili Izobraževalna skupnost SRS, Izvršni svet Skupščine SRS in Gospodarska zbornica Slovenije.

Osnutek družbenega dogovora tudi določa, da sredstva za nujne investicije v osrednje strokovno šolstvo in domove združujejo s posebnimi samoupravnimi sporazumi delovne organizacije in izobraževalne skupnosti. Znano je namreč, da je bil predlog za sistemski zakon, po katerem bi za te investicije zbirali po 2 % od vsake investicije, zavrnjen. Izvršni odbor pa predlaga, da se predvidi tudi možnost družbenega dogovarjanja za sredstva za te investicije z družbenopolitičnimi skupnostmi, ki so danes praviloma ustanoviteljice teh šol in domov.

Družbeni dogovor določa, da se presežki nad dogovorjeno vsoto za porabo prenesejo v obvezno rezervno. Izvršni odbor predlaga, da bi v družbeni dogovor zapisali, da se ti presežki lahko uporabijo tudi za investicije v srednje strokovno šolstvo in izgradnjo domov v letu 1974. Na področju tovrstne investicijske dejavnosti namreč zelo zastajamo za tem, kar smo zapisali v načrt srednjeročnega razvoja. To možnost naj bi odprli tudi temeljnimi izobraževalnim skupnostim, za katere osnutek družbenega dogovora pravi, da se viški prenesejo na posebne račune ustreznih samoupravnih skupnosti. Seveda bi vsa ta sredstva bilo mogoče rabiti šele v letu 1974, prednost pa naj bi imela izgradnja domov, kjer je stanje najbolj kritično. Menda pripravlja podoben predlog tudi skupnost slovenskih občin. Pričujoče je mnenje, da bi tako politiko morala zagovarjati tudi sindikat in SZDL, saj pri tovrstnih investicijah gre hkrati za gospodarski poseg.

RESTRIKTIVNI UKREPI

Zaradi tega, ker bo morala Izobraževalna skupnost SR Slovenije 27.900.000 din šele zbrati s samoupravnimi sporazumevanjem z delovnimi organizacijami in ker tudi priliv sredstev iz avtonomnih virov ni v celoti zanesljiv, je izvršni odbor sprejel restriktivne ukrepe, s katerimi bo seznanil zavode s področja vzgoje in izobraževanja, da jih bodo upoštevali pri sprejemanju svojih delovnih programov.

Predvsem bo šele po sklenjenih samoupravnih sporazumih, s katerimi naj bi pridobili 27.900.000 din, možno odpirati nove oddelke ali študijske smeri, kar velja za srednje, višje in visoko šolstvo. Zagata, ki je grozila v februarju, da namreč ne bo mogoče odpreti novih oddelkov na poklicnih šolah, je zdaj mimo, saj je republika iz sredstev za posege v gospodarstvu zagotovila 25.000.000.

Izobraževalna skupnost SR Slovenije tudi ne bo financirala dejavnosti, akcij in nalog, ki jih tudi doslej ni financirala. Pač pa predlaga študentska organizacija, da bi bilo nujno valorizirati višino štipendij in posojil. Izvršni odbor je ugotovil, da tudi temu ni mogoče zadostiti. Zato je sklenil predlagati sklic podpisnic družbenega dogovora o štipendiranju, jih seznaniti s situacijo in s predlogi študentske organizacije.

LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 681
ZADOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO
LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 685

Več pozornosti organizaciji dela

Posvetovanje v Kranju • Načrti kranjske šole

Nad 150 znanstvenih in pedagoških delavcev, gospodarstvenikov in organizatorjev se je v ponedeljek, torek in sredo udeležilo v Kranju prvega strokovnega posvetovanja o sodobni organizaciji dela. Namen tega posvetovanja je bil opozoriti širšo strokovno in družbeno javnost na nujnost posodobitve organizacije dela pri nas ter njenega prilagajanja namenu samoupravnih socialističnih ureditev s pomočjo raziskovalnega in teoretičnega dela.

Posvet je pod pokroviteljstvom Združenja mariborskih visokošolskih zavodov pripravila Višja šola za organizacijo dela Kranj, ki je ob tej priložnosti razgrnila pred zbranimi strokovnjaki tudi svomo razvojno zasnovano, po kateri naj bi se primerno usposobila za vodilnega nosilca obsežnih nalog na tem področju. S tem v zvezi se šola pripravlja na uvedbo študija na 2. stopnji, ki ga bo verjetno lahko vpeljala že to jesen. V svojo dejavnost vse bolj vklju-

čuje raziskovalno in teoretično delo. Krenila je tudi po poti reforme visokega šolstva in uredničenja ustavnih dopolnil. Za usmerjanje in financiranje svoje dejavnosti sklepa samoupravni sporazum, ki jo bo najtesneje povezal z gospodarstvom in tudi najbolj opravičeval njen obstoj in razvoj.

Številne raziskave dokazujejo, da je v proizvodnji s smotno organizacijo dela ob istih vlaganjih mogoče dosežati neprimerno višje rezultate. Vendar pa pri nas pospešenega razvoja tehnologije in tehnike ne spremlja enako uspešen napredek organizacije dela. Sam proizvodni proces je v večini podjetij še najbolj urejen, čeprav še nikakor ne dobro, največje pa so pomanjkljivosti in izgube zaradi njih pri pripravi proizvodnje. Podjetja so po večini organizirana tako, da zelo počasi reagirajo na nove izsledke in tako zamujajo tudi najprimernejši čas za nastop na tržišču.

Vzrok za to je tudi veliko pomanjkanje ustreznih usposobljenih organizatorjev za operativno delo v proizvodnji in za snovanje novih proizvodnih sistemov. Šola je s svojo raziskavo ugotovila, da v 1750 delovnih organizacijah potrebujejo nad 4000 organizatorjev različnih tipov, s teoretičnim in raziskovalnim delom na tem področju pa se bodo potrebe še večale.

M. S.

Hrvaška pisateljica Marija Jurić Zagorka ni napisala samo »ČAROVNICE Z GRIČA«, temveč tudi ciklus romanov o Gordani, v slovenski izdaji

PRESTOL MATIJE KORVINA

Pravkar so izšle tri knjige romana

● **PREROKOVANJE PRI KAMNITIH VRATIH I-II-III**

iz ciklusa »Prestol Matije Korvina«

Celoten ciklus je postavljen v petnajsto stoletje, v čas, ko je na Ogrskem in Hrvatskem vladal kralj Matija Korvin. Zgodovinski osebni, kot so legendarni kralj, njegov nezakonski sin in kardinal Roderigo Borja, se pridružujejo junaki, ki jih je oživila pisateljica bujna domišljija in dar fabuliranja; seveda pa se vse vrsti okoli glavne junakinje Gordane...

Prvi del romana se dogaja v Zagrebu, na Griču, kasneje pa se dogajanje preseli na kraljevi dvor v Budimu in na dvor neapeljskega kralja Ferranteja, v pisano in razvratno južnjaško življenje, polno najrazličnejših spletk in pasti.

Vse tri zajetne knjige romana PREROKOVANJE PRI KAMNITIH VRATIH veljajo vezane v platno 270 din. Kupite jih lahko tudi na trimesečno obročno odplačevanje po 90 dinarjev.

Iz istega ciklusa nova serija treh romanov pod naslovom

● **PEKEL NA PRESTOLU I-II-III**

v mesecu maju. Zbirka se bo nadaljevala.

Knjige dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, pismeno pa jih lahko naročite na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, 61000 Ljubljana

Nova pridobitev za Ljubljano

Kolektiv Mestnega gledališča ljubljanskega je pripravil 6. marca slavnostno odprtje prenovljene gledališke hiše. Na slavnostno predprijemno Hiengove izvirne drame »Lažna Ivana« je povabil graditelje gledališke hiše ter predstavnike kulturnega in političnega življenja Ljubljane in Slovenije. Ob otvoritvi nove dvorane, ki sodi med najlepše in najsodobnejše v Jugoslaviji, je spregovoril predsednik Mestnega sveta Ljubljane ing. Miha Košak. Mestno gledališče ljubljansko, ki je doslej to sezono izredno dosti gostovalo po Sloveniji, pa pripravlja prihodnjo premiero v lastni hiši za 14. marec, ko bodo uprizorili komedijo A. Ayckbourna »Ljubezen druge polovice«.

Davčni vijak ni najboljšo zdravilo

Ljudje in organi, ki si morajo po službeni ali politični dolžnosti prizadevati za stabilizacijo gospodarstva, pri uresničevanju te naloge ne izbirajo vedno glavne poti, ampak si kdaj pa kdaj izberejo tudi kakšno stransko, ovinkasto, ker mislijo, da je bližnja in da jih bo hitreje pripeljala do cilja. V resnici pa lahko hoja po takšni poti cilj samo zamagli in ga odmakne še dlje v neopredeljeno prihodnost.

Takšne stranske poti v prizadevanjih za stabilizacijo so tudi vse večje, med seboj pa povsem neusklajene obremenitve gospodarstva. Toliko besed o razbremenjevanju gospodarstva kot zadnje mesece, nismo slišali že leta, kljub temu pa obremenitve gospodarstva v vsakim dnevem rastejo, namesto da bi upadale. Za kratek hip je to senčno stran naših stabilizacijskih prizadevanj sicer osvetlila napoved republiškega izvršnega sveta, da se bo letos akumulacija slovenskega gospodarstva povečala za več kot tretjino, vendar so v republiški gospodarski zbornici kmalu zatem dognali, da visi ta podatek v zraku in da bo letos gospodarstvo, zaradi odpisov terjatev, starejših od 90 dni, in zaradi financiranja družbenih potreb po samoupravnih sporazumih, moralo odšteti še okoli 700 milijonov dinarjev dodatnih sredstev – poleg tistih, ki mu jih bodo pobrala redna bremena.

Gospodarstvo ekonomsko najbolj ogrožajo različni pritiski za samoupravno združevanje sredstev, s pomočjo katerih naj bi krili takšne ali drugačne potrebe oziroma gradili ta ali oni objekt. Pogosto takšna izsiljevanja niso opremljena z nikakršnimi utemeljitvami o ekonomski smotnosti porabe tako zbranega denarja, marveč le za apelom, da je sredstva nujno treba združiti, ker je takšno združevanje koristno, saj ni več administrativno, ampak samoupravno.

Kljub takšnemu utemeljevanju pa ostaja dejstvo, da združujemo v vseh republikah denar na silo, ne prostovoljno – na osnovi samoupravnih dogovorov. Tako imajo v Srbiji, predvsem v Beogradu, serijo stabilizacijskih davkov, npr. za reklamo, reprezentanco, automobile, stanovjske in počitniške hiše, na dohodek iz storitev in prebivalcev itd. V Crni gori imajo zakon o obveznem posojilu za izgradnjo energetskih objektov in aluminijanskega kombinata. V Makedoniji so trije zakoni za saniranje izgub in energetskih objektov. V BiH nameravajo podaljšati veljavnost zakona o depozitih pri investiranju v nove gospodarske in negospodarske objekte. V Hrvaški nameravajo povečati izdvanje v skladi skupnih rezerv za 2 odstotka. Tudi v Sloveniji smo dodatno močno obdavčili osebne dohodke, čeprav imamo najnižjo osnovo za obdavčenje osebnih dohodkov med vsemi republikami, hkrati pa najvišje povprečne življenjske stroške.

V javnosti je slišati tudi vse močnejše glasove proti različnim internim posojilom v podjetjih, prisilnemu varčevanju zaposlenih, izplačilom osebnih dohodkov preko hranilnih knjižic itd. Že res, da takšni ukrepi oživljajo kroženje denarja v našem nelikvidnem gospodarstvu, res pa je tudi, da lahko zmanjšana kupna moč prebivalstva omrtvi gospodarsko rast, neenakomerna razporeditev bremen po posameznih področjih države pa škodi delovanju zakona ponudbe in povpraševanja in enotnemu jugoslovanskemu trgu.

A katera je glavna pot do stabilizacije gospodarstva? Ni je treba z lučjo iskati: osvetil jo je kolektiv kroparskega Plamena, navodila za hojo po njej pa se glase: proizvajati več, bolje in ceneje. Nekaj delovnih kolektivov je sledilo temu povabilu, vendar veliko premalo, da bi preokrenili naš razvoj v delovno ozračje prvih let reforme. Vse premalo si prizadevamo, da bi z delom, čeprav dodatnim, ustvarili dodatni dohodek, s pomočjo katerega bi veliko lažje prebrodili sedanje gospodarske težave kot z dinarji, ki jih jemljemo gospodarstvu in ljudem z davki.

B. L.

URESNIČEVANJE USTAVNIH DOPOLNIL V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA TRGOVINE

Start za vse enak

„Organizacije združenega dela slovenske trgovine so doslej preudarno proučile ustavna dopolnila in s tem pokazale resno pripravljenost za njihovo dosledno izvajanje v vsakodnevni praksi. Seveda pa je treba pri tem upoštevati vrsto težav, ki izvirajo iz raznotere in dokaj pester strukture trgovinskih organizacij združenega dela: od velikih podjetij, v katerih sestavi so tudi proizvodni, turistično-gostinski, servisni in drugi obrati, do podjetij z eno samo trgovinsko dejavnostjo, slabo razvito prodajno mrežo in temu primernim majhnim številom zaposlenih.“

Zgolj kratka, vendar po svoji barvitosti nadvse zanimiva ocena, ki pove pravzaprav vse o „razpoloženju“ delovnih organizacij v okviru slovenske trgovine do njihovega vključevanja v uresničevanje ustavnih dopolnil v organizacijah združenega dela trgovine, je pomenila tudi izhodišče v našem razgovoru z Lojzeto Fortunom, direktorjem poslovnega združenja za trgovino v Ljubljani.

„Čeprav smo s prizadevanji, predvsem pa s pozitivnimi premiki v trgovinskih organizacijah združenega dela doslej bolj ali manj zadovoljni, se v mnogih primerih še vedno pojavljajo težave in dileme, ki ovirajo hitrejšo, zlasti pa doslednejšo in učinkovitejšo uveljavljanje ustavnih sprememb v trgovini,“ je menil Lojze Fortuna.

– Kje je največ težav, dilem?

„Veljavna zakonodaja, ki ni usklajena, je eden največjih vzrokov, da z uresničevanjem ustavnih dopolnil v trgovini še nismo dosegli načrtovane akcije. Že usklajeni predpisi, teze za drugo fazo ustavnih sprememb, različna tolmačenja in pojasnila so sicer razjasnila marsikatero dilemo, vendar so imela za posledico ponovno obravnavanje in spreminjanje že začrtanih in sprejetih konceptov. Takšno dilemo je povzročila bojazen pred dezintegracijskimi težnjami in vračanjem vloženih sredstev, čeprav za to ni bilo resnejših vzrokov, saj je jasno, da so vsi naporji usmerjeni v ustanavljanje ekonomsko močnejših trgovinsko-proizvodnih organizacij.“

– Po zadnji anketi poslovnega združenja za trgovino v Ljubljani se je doslej v Sloveniji več kot 50 % organizacij združenega dela trgovine spričo svoje ozke dejavnosti, majhnega obsega dela in števila zaposlenih, prometa in lokacije opredelilo za ustanovitev ene TOZD. Med ostalimi delovnimi organizacijami so štiri organizacije že lani ustanovile TOZD in sklenile samoupravne sporazume, polovica pa je takih, ki so z ustanavljanjem TOZD in sprejetjem samoupravnih sporazumov v zaključni fazi. Razveseljivo je, da je ostala le še peščica trgovinskih delovnih organizacij, v katerih so šele začeli z razpravami o ustanavljanju TOZD.

„Sodeč po izkušnjah tistih delovnih organizacij, ki so med prvimi pristopile k ustanavljanju TOZD, sodimo, da bodo vsi proizvodni, gostinsko-turistični in večji servisni obrati pod okriljem trgovine organizirani kot TOZD deloma z lastnostjo, delno brez lastnosti pravne osebe. V trgovinski dejavnosti bodo TOZD

organizirane različno, bodisi po tržnem principu, bodisi po teritorialnem principu ali kombinirano, odvisno od notranje organizacije,“ je strnil Lojze Fortuna svoje „prve vtise“ ob ustanavljanju TOZD v slovenski trgovini.

„V vrsti trgovinskih delovnih organizacij, v katerih prav zdaj tečejo razprave o ustanavljanju TOZD, se pojavlja vprašanje, ali je mogoče ustanoviti TOZD po sektorjih dejavnosti (npr. izvoz-uvoz) ali celo po ožjih merilih (promet z določeno vrsto proizvodov). Nekateri večje trgovinske delovne organizacije, med katerimi prednjači prav gotovo Emona, sprejele prav ta „kriterij“ za ustanavljanje TOZD, s čimer so demantirale trditve, da je v praksi neuresničljiv.“

Pri tem bi se verjetno kazalo izogniti neenakim „startnim položajem“, kot je bilo že večkrat slišati?

„Brez dvoma se bo treba izogniti vzrokom za tako imenovani „neenak startni položaj“ posameznih TOZD. Nekateri enote poslujejo namreč na področju, ki je manj akumulativno in zato brez svoje krivde ob siceršnjem rednem delu ustvarjajo manjši dohodek. V velikih podjetjih bo verjetno položaj med TOZD bolj uravnotežen, manjše trgovinske delovne organizacije pa bodo, v primeru, da se bodo odločile za ustanovitev TOZD, morale te neenakosti izravnati s samoupravnimi sporazumi,“ je sklenil naš razgovor o uresničevanju ustavnih dopolnil v organizacijah združenega dela slovenske trgovine Lojze Fortuna, direktor poslovnega združenja za trgovino v Ljubljani.

–iv

V MEŽIŠKI DOLINI UGOTAVLJAJO VRSTO SLABOSTI

Odtujevanje dohodka in konfliktne situacije

Skrajna počasnost pri uresničevanju ustavnih dopolnil

Ko so v občini Ravne na Koroškem ocenjevali doseženo stopnjo razvoja samoupravljanja in samoupravnih odnosov, so med drugim, ugotovili, da so tudi v Mežiški dolini v zadnjem razdobju razvili materialno bazo samoupravljanja, dosežen pa je bil napredek še pri oblikovanju novih odnosov med delovnimi ljudmi. Istočasno pa so lahko ugotavljali tudi vrsto slabosti v dosedanji samoupravni praksi.

Za kaj pravzaprav gre? Med osnovne slabosti samoupravne prakse sodijo zlasti še nesamoupravni položaj delavcev, neposrednih proizvajalcev, zaprtost samoupravnih organov in pa odtujevanje dohodka.

Komite Občinske konference ZK Ravne na Koroškem je v stališčih, ki jih je sprejel ob zadnji obravnavi družbeno-ekonomskega položaja občine, med drugim tudi ugotovil, da je bilo prisotno odtujevanje dohodka v enotah trgovskih podjetij Merx Celje, Koloniale Maribor in Povrtina Maribor, v enotah ljubljanskega Viatorja in Gradisa ter Gradbenega podjetja Dravograd in pri slovenjegraških Lesno industrijskem podjetju in Gozdnem gospodarstvu, in sicer zaradi centraliziranega razpolaganja z dohodkom, ustvarjenim v dislociranih obratih.

V več delovnih organizacijah v

občini Ravne na Koroškem so imeli v preteklem letu več konfliktnih situacij, in to v Zelezarni Ravne, Obrtnem podjetju Instalater Prevalje, v Tovarni lesovine in lepenke Prevalje, v prevajalski enoti mariborskega Intesa, v vzgojno varstvenih ustanovah Ravne in Mežica, v obratih Lesno industrijskega podjetja Slovenj Gradec v Mušniku in v Prevaljah ter v delavnicah AMD Ravne.

Vrsta slabosti v dosedanji samoupravni praksi ter kar številne konfliktne situacije v zadnjem letu v delovnih skupnostih na območju občine Ravne na Koroškem terjajo prav gotovo kar najhitrejšo uresničevanje ustavnih dopolnil in ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela, da bi tako samoupravljanje in odločanje kar najbolj približali delavcem. Vendar pa v Mežiški dolini z uresničevanjem delavskih ustavnih dopolnil niso zadovoljni, pa čeprav je nekaj vendarle bilo storjenega. Počasnost akcije ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela je zaskrbljujoča toliko bolj tudi za to, ker že ovira začetek priprave na uresničevanje druge faze ustavnih dopolnil in oblikovanje prihodnjega skupščinskega sistema ter ostvaritev delegatskih razmerij.

Sicer so v Zelezarni Ravne na Koroškem, v Tovarni hladnih nogavic na Prevaljah, obratu Tekstilne industrije Otiški vrh in v prevajalski enoti mariborskega trgovskega podjetja Koloniale že sprejeli sklepe o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela. V več drugih delovnih organizacijah, kot na primer v mežiških Rudnikih sinca in topilnici, enotah Gradisa, Viatorja, Merxa, Lesno industrijskega podjetja Slovenj Gradec, Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, v Tovarni lesovine in lepenke Prevalje, v Kmetijski za drugi Prevalje in v Tovarni rezalnega orodja Prevalje, pa se pripravljajo na ustanovitev TOZD. Ponekod, kot v prevajalskih podjetjih Stavbenik in Instalater, pa doslej še niso preučili osnovnih nalog v zvezi z uresničevanjem 21. in 22. ustavnega dopolnila.

Na Ravnah na Koroškem so se odločili, da bodo šli zdaj v boj proti poskusom, da se dosedanji dislocirani obrati samo preimenujejo v temeljne organizacije združenega dela, ne da bi pri tem spremenili tudi njihov položaj. Povsod tam pa kjer zahtujejo, da ni pogojev za ustanovitev TOZD, kot v Povrtini Maribor, v Intesu Maribor in v nekaterih drugih delovnih organizacijah, ki imajo poslovalnice v Mežiški dolini, po bodo zahtevali, da takoj pristopijo k ostvaritvi pogojev za formiranje temeljnih organizacij združenega dela.

(MA)

Visoke cene spodkopujejo stabilizacijo

Uradne izjave ob tokratni devalvaciji dinarja so bile dokaj skope. Pooblaščenim zagovorniki naše monetarne politike so v nekaj suhoparnih besedah povedali javnosti, da se je dinar spet pocenil, vendar se dolar ni področil, marka je po novem še bolj trdna itd. Srečna okoliščina je, so dodajali, da naše, s težavo zbrane devizne rezerve, niso resneje ogrožene. Od okrog 850 mil. deviznih rezerv jih je samo 200 mil. v dollarskih bankovcih. Po drugi strani pa smo zadolženi v valutah, katerih vrednost se je povečala. Zvedeli smo tudi, da se je ZIS odločil za maksimiranje cen vsega blaga in storitev.

Osnovne vzroke za sklep ZIS o zamrznitvi cen je treba nedvomno iskati v nedoslednem uresničevanju dogovorjene politike cen tako delovnih organizacij kot tudi družbenopolitičnih skupnosti. Zamrznjeni OD na eni strani in najnovejša devalvacija pa nujno terjajo dogovor, predvsem medrepubliški, o politiki cen, ki naj bi upošteval objektivno možno naraščanje življenjskega standarda, dogovorjeno politiko razvoja in še posebej dogovorjeno preusmeritev gospodarstva. Odločitev ZIS obeta, da lahko v prihodnje pričakujemo manjše naraščanje cen in večjo produktivnost dela. Najnovejši sklep ZIS pa pomeni hkrati tudi odmor, v katerem naj bi analizirali vse odnose med cenami.

In kako bo učinkovala devalvacija dinarja na porabnikov žep oziroma na razpoloženje dinarskih varčevalcev?

Sporočilo ZIS o nespremenjenem raz-

merju dinar – dolar ne zadostuje, da bi lahko že sedaj govorili o morebitnih nadomestilih lastnikom hranilnih vlog v bankah. Po mnenju nekaterih predstavnikov bank niti ni mogoče reči, da je vrednost dinarja padla, posebno še, če bodo cene ostale zamrznjene, tako da je še prezgodaj govoriti o posledicah devalvacije za dinarske varčevalce. O morebitni revalorizaciji hranilnih vlog pa se morajo nujno dogovoriti vse banke, da bi lahko enotno nastopile in preprečile kakršnokoli medsebojno neloyalno konkurenco. Banke naj bi tudi samostojno sklepale o tem, ali je potrebno odobriti dodatna sredstva za varčevalce, ki pa so – po mnenju banknikov – v zelo ugodnem položaju, ker na svoje vloge dobivajo 7,5 % obresti, kar je najvišja stopnja obresti v Evropi.

Utemeljitev predstavnikov naših bank, da že sama visoka stopnja obresti na varčevalne vloge krepi zaupanje dinarskih varčevalcev v smotrnost njihovega početja, bi bila povsem točna, če ne bi imeli v naši državi hkrati tudi najvišjo letno stopnjo inflacije v Evropi, kar je še posebno jasno razvidno, ko se odločamo za nakupe gradbenega materiala, avtomobilov, mesa itd. Zato pa ostaja slej ko prej in vse bolj aktualna zahteva gospodarstva in prebivalstva, da je treba čimprej skleniti medrepubliški dogovor o politiki cen ne samo za letošnje leto, temveč za več let naprej, in sicer v skladu s srednjeročnim načrtom razvoja gospodarstva.

V. B.

SPLIT – Po sklepu uprave festivala zabavne glasbe »Split 73« nagrada v mednarodnem delu festivala letos ne bo v dolarjih, temveč v dinarjih. Doslej je prva nagrada za najboljšo skladbo znašala pet tisoč dolarjev. Letos bo najboljša skladba dobila 16.000 dinarjev.

– No, pa sem enkrat le več vreden kot dolar...! – I. ANTIČ

KONCENTRACIJA
PROIZVODNJE V INDUSTRIJI
KEMIČNE OBDELAVE LESA
"IMONT" V DRAVOGRADU

Nihče ne bo brez dela!

Zaradi nerednih dobav surovine so imeli lansko leto velike težave tudi v Industriji kemične obdelave lesa IMONT v Dravogradu. Z velikimi napori so uspeli impregnirati le okrog 11.500 kub. metrov električnih in telefonskih drogov, oziroma 500 kub. metrov manj, kot so načrtovali. Zaradi pomanjkanja surovine so bili prisiljeni ukiniti obrat v Slovenjem Gradcu.

Osrednja naloga delovnega kolektiva dravogradskega IMONTA bo v tem letu dokončna koncentracija proizvodnih zmogljivosti in proizvodnje na osrednjem obratu v Otiškem vrhu pri Dravogradu. Ukiniti pa bodo vsi delavci, kar je še posebej pomembno, tako iz Slovenjega Gradca kot iz Vučenice, dobili delo v Otiškem vrhu.

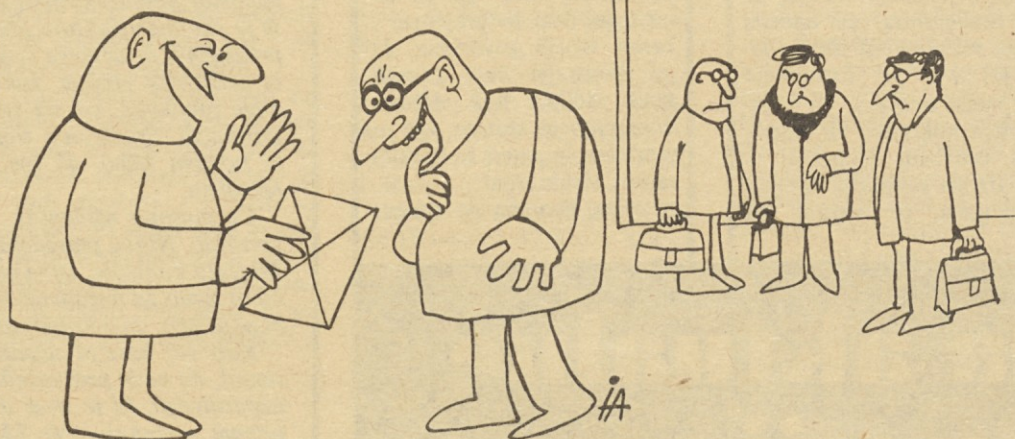
Koncentracijo proizvodnje bo omogočila uvedba nove sodobne metode impregnacije drogov. Pri novem postopku bo mogoče kemično obdelovati tudi suhe droge, kar bo nedvomno velika prednost. S tem se bodo občutno izboljšali delovni pogoji, omogočeno pa bo polno večanje proizvodnje, saj bodo lahko impregnirali do 20.000 kub. metrov drogov na leto.

Zdaj ko so naprave z za nov način impregniranja drogov skorajda že povsem nared, si v dravogradskega IMONTU prizadevajo, da bi razširili v Otiškem vrhu manipulativne in skladiščne prostore, saj je to spričo koncentracije proizvodnje ter povečanih proizvodnih zmogljivosti nujno.

Lani je Industrija kemične obdelave lesa IMONT Dravograd prodala kar dve tretjini vseh drogov na Hrvaško, letos pa računajo, da bodo proizvodnjo povečali za okrog 15 %. Seveda pa bo obseg gospodarjenja spet odvisen predvsem od razpoložljivih količin surovine, ki jo IMONTU prodaja slovenjegraško Gozdno gospodarstvo.

(EK)

ŠRAUF-IMPEX

— Tone, tole kuvertico dobiš, če jim boš potrdil, da v našem podjetju nikoli ni bilo nobenega primera podkupovanja... IVO ANTIČ

VELIKI RAZVOJNI NAČRTI LJUBLJANSKEGA LETALIŠČA

Milijon potnikov v petih letih

Letališče Brnik je prisiljeno zavoljo splošnega tempa razvoja letalskega prometa vlagati velika sredstva v lastni napredek ● Potrebna bo družbena pomoč, da bo ljubljansko letališče lahko sprejemalo vedno več letal in potnikov

Ljubljansko letališče Brniki spreminja svojo podobo: iz letališča, ki je bilo pred desetimi leti zgrajeno za sprejem letal tipa DC-3 in caravelle, nastaja letališče, na katerem bodo brez težav vzletala in pristajala največja letala našega časa in ki bo lahko sprejelo milijon in več potnikov letno.

Takšen razvoj, uresničen bo moral biti sorazmerno naglo, bo zahteval skrajne napore kolektiva tega podjetja. Samo prva faza večanja letališčnih zmogljivosti bo „požrla“ 25 milijonov dinarjev. Izboljšave pa bodo zadostovale samo za nekaj let, potem pa bo treba, spričo naglega razvoja zračnega prometa, spet dograjevati letališče in letališčne stavbe.

Promet na letališču Brniki je naglo naraščal. V prvem letu je na njem pristalo ali odletelo 2345 letal, ki so prepeljala

78.000 potnikov in 87 ton blaga. Lani so na Brnikih sprejeli ali odpravili 8525 letal, 295.000 potnikov in 3014 ton blaga. Pri tem velja zapisati, da je podjetje po letu 1967 preneslo skoraj polovico potniškega prometa na letališče Pulo, ki je poslej v sklopu podjetja Letališče Ljubljana-Pula.

Zmogljivosti letališča Brniki so kljub temu že izkoriščene do skrajnosti, letalski promet pa še narašča. Največji problem brniškega letališča je letališka stavba, ki je premajhna in ne funkcionalna, ter ne povsem dograjena pista. Ta ni dovolj dolga, da bi na njej lahko vzletela tudi največja letala, polno otovorjena, jumbo-jeti pa se na njej tudi niso mogli obračati.

Podjetje je lani začelo povečevati letališko stavbo, dogra-

dilo pa je tudi tako imenovano ružno stezo, po kateri letala pripeljejo do vzletne steze ali z nje k pristaniški stavbi. Ružna steza je močno povečala zmogljivosti letališča. Doslej je namreč moglo izleteti ali pristati teoretično vzeto, saj promet nikdar ni bil tako gost, po eno letalo vsakih petnajst minut, poslej pa se je ta čas skrajšal na pet minut.

Letališka stavba bo po površini trikrat večja, kot je sedanja. Sprejela bo lahko milijon potnikov letno — toliko jih bo na Brnikih že leta 1977 — opremljena pa bo z najmodernejšimi napravami za sprejem protijage in za nadzor nad varnostjo potnikov. Imela bo razgledno teraso in restavracijo, v kateri se bo lahko hkrati okrepčal o 200 potnikov, torej potniki z dveh letal velikosti DC-9. Zgradili so že nov parkir-

ni prostor za 300 osebnih vozil, ker je nova stavba zrasla na sedanjem parkirnem.

V letošnjem letu namerava kolektiv še povečati ploščad za letala pred pristaniško stavbo. Na ploščadi naj bi bilo prostora za 14 letal tipa DC-9 hkrati. Podaljšali pa bodo, verjetno tudi letos, vzletno stezo za 400 metrov. Sedanja steza sicer dovoljuje pristanek tudi največjih letal. Vendar ta letala ob vzletu ne morejo povsem napolniti rezervarjev za gorivo, ker potem potrebujejo za vzlet daljšo stezo. Zaradi tega morajo letala, ki lete z Brnikov v Severno Ameriko, med poletom pristajati, da dopolnijo zaloge goriva. Ko bo vzletna steza podaljšana, bodo tudi zračni „avtobusi“ lahko leteli z Brnikov naravnost v Ameriko.

BREME JE ZA KOLEKTIV PRETEŽKO

Za takšen napredek bo kolektiv letališča na Brnikih potreboval precejšnja sredstva, ki jih sam ne bo mogel zbrati. Povečanje pristaniške stavbe bo veljalo 25 milijonov dinarjev, del teh sredstev bo treba dati za nakup uvožene opreme. Kolektiv sam je lahko prispeval slabo polovico, ostalo si je sposodil v banki pod normalnimi pogoji, na petletno dobo vračanja in ob 11-odstotni obrestni meri.

Takšnih pogojev pa kolektiv ne bo mogel izpolnjevati, to je sedaj jasno. Zlasti še, ker bo kmalu potreboval novo posojilo v višini 15 milijonov dinarjev.

Kolektiv letališča Brniki si je zastavil vprašanje: ali se počasi razvijati naprej, kar pomeni dejansko zaostajati za razvojem drugih letališč, ali pa prositi družbo, da pomaga in ima od pomoči kajpak tudi koristi. Odločil se je, da prosi družbo za pomoč, skupščino občine Kranj in pa republiški izvršni svet.

„Prosimo, da bi nam odplačevanje najetih posojil podaljšali na 15 let in znižali obrestno mero na 6-odstotkov in da bi takšni pogoji veljali tudi za naslednje 15-milijonsko posojilo,“ nam je dejal Franc Sever, direktor letališča Brniki. „Ob takšni pomoči bi se lahko razvijali še naprej v tempu, ki bi zagotavljal nam in družbeni skupnosti večji letalski promet in večje koristi. Drugače pa bodo letala, zlasti največja, pristajala na sosednjih jugoslovanskih letališčih. Kaj to pomeni, menda ni treba posebej razlagati.“

R. B.

Poudarek na varčevanju

Osrednji delavski svet Zasavskih premogovnikov je ob pregledovanju rezultatov gospodarjenja v minulemu letu kritično ocenil porast materialnih stroškov zlasti zaradi prevelike porabe električne energije, izgubljenega TH podporja, ugotovil pa je tudi, da je bila lani dosežena boljše delitev dohodka na osebnem prejemku in sklade kot leto poprej ●

Kolektiv zasavskih premogovnikov je lani dosegel 330 milijonov din celotnega dohodka, materialnih stroškov je bilo za 140 milijonov din, dohodek pa je znašal skoraj 190 milijonov din. Materialni stroški so se v primerjavi z letom 1971 povečali za 21 %, bruto osebni dohodki zaposlenih so porasli za 14 % in bruto skladi za 7 %. Ostanek dohodka pa bi bil še večji, če bi rudnik Zagorje ob Savi ne imel tolikšne izgube.

Kolektiv zasavskih premogovnikov bo moral letos še bolj racionalno gospodariti. Zmanjšati bodo morali vse vrste izdatkov in bolj varčevati z lesom, TH podporjem, razstrelivom in električno energijo. Vsak nadaljnji porast materialnih in drugih stroškov bo povzročil zmanjševanje dohodka in ostanka dohodka, to pa se ne sme zgoditi, ker bi se v tem primeru ekonomičnost poslovanja ponovno zmanjšala. Osrednji delavski svet je sodil, da kaže dosledno in v celoti uresničiti sveženj ukrepov, ki jih je bil sprejel na eni zadnjih sej in ki predstavlja za kolektiv osnovna izhodišča za letošnje gospodarjenje.

V zasavskih premogovnikih bodo kmalu uvedli delavsko kontrolo. Osnovna organizacija sindikata bo o tem pripravila ustrezne predloge. Člane komisije naj bi imenovali iz vrst neposrednih proizvajalcev.

—m—

BIREST
POHISTVO

LETOS 22 MILIJONOV PAROV HLAČNIH NOGAVIC

Jata polzelskih lastovk se večja

V petih letih bo kolektiv vložil v novo sodobnejšo proizvodnjo in v nov izdelek 66 milijonov dinarjev ● Povečanje celotnega dohodka od 140 milijonov lani na 210 milijonov dinarjev v prihodnjem letu

Predlani zastavljeni petletni razvojni načrt kolektiv Tovarne nogavic iz Polzele uspešno uresničuje. Konec novembra lani je stekla serija proizvodnja ženskih hlačnih nogavic in s tem je bila zaključena prva stopnja petletnega razvoja tovarne. Končni cilj je povečati letošnjo proizvodnjo ženskih hlačnih nogavic od 85 na 100 tisoč parov dnevno. Takšno serijo naj bi izdelovali leta 1975, vendar nekateri strokovnjaki v podjetju menijo, da bi lahko 100 tisoč parov nogavic izdelovali že prihodnje leto.

Vlaganje v razvoj naše tovarne smo razdelili, glede na lastne zmogljivosti, na štiriletno obdobje. V prvih dveh letih, predlani in lani, smo morali vložiti večino sredstev, skupno 51 milijonov. S tem denarjem smo zgradili potrebne delovne prostore in pa nakupili stroje, na katerih bomo lahko že letos izdelali okrog 22 milijonov parov ženskih hlačnih nogavic, ali 85 tisoč vsak dan.

Tako so nam povedali v tovarni in s ponosom dodali, da so večino vloženih sredstev dali iz svojih skladov. To jim sicer ni bilo težko, saj so samo v lanskem letu prigrisali 18 milijonov skladov in 15 milijonov amortizacije. V minulih dveh

letih so si sposodili 19 milijonov dinarjev v banki, za nakup tuje strojne opreme.

V naslednjih letih bo moral kolektiv vložiti v povečanje proizvod-

nje še 15 milijonov dinarjev. Del sredstev si bodo sposodili pri tujem poslovnem partnerju, vračali pa jih bodo z izvažanjem.

„Pravega“ izvoza pa si tovarne

nogavic Polzela ne more privoščiti zaradi neugodnih tržnih pogojev in relativno slabe izvozne vzpodbude doma. Zato prevzema za tuja podjetja takšne posle, kjer lahko izvaža storitve (tako kot marsikatera druga tekstilna tovarna).

Nova investicija je tudi sprememba strukturo proizvodnje v tej tovarni. Poslej bodo izdelovali daleč največ ženskih in hlačnih nogavic, leta 1975 ali nemara že v prihodnjem letu kar 26 milijonov parov letno. Tolikšna proizvodnja bo kajpak precej povečala dohodek tovarne. Letos bodo dosegli kar za 40 milijonov večji celotni dohodek kot lani, povzpel se bo na 180 milijonov. Že leta 1974 pa naj bi se leta povečal na 210 milijonov, če bo kolektiv kajpak uspelo izdelati serijo 26 milijonov ženskih hlačnih nogavic letno in predvidene količine drugih vrst nogavic.

Doseganje tako velikega obsega proizvodnje pa je za Tovarno nogavic tudi življenjska nuja. Tehnologija se pri tej vrsti tekstilne proizvodnje v svetu tako naglo razvija, da se proizvodna cena nogavic zadnja leta celo manjša. To pomeni, da tovarna, ki ne bi sledila razvoju in napredku tehnologije, ne bi bila več konkurenčna na trgu!

MODNA HIŠA

S POSLOVNIMI
ENOTAMI V LJUBLJANI,
MARIBORU IN OSIJEKU
VAM NUDI

bogato in vedno aktualno izbiro otroške,
moške in ženske konfekcije, modnega me-
trskega blaga, pletenin in visoko kvali-
tetne usnjene konfekcije in galanterije.

PODOBE NAŠEGA ČASA

Govornik srkne malo vode iz kozarca, si z dlanjo otre kapljice z ustnic, se nagne naprej k mikrofону ter nadaljuje:

To so ključna vprašanja in ključna nasprotja in protislovja, če jih mi povemo s političnim jezikom. Na tako stanje, na teke odnose se seveda v naših razmerah vežejo idejno in politično tuje sile, sile, ki tak položaj izkoriščajo, ki eskalirajo v obliki nacionalističnih izpadov, v obliki ozko lokalističnih interesov in tendenc, oblik nacionalizma, teokratizma in uzurpacije oblasti nad delom, nad delovnim človekom. In zaradi tega, zaradi teh vzrokov so naša prizadevanja, skupna prizadevanja za ustavne spremembe nujna, ker ustavne spremembe, zlasti na področju združenega dela, v osnovni pomenijo spodrezati korenine tem državnim, skupinsko lastninskim in privatno lastninskim odnosom, ki so se začeli uveljavljati in ki so postajali dominantnejši vis-a-vis samoupravljanja. In ker je vendarle sedaj koncipiranje ustavne forme ne samo teh makro ustavnih sprememb, makro ustavnih odnosov na relaciji federacija-republika, ampak zlasti zaradi sprememb v odnosu do združenega dela, ker je to v letu 1972 prišlo kot resna platforma pred to družbo, zato, tovariši, so bile tudi zaostritve, politične zaostritve v letu 1972 tako ostre, ker so se sile, ki so se tem spremembam upirale, ker so te sile uvidele, da gre

zares, da gre za resne globalne spremembe, ki naj spodbujajo reprodukcijo takih odnosov, ki povzročajo seveda taka konfliktna stanja v naši družbi. Delavski razred in delovni ljudje pa so na drugi strani vendarle videli v naporih za ustavne spremembe šanso za svojo afirmacijo, za nadaljnji razvoj samoupravljanja, zato podpirajo tako ustavne spremembe kot celotno družbeno akcijo zavestnih socialističnih sil. Zato velja po mojem mnenju ocena, da je leto 1972 začetek politične

tičnega samoupravljanja delujejo organizirane sile, ker drugače naš politični sistem in ekonomski sistem ne funkcionira, ker je tako koncipiran v političnem sistemu, to se pravi, v skupinskem sistemu, v socialistični zvezi, v politični organizaciji, v samoupravljanju, da ne funkcionira, če znotraj njega socialistične sile ne delujejo, ker je formiranje skupnega interesa, pa v delovnem kolektivu ali ožjem, ožji družbeni skupnosti ta integracija skupnega interesa nemogoča, če znotraj teh

tudi mi diskutiramo s teh pozicij, čeprav vi to diskutirate tudi v političnih organizacijah v vaših sredinah, ampak jaz želim, da je tudi na tem občinskem nivoju prav, da s teh aspektov spregovorimo, ker to vendarle v globalu terja vaše konkretno operativno delo. Da to dimenzijo časa in prostora, v kateri teoriji govorimo, da to dimenzijo časa z enih širših vidikov tudi vidimo, doumemo in vidimo, kje so tendence in smeri za bodoči razvoj. Hvala lepa!

Sejna dvorana se sprosti

Bilanca aktualne situacije

stabilizacije, in seveda začetek in osnova, da mi v letu 1973 in nadaljnjih letih gremo v nadaljnjo ekonomsko stabilizacijo, ker brez politične stabilizacije mi ekonomske stabilizacije nismo mogli realizirati. Vrsta političnih akcij je propadla, tudi družbenih akcij, tudi gospodarskih akcij, zaradi tega, ker mi nismo uspeli mobilizirati zavestnih socialističnih sil in, če hočete, tudi množic za napore za ekonomsko stabilizacijo v naši družbi.

Mislím, da smo v tem obdobju 1972 odpravili nekatere iluzije, ki so bile v naši družbi, iluzije, ki so smatrale, da je reprodukcija socialističnih odnosov možna na en avtonomni samostojni način, medtem ko je danes vse bolj jasno, da je reprodukcija socialističnih odnosov možna samo, če nam znotraj našega sistema poli-

sil, znotraj takega političnega sistema ne deluje notranje zavestno politično družbeno jedro. Prepričan sem, da bodo letos in v naslednjih letih seveda v osredju ekonomska vprašanja, in da bomo ta vprašanja postopno tudi razreševali, vendar ne podcenjejoč družbene odnose in uresničevanje družbenih odnosov na osnovi ustavnih sprememb, ker jih koncipiramo in ki smo jih sprejeli. Mislím, da bo zato manj čistih političnih spopadov v letu 1973, da bo več spopadov v bitki s starih na področju družbeno-ekonomskih odnosov in na področju samoupravnih socialističnih odnosov v delovnih kolektivih in tudi na drugih nivojih.

Jaz sem, tovariši, napravil ta uvod namenoma, ker se mi zdi, in sem globoko prepričan, da je to potrebno, da

in si začne prikimavati, ljudje so si oddahnili. Pa le ni tako kritično, kot pišejo časopisi! Oh, ti novinarji! Najprej začno ploskati v kotu, nato v vseh vrstah seje dvorane! V vseh očeh se prižigajo drobni ogenjčki optimizma in neukrotljive delovne vneme. Kako ne! Prava beseda ob pravem času ustvarja čudeže: širi naše horizonte, stvari premika naprej, odpira nove perspektive...

Nič čudnega, če kar pet tovarišev hkrati dvigne roko, da bi diskutiralo. Vendar da predsedujoči samo enemu besedo. Če govorimo ljudje drug čez drugega, se nikogar ne sliši. Zato pa po vrsti: najprej eden, nato drugi, tretji itd. Časa je dovolj na razpolago, zakaj hiteti? Naj stvari malo sedejo v ljudi, predno bodo odprli usta.

VINKO BLATNIK

HUMORESKA • HUMORESKA • HUMORESKA

Imuniteta

Uradno se v delovnem kolektivu ni dogajalo nič posebnega, čeprav je bilo čutiti pritajeno napetost. Težko bi povedali, kje je bila ta napetost skoncentrirana, vendar je bila vsekakor samoupravnega značaja. To se je videlo po tem, ker se je vodilna struktura obnašala, kakor ne bi ničesar opazila, predsednik delavskega sveta si pa ni upal sklicati seje, da ne bi prehitel razvoja, kakor je mimogrede omenil predsedniku sindikata, ko sta se slučajno soočila v tovarniški restavraciji. Predsednik sindikata je ob tem pripomnil, da še ni povsem jasno, ali gre za prehitavanje ali zaostajanje za razvojem.

Če povemo naravnost, so se nejasnosti začele z delavsko kontrolo. Nihče pravzaprav ni zavzel odkolilnega stališča do delavske kontrole, saj je navsezadnje odkolnilno stališče značilno samo za negativne družbene elemente, vendar razprave ni in ni bilo, da o konkretnih korakih niti ne govorimo.

Kdo ve, kam bi zajadral nadaljnji razvoj (točneje mirovanje), če ne bi predsednik sindikata v trenutku prostodušne nepazljivosti, ki je sicer dovoljena ne pa tudi priporočljiva, priznal sekretarju OO ZK, da se mu niti ne sanja, kaj je delavska kontrola. Sekretar je sicer imel lepo priložnost za pozitivno družbeno delovanje v smislu predavanja, vendar je samo zamrmral: „Torej se morava čimprej potruditi, da zadevo razčistiva. Menda se bo treba zagrizti v Leninova zbrana dela. Upam le, da bova našla nekje na začetku...”

Prostodušneži imajo večkrat srečo. Sploh ni bilo treba kopati po Leninu... Torej, delavska kontrola se je pokazala kot docela nenevarna stvar, če... zdaj smo torej pri tisti pritajeni napetosti, ki smo jo omenili na začetku... če je ne bi vzeli resno.

Težava je bila v tem, ker so si politično odgovorni ljudje v delovnem kolektivu naposled priznali, da je delavsko kontrolo nemogoče izpeljati, ker nihče ne bo hotel biti izvoljen vanjo. Zakaj? Smešno vprašanje, saj je več ali manj splošno znano, kaj se dogaja s takimi elementi, ki stegajo jezik. In to še posebej v tistih delovnih kolektivih, kjer bi bilo treba stegniti jezik. In četudi imajo taki elementi delavski razred za sabo.

Še sreča, da vztrajnost navadno zmaga. Tako so politični faktorji našli pravo rešitev: člani delavske kontrole bodo imeli imuniteto. Torej, dobili bodo uradno potrdilo, da lahko (točneje: morajo) jezikajo, vendar jih predmeti stegovanja jezika ne smajo odpustiti iz službe.

Je že tako, da pozitivne rešitve, če niso kompleksne, povzročijo tudi negativne učinke. Dobro, člani delavske kontrole bodo imeli imuniteto, člani delavskega sveta pa ne. Saj na delavskem svetu niti predsednik ni bo več ust odprl!

Bilo je, kakor bi se utrgal plaz.

Iz predloga osnutka za uvedbo delavske kontrole so se razvile logične posledice: imuniteto morajo imeti člani delavske kontrole, člani delavskega sveta, obratnih delavskih svetov, vodstva družbeno političnih organizacij, predsedstva planinskega društva, gasilcev, strelcev... skratka vsi, ki so dolžni hoditi na sestanke in se jim lahko primeri, da — morda samo pod točko „razno“ — pobezajo v kakšno konfliktno situacijo v podjetju.

Zbor delovnih ljudi je razumel težave svojih prostovoljnih in neprostovoljnih vodstvenih kadrov, vendar ni izgubil občutka za realnost. Sprejel je sklep, da mora imeti imuniteto vsak član delovnega kolektiva, ki je ali bo vsaj enkrat diskutiral.

Na žalost ta hip ne moremo poročati, kdaj bo prišlo do uvedbe delavske kontrole v podjetju, ki je bila predmet našega zanimanja, ker so vsi zaposleni preveč zaposleni s pridobivanjem imunitete. Obstaja pa resna nevarnost, da po tem imunitetnem valu spet nihče ne bo hotel sedeti v delavski kontroli, ker bo imuniteto že tako ali tako imel, vse ostale prednosti in privlačnosti so pa še premalo razčiščene.

TIG

Poslednji medicar v Prekmurju

V ulici Štefana Kovača v Murski Soboti ima svoj lokal Štefan Celec, ki je edini medicar v Prekmurju in edini svečar v Pomurju. Ko sem ga obiskal in mu pojasnjeval želje, me je gledal nekam začudeno, potem se je iznenada razvedril in pričel zavzeto pripovedovati. Imel sem občutek, da želi povedati čimveč o svojem redkem poklicu, ki tone v pozabo.

Pri Celčevih v Murski Soboti je bilo devet otrok. Štefan je bil najstarejši in je šel prvi od hiše. Oče ga je dal za vajenca k Škrajnarju v Ljutomer. Bilo je to 1. januarja 1930. Namesto tri leta, je bil pri Škrajnarju leto več. Doma niso imeli denarja, da bi mu kupovali oblačila. Za to je skrbel mojster. Uslugo je plačeval Štefan z enoletnim neplačanim delom.

V tretjem letu vajeniške dobe je vstajal ob petih zjutraj. Iz-

delal je sladoled, ga natovoril na ročni voziček in odpeljal na Glavni trg. Ko je tam zmanjkalo sladokusev, je odinil proti glavni železniški postaji. Ob šestih zvečer se je vrnil v delavnico, kjer je pekel pecivo do desetih ali enajstih ponoči.

Včasih je bilo po teh sladkarijah več povpraševanja, predvsem po „tafrlih“ (medenem pecivu). Ker sta delala sama z mojstrom, je bilo malo časa za počitek.

Ob nedeljah sta naložila „kramo“ na voz in se ob tani uri napotila v Križevce pri Ljutomeru, k Vidmu ob Ščavnici. Najdlje sta hodila na Kapelo. Tako je delal Štefan vse do leta 1933.

Postal je pomočnik in se je vrnil v Mursko Soboto. Pri medicarki Antauerjevi je delal leto dni brezplačno. Prisluzil si je le

star inventar, s katerim je potem pričel lastno obrt leta 1937. Ukvarjal se je z medicarstvom in svečarstvom. Sveče se je naučil izdelovati pri Antauerjevi.

Kmalu je začel potovati z lektarskim „štantom“ po Prekmurju. Čez Muro ni šel nikoli. Po starem nepisanem pravilu ni želel delati konkurence mojstru Škrajnarju iz Ljutomera.

Po vaseh hodi še danes. Od tega ima največ zaslužka. Kmečki ljudje že iz davnine cenijo te izdelke, predvsem na Goriškem v Prekmurju.

Medico prodaja le vsako leto 15. avgusta pri Gradu. Ko imajo vaše slovesnosti na dolinskem delu Prekmurja, po starem običaju, počistijo po vasi. Znotraj in zunaj pobelijo zidove. V goste povabijo „botrino“ in pripravijo razkošna kosila. Glavna jed je „gibanica“.

Sorodniki, ki so prišli na obisk, kupijo pri medicarju „kuja“, „babiko“, „srčeka“ ali medenjake in z njimi obdarijo gostitelje. Običajno so vsega tega deležni otroci.

Ena od pomembnih surovin za izdelovanje sveč je čebelji vosek. Čebel je pri nas vse manj in vse bolj uporabljajo v svečarstvu parafinski vosek.

Ko sva klepetala o medicu, je pripomnil:

„Medico so delali že stari Slovani... Danes jo „obrajtajo“ le še stari ljudje. Štefanovi izdelki romajo tudi „čez veliko lužo“. Svojci jih pošiljajo v Ameriko ali drugam po svetu. „Za spomin na domače kraje“, pravijo. Ko pa se rojaki čez poletje muče v domovini, ponese „babike“ s seboj kot najlepšo popotnico.

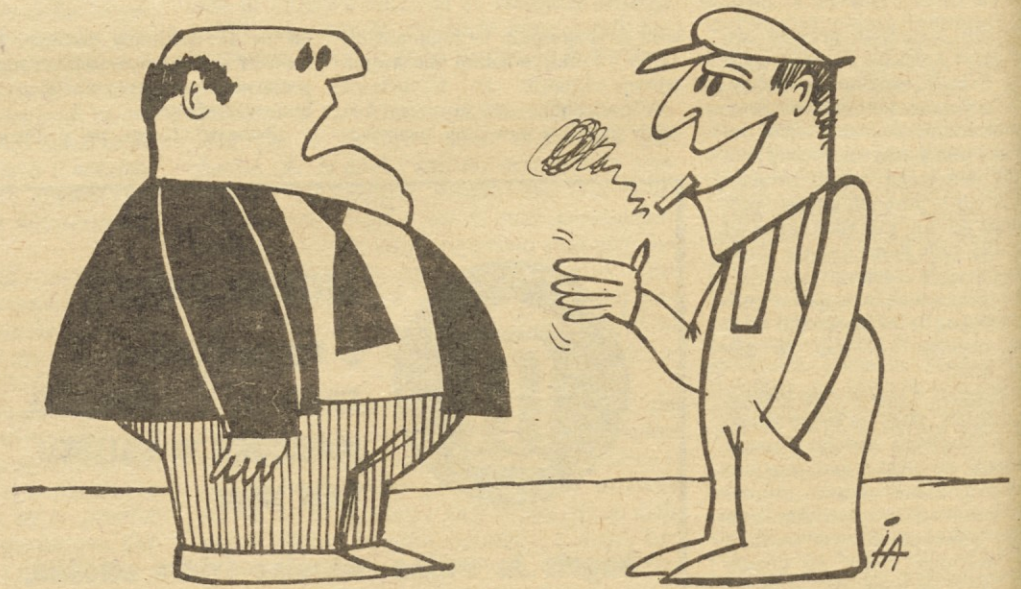
Šoboški medicar ima tri sinove. Nobenega izmed njih pa ne mika, da bi nadaljeval z očetovo obrtjo. Fantje mu pri delu sicer pridno pomagajo in z njim hodijo tudi na sejmeh.

„Tam se zbero dekleta z vseh koncev... in je z njimi prijetno kramljati...“ so mi pravili.

FRANČEK ŠTEFANEC

Zanimiva je Celčeva obrt. Pozoren sem postal še na verze, ki jih mojster lepi na „srčeka“. Zneseni so z vseh vetrov.

— Brez skrbi, tovariš šef, hitro se boste privadili na en brezmesni dan v tednu... Jaz sem se na brezmesne tedne že zdavnaj...! — IVO ANTIĆ

ZIMSKE METALURŠKE ŠPORTNE IGRE NA RAVNAH

RAVENČANI ODLIČNI

Organizacijo letošnjih tradicionalnih športnih iger slovenskih železarn so imeli v rokah Ravenčani, ki so vzorno priredili tekmovanja ob ugodnih snežnih razmerah. Letošnje imajo poseben oboje, saj so imele posebno obleke, saj so poleg tradicionalno nastopajočih železarn Jesenic, Štor in Raven sodelovali še nekateri kolektivi, ki se uvrščajo med podpisnice sporazuma o črni in barvni metalurgiji. Sodelovali so še: Cinkarna Celje, Mariborska livarna, Tehnični biro Jesenice, Metalurški inštitut iz Ljubljane in Direkcija ZPSŽ. Skupno je nastopilo 175 tekmovalcev in tekmovalk, ki so se pomerili v veleslalomu, tekih in sankanju. Kot že leta poprej so se tudi tokrat za prva mesta v vseh treh panogah potegovali predvsem železarji z Jesenic in Raven. Ra-

venčani so se posebno izkazali, saj so skupno osvojili kar 7 prvih mest med posamezniki.

Tekmovanje so slovesno zaključili v kavarni Doma železarjev, kjer so najboljšim podelili priznanja, nekatere nagrade pa so tudi izžrebali — ne glede na uvrstitev. Na večer pred igrami, so se pomerili med seboj odbojkarji veterani iz železarn Jesenic in Raven. Domačini so po izenačeni igri uspeli zmagati z 3:2.

REZULTATI — VELESLOM:

Progi za veleslalom je na Poski pri Domu telesne kulture zakoličil Karel Fanel. Nastopilo je kar 96 smučarjev skupno v vseh kategorijah. Po pričakovanih so najvišja mesta zasedli tekmovalci in tekmovalke z Je-

senic in Raven. Moški do 35 let:

1. Albreht 2:00,17; 2. Ponikvar (oba Jes.) 2:01,91; 3. Košir (Teh. biro Jes.) 2:04,83; Ekipno: 1. Jesenice 6:06,91; 2. Ravne 6:26,98

Moški od 35 — 45 let: 1. Rodič (Ravne) 1:42,33; 2. Koblar (Jes.) 1:42,70; 3. Očepek (Teh. biro Jes.) 1:44,56

Ekipno: 1. Jesenice 5:18,65; 2. Ravne 5:26,48;

Moški nad 45 let: 1. Kos 1:42,75; 2. Radičević (oba Ravne) 1:44,92; 3. Praček (Jes.) 1:45,44.

Ekipno: 1. Ravne 5:17,17; 2. Jesenice 5:37,20

Ženske: 1. Vehovar (Ravne) 51,71; 2. Benedik 53,72; 3. Praček (oba Jesenice) 55,74.

Ekipno: 1. Ravne 1:48,25; 2. Jesenice 1:49,46

Tekmovanja v tekih je vodil Rado Pšeničnik, ki je s svojimi sodelavci pripravil proge na Šrotneku, nedaleč od Raven. Med tekmovalci naj omenimo predvsem naše sedanje in bivše reprezentante, ki so s svojo prisotnostjo popestrili celotno tekmovanje. Najzanimivejši tek na 8 km je dobil domačin Dretnik, pred nekdanjim odličnim Kerštajnom.

Moški do 35. leta — 2 km: 1. Rožič (Jes.) 8,48; 2. Vido- včič 9,39; 3. Kričej (oba Rav.) 9,52;

Ekipno: 1. Ravne 29,33; 2. Jesenice 29,38;

Moški nad 35 let — 2 km: 1. Osenjak (Ravne) 9,41; 2. Lakota 9,48; 3. Pogačnik (oba Jes) 10,46; Ekipno: 1. Jesenice 31,23; 2. Ravne 32,39

Moški — 8 km: 1. Dretnik (Ravne) 30,33; 2. Kerštajn (Jes.) 31,21; 3. Karpac 32,23; 4. Gorenšek 33,09; 5. Mozgan (vsi Ravne) 33,29; Ekipno: 1. Ravne 2:09,34; 2. Jesenice 2:17,25.

Sankaško progo na Lešah, dolga je bila 1000 metrov, so morali tekmovalci prevoziti dvakrat. Ravenski železarji so v tej panogi doživeli pravi triumf, saj so moški osvojili prvo in drugo mesto, pri ženskah pa se je kar pet tekmovalka uvrstilo od 1. do 5. mesta

Ženske: 1. Kopmajer 4:07,6; 2. Savinc 4:37,4; 3. Lasnik (vse Ravne) 4:43,9; Ekipno: 1. Ravne 8:45,0; 2. Jesenice 10:17,2.

Moški: 1. Erat 3:37,2; 2. Korinšek (oba Ravne) 4:04,1; 3. Dokl (Jes) 4:06,6; Ekipno: 1. Ravne 11:56,3; 2. Jesenice 12:44,1

IVO MLAKAR

Lovorika v Idrijo

Na pobočju Kuka nad Livkom je bilo 3. sindikalno prvenstvo Primorske in Notranjske v veleslalomu. Nastopilo je več kot 220 tekmovalcev in tekmovalk iz občinskih sindikalnih svetov Nove Gorice, Postojne, Ajdovščine, Idrije, Sežane, Kopra in Tolmina. Tekmovalci so nastopili v sedmih, tekmovalke pa v štirih starostnih kategorijah. Proga za mlajše kategorije je bila dolga 800 m s 26 vratici, za starejše kategorije pa 600 m in je imela 22 vratec. Tekmovanje je odlično organizirala komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Tolmin. Pri ženskah je prvo mesto osvojila ekipa OSS Nova Gorica, pri moških pa ekipa OSS Idrija. V skupni uvrstitvi je prvo mesto in pokal osvojil OSS Idrija.

Rezultati: Članice — nad 45 let: 1. Novak (Idrija) 1:54,2; od 35 do 45 let: 1. Marušič (Gorica) 39,9, 2. Koren (Tolmin) 46,7, 3. Ličen (Gorica) 48,7; od 25 do 35 let: De Brea (Gorica) 37,9, 2. Kranjc (Postojna) 39,9, 3. Beričič (Idrija) 40,1; do 25 let: 1. Mikuz (Idrija) 39,5, 2. Kravanja (Tolmin) 41,0, 3. Mesojedec (Gorica) 41,1. Člani nad 50 let: 1. Miklavčič (Idrija) 39,1, 2. Muznik (Tolmin) 39,5, 3. Fili (Tolmin) 42,3; od 45 do 50 let: Paternost (Postojna) 35,2, 2. Požar (Gorica) 39,2, 3. Gabrovšek (Idrija) 41,0; od 40 do 45 let: 1. Podgornik (Gorica) 38,9, 2. Mrak (Idrija) 40,5, 3. Hafner (Tolmin) 43,2; od 35 do 40 let: 1. Prapotnik (Idrija) 37,2, 2. Rosič (Tolmin) 39,4, 3. Logar (Idrija) 41,5; od 30 do 35 let: 1. Medved (Gorica) 35,5, 2. Ostrež (Gorica) 36,6, 3. Špacal (Gorica) 36,8; od 25 do 30 let: 1. Mažgon (Idrija) 43,5, 2. Poljanec (Idrija) 45,1, 3. Medved (Ajdovščina) 46,0; člani do 25 let: 1. Melinc (Gorica) 46,5, 2. Božič (Idrija) 48,6, 3. Štefin (Postojna) 49,8. Ekipna uvrstitev: ženske — 1. Nova Gorica 47 točk, 2. Idrija 41 točk, 3. Tolmin 34 točk; moški — 1. Idrija 127 točk, 2. Gorica 104 točke in 3. Tolmin 88 točk. Skupna uvrstitev: 1. Idrija 168 točk, 2. Gorica 151 točk, 3. Tolmin 122 točk. MK

RAVNE NA KOROŠKEM

V organizaciji sindikalne podružnice IMP Maribor in v izvedbi Smučarskega kluba Črna so bile v Črni sindikalne tekme v veleslalomu za prvenstvo vseh sindikalnih podružnic Industrijskega montažnega podjetja Ljubljana. Izredno lepo vreme je privabilo na start 86 smučarjev.

Ob zaključku prireditve so bile slavnostno podeljene najboljšim nagrade in plakete. Rezultati-ženske:

1. Rusjan Hermina (CKV Maribor), 2. Roš Lidija (CKV Maribor), 3. Štrucelj Alenka (Projekt)

MOŠKI DO 33 let:

1. Žakelj Franc (Projekt), 2. Puh Ervin (IKV), 3. Sekula Borut (TEN);

MOŠKI OD 33 LET DO 40 LET:

1. Geršak Rudolf (CKV), 2. Štrucelj Alojz (Projekt), 3. Jurc Anton (Elek. mont); MOŠKI NAD 40 LET: 1. Grom Radišlav (Projekt), 2. Krajnc Milan (Projekt), 3. Marinko Janez (TEN)

TEKI: MOŠKI DO 33 let: 1. Grad Emil (TRATA), 2. Gornjak Branko (IKV), 3. Obrul Milan (CKV); MOŠKI NAD 33 LET: 1. Meršnik Maks (Trata), MILAN PEČOVNIK

Najboljša ekipa KRKE

V zimskem središču Dolenjske v Črnošnjah je bilo pred dnevi občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu, ki ga vsa-

ko leto organizira komisija za rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu v Novem mestu. Tehnično izvedbo tekmovanja

je prevzelo smučarsko društvo Rog, ki je letos tudi prvič uporabilo pri merjenju najsodobnejše elektronske opreme. Letošnje sindikalno prvenstvo je bilo tudi v znaku trima, saj so letos prvič razdelili tekmovalce po starostnih kategorijah, kar je nudilo več možnosti tudi smučarjem „turistom“.

Letošnje zimsko sindikalno smučarsko tekmovanje je bilo v veleslalomu na 500 m dolgi progi z 22 vratici in z višinsko razliko približno 110 m. Tekmovanje se je ob lepem sončnem vremenu ogledalo več 100 gledalcev, ki so bili tako z rezultati kakor tudi s samim potekom tekmovanja izredno zadovoljni.

Ekipni vrstni red:

1. Sindikalna podružnica tovarne zdravil „Krka“ — Novo mesto, 2. Industrija Motornih vozil — Novo mesto, 3. Splošno gradbeno podjetje Pionir, 4. Tekstilna tovarna Novoteks, vsi iz Novega mesta, 5. Lesno industrijsko podjetje Novoles iz Straže, itd.

Najboljši posamezniki kakor tudi sindikalne ekipe so prejele pokale, priznanja in diplome. Še posebno veselo pa je bilo tatar, ko so na podelitev povabili tudi zadnje plasiranega tekmovalca v „B“ kategoriji Opalka Vinka iz Novoteksa in mu dodelili medaljo iz samih pristnih domačih klobas.

M. GREGORČIČ

ŽELEZARJI SPET PRVI

Občinski sindikalni svet Jesenice — odbor za rekreacijo in šport — se je odločil, da organizira prve zimsko-sportne igre v veleslalomu za vse članke sindikatov v Mojstrani dne 25. 2. 1973. Glede na to, da so že imele nekatere OOS svoja tekmovanja, je bilo to tekmovanje finale v okviru občine. Za prvo tekmovanje se je prijavilo preko 160 tekmovalcev iz različnih delovnih organizacij.

Tako se je na odlično pripravljenih progah, ki so jih pripravili znani smučarski strokovnjaki iz Mojstrane, pomerilo 107 tekmovalcev in tekmovalk v 8 kategorijah. (Manjkali so tekmovalci gradbenih podjetij, ki so imeli istočasno tekmovanje za „Jocifov memorial“.)

Med nastopajočimi so bili tudi nekateri prejšnji reprezentanti in nekateri znani tekmovalci (Pračkova in njen brat, Štravs, Ponikvar, Albreht, Bernik, Šoberle itd.).

Tekmovanje je potekalo točno po določenem programu.

Za prvo pomoč je poskrbela postaja GRS iz Mojstrane. Osvobedenje pa je pripravila žicnica Mojstrana.

Sam tekmovanje si je ogledalo precej gledalcev, od gostov pa so bili navzoči: predsednik občine Jesenice tov. France Žvan, sekretar obč. konference ZKS tov. Stefan ing. Nemec, predsednik obč. kon. SZDL tov. Mara Taler, p. predsednik rep. odbora sindikatov ind. in rudarstva tov. Srečko Mlinarič, predsednik obč. sindikalnega sveta Kranj tov. Božič Stane in drugi. Po končanem tekmovanju pa so najboljši prejeli medalje, diplome in praktična darila. Najboljša ekipa pa je prejela lep prehodni pokal občinskega sindikalnega sveta Jesenice.

REZULTATI: Ženske IV. kateg.: 1. Praček, Železarna Jesenice čas 41,7, 2. Crnobori, Železarna Jesenice, čas 46,5, 3. Mrak, Zdravstveni dom Jesenice, čas 1.24,5. Ženske

III. kateg.: 1. Mlačnik, O. Š. Kor. Bela, čas 49,2, 2. Bohinc, TP Rožca, čas 49,3, 3. Kotnik, TP Zarja, čas 56,9.

Ženske II. kateg.: 1. Benedik, Železarna Jesenice, čas 39,3, 2. Sedej, Bolnišnica Jesenice, čas 41,5, 3. Ažman, Športmetal Jesenice, čas 45,9.

Ženske I. kateg.: 1. Kerec, TP Rožca, Jesenice, čas 1.05,0, 2. Vinčič, TP Rožca Jesenice, čas 1.09,2, 3. Tepina, Interevropa Jesenice, čas 1.16,4.

Moški IV. kateg.: 1. Vovk, Železarna Jesenice, čas 35,1, 2. Hutar, Železarna Jesenice, čas 35,8, 3. Očepek, Teh. biro Jesenice, čas 36,3.

Moški III. kateg.: 1. Štraus, Zdravstveni dom Jesenice, čas 35,4, 2. Koblar, Železarna Jesenice, čas 35,8, 3. Šekli, PMM Kr. Gora, čas 36,8.

Moški II. kateg.: 1. Ponikvar, Želez. Jesenice, čas 45,78, 2. Košir, Teh. biro, Jesenice, čas 49,17, 3. Markez, Žel. Jesenice, čas 49,38.

Moški I. kateg.: 1. Albreht, Žel. Jesenice, čas 45,36, 2. Šoberl, TP Zarja Jesenice, čas 45,61, 3. Bernik, Želez. Jesenice, čas 45,70.

EKIPNO: 1. Železarna Jesenice, 2. Zdravstveni dom Jesenice, 3. Športmetal Jesenice, 4. ELIM Jesenice, 5. TP Zarja Jesenice.

SANDI KOTNIK

Dobrodošlica primorskim smučarkam

Prečudovite so bile tiste ure mojega življenja, ki sem jih v svoji zorni mladosti preživljala v telovadnici, še bolj poživljajoče pa tiste, ki so mi v zreli dobi življenja nudile razvedrilo z žogo in s plavanjem, pomlajajoče pa so še danes ure, ko pod težo let in nahrbtnika sopiham proti Javorniku, Čavnu, Nanosu ali počasi ležem na siv vrh očaka Triglava.

Vse to smo nekoč imenovali telovadba. To je v resnici tudi bila.

Dandanes pa od vseh zvrsti športnih aktivnosti zahtevamo nekaj več.

To „več“ je skrito v besedici REKREACIJA.

In kaj zajema ta beseda?

Vsekakor odpravo negativnih vplivov sodobne tehniške sredine življenja; telesne vaje kot sredstvo za vsebinsko bogatenje prostega časa, kot sredstvo proti utrujenosti, kot sredstvo za dvig delovne storilnosti, kot sredstvo za

ohranjanje zdravja in vedrine duha, kot sredstvo za razvedrilo in ne nazadnje kot sredstvo za krepitev moralnih lastnosti in dvig volje.

Vsi smo prežeti z utripom moderne naglice.

Vsi si želimo biti uspešni, a ostati zdravi in biti srečni.

Žal pa nam to vedno ne uspe. Vse prepogosto se nam čas razteče v nič.

Pomaga nam lahko le rekreacija.

Prisrčno pozdravljam vse tekmovalke na II. delavskih športnih igrah sindikatov Primorske in Notranjske, želim vsem obilo razvedrila, lepih uspehov in osebne sreče!

MIRA NOVAK

poslanka prosvetno kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije, udeleženkam II. delavskih športnih iger sindikatov Primorske in Notranjske

Pri Mercatorju dobite vse

Foto: A. UL.

Rok za Krvavec 1. december

Nova žičnica na Krva-vec bo stekla letos 1. decembra in tako se pravčasno nadomestila staro, ki ji spomladi poteče obratovalno dovoljenje. Tako določajo kupoprodajni pogoji, o katerih se je turistično transportno podjetje Creina pred dnevi sporazumelo s francoskim dobaviteljem opreme — firmo Pomagalsky. Pred podpisom pogodbe ob koncu tega meseca naj bi v Kranju ustanovili konzorcij za izgradnjo alpskega turističnega centra Krvavec, v katerega bodo skušali pritegniti številne gospodarske in druge organizacije, zlasti s področja Kranja in Ljubljane.

Tako je končno le precej izgledov za to, da Krvavec ne bo izgubil nobene zimske sezone, kar bi mu brez dvoma povzročilo ogromno škodo. S svojimi lepimi in dobro vzdrževanimi smučišči in neposredno bližnjim ljubljanskemu in kranjskemu bazenu se je namreč uvrstil med naša najbolj obiskana zimska središča. Samo lani je imel Krvavec nad 70 tisoč obiskovalcev, njegove žičnice pa so opravile 836 tisoč prevozov. Za primerjavo naj navedem, da so vse slovenske žičnice skupaj v istem času zabeležile 7 milijonov 100 tisoč prevozov.

M. S.

SENČNA STRAN SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMEVANJA O DELITVI DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV V SLOVENSKI KONFEKCIJSKI INDUSTRIJI

ZA RED PRI DELITVI TUDI NA NOŽ!

Zahteva kolektiva industrije perila in konfekcije Mura iz Murske Sobote: »Protestiramo proti ekscesom, ki se dogajajo pod pliščem veljavnega samoupravnega sporazuma in ki kolektivom, ki so na špici produktivnosti in pri delitvi ravna pošteno, jemljejo sleherno stimulacijo! Sporazum je treba popraviti tako, da bo uspešnim kolektivom konfekcijske stroke dovoljeval vsaj poprečne osebne dohodke v višini poprečnega slovenskega osebnega dohodka v industriji.«

Ko je šele nastajal samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, valjaven za 32 podjetij slovenske konfekcijske industrije, so v murskosoboški industriji perila in konfekcije sicer menili, da so njegova izhodišča v marsičem krivična do visokoproduktivnih kolektivov, mednje že dolga leta sodijo tudi sami, vendar pa je glede na napovedi o valorizaciji kalkulatvinih osebnih dohodkov z ozirom na gibanje življenjskih stroškov ter upoštevanje še druge popravke in dopolnila, ki naj bi bila sprejeta v naslednjem obdobju sporazumevanja, še vedno sprejemljiv. Zato so ga tudi podpisali in njegova določila v celoti ter pošteno tudi izvajajo.

Želje so eno, resničnost pa drugo. Vemo, da je bilo storjeno le malo tistega, kar je bilo napovedano v zvezi z nadaljnjim razvojem samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov; vemo tudi, zakaj je tako. Zato tega vprašanja v „Muri“ ne bi postavljali na ostrino, če ne bi na vsem lepem ugotovili, da jim sporazum — tak, kakršen pač je — jemlje vsako možnost spodbujanja boljših delovnih in poslovnih uspehov, ker so ga v povprečju leta 1972 z ozirom na doseženo produktivnost že uresničili v celoti.

Kakor je bilo mogoče slišati pred kratkim na občnem zboru osnovne sindikalne organizacije v „Muri“, bi lahko bilo tudi povsem drugače, če ne bi bili kaznovani samo zaradi tega, ker se sporazuma v celoti držijo, medtem ko v sorodnih kolektivih ravna pošteno pač kdo. Drugo k drugemu: gre za več zadev, ki samoupravno sporazumevanje podjetij konfekcijske industrije postavljajo pod zelo senčno luč tako zaradi ravnanja posameznih kolektivov te stroke, kakor tudi zavoljo samovolje in zatiskanja oči tistih, ki naj bi bedeli nad izvajanjem sporazumov.

KAZNOVANA POŠTENOST

S tako produktivnostjo dela, ki se je ne bi sramovali v nobeni

razviti evropski državi, je kolektiv „Mure“ lani ob 400 milijonih dinarjev celotnega dohodka ustvaril 54 milijonov dinarjev akumulacije in ob 100 % realizaciji določil sporazuma smel izplačati povprečne osebne dohodke v višini 1700 din mesečno na zaposlenega.

Letošnji pogoji gospodarjenja so v marsičem težji od lanskih. To pomeni, da bo treba še povečati že tako visoko produktivnost dela, da bi lahko dosegli vsaj tako akumulativnost kot lani, s tem pa tudi osebne dohodke v višini lanskih povprečij. To pa se zdi kolektivu „Mure“ krivično!

Prva krivica, ki jo veljavni samoupravni sporazum povzroča vsem podjetjem konfekcijske

industrije, naj bi bila po prepričanju kolektiva „Mure“ v tem, da pristojni organi po svoje tolmačijo tisti del sporazuma, ki govori o osnovah za izračun faktorja stimulacije. Medtem ko si vsa podjetja sporazum razlagajo tako, da najvažnejšo osnovo predstavlja tisti del ostanka dohodka, ki predstavlja dejansko akumulacijo podjetij, pristojni organi menijo, da kot osnova šteje tisti del iste akumulacije, od katerega pa so poprej računsko odšteli s sporazumom uzakonjeno minimalno, 4 % akumulacijo. Rekli bi, da ne gre za veliko razliko. Vendar bo vsak osnovnošolec brz izračunal, da pri visoki osnovi tudi 4 % pomenijo velike zneske, s katerimi pa kolektivi ne smejo razpolagati.

Če to nasprotje v tolmačenju pomeni izvirni greh, pot do ostalih ni preveč dolga, kajti tudi v podjetjih znajo računati. Ena izmed poti je ta, da so si ponekod zelo širokosrčno „naračunavali“ kalkulatvni osebni dohodek in jim pri tem, vsaj doslej, nihče ni stopil na prste. Konkretno: če je „Mura“, ki ima izmed vseh podjetij svoje stroke najboljše kvalifikacijski sestav zaposlenih, po veljavnih določilih sporazuma naračunala kalkulatvni osebni dohodek v višini 1390 din mesečno na zaposlenega v letu 1972, nekaj prav gotovo ne bo prav, če so v drugih podjetjih s povprečnim kalkulatvni osebni dohodkom segli celo do 1600 din

mesečno na zaposlenega. Kdo vse je tako ravnal in zakaj, naj ugotavljajo in presojuje drugi, tisti, ki so za to odgovorni, so poudarjali delavci „Mure“. „Nas pa moti to, da smo v bistvu kaznovani, ker smo bili poštene. Zato zdaj nimamo nobenih možnosti za zviševanje osebnih dohodkov, čeprav bi to opravičili z večjo produktivnostjo. Drugi pa, ki so ravnali nepošteno, to možnost imajo!“

DOKLEJ „MANJVREDNI“?

Večina slovenskih konfekcijskih podjetij je že dosegla evropsko raven produktivnosti dela. Čeprav za ostale gospodarske dejavnosti česa podobnega, žal, ni mogoče reči, veljavni samoupravni sporazumi njihove osebne dohodke vsaj teoretično „tempirajo“ nad tiste, ki so ali naj bi bili primerni za konfekcijsko industrijo. Kje je logika in kakšna naj bi bila, da bi bilo opravičeno to podcenjevanje in razlikovanje, so se vprašali udeleženci občnega zbora osnovne sindikalne organizacije v „Muri“. Ob tem so poudarili, da je sicer pošteno in prav, če družba upošteva in primerno vrednoti tudi težko, življenju nevarno delo, kakršnega je v drugih poklicih neprimerno več kot v konfekcijski industriji. Toda: če je nekdo visoko produktiven, bi mu morali dopustiti vsaj to, da izplačuje osebne dohodke v višini po-

vprednih osebnih dohodkov lotne industrije. Samo to in drugega ne zahteva kolektiv „Mure“.

Ob tej zahtevi se lahko takoj vprašamo: kje vzeti denar? „Muri“ so izračunali, da bi približno zadostovalo že to, če bi se tudi uradno tolmačenju osnov za izračun faktorja stimulacije izenačilo z uvodom že omenjenim stališčem delovnih organizacij. V tem smislu je „Mura“ tudi zahtevala oblikovanje komisije za pripravo samoupravnega sporazuma podjetij konfekcijske stroke, da začne postopek za dopolnitev in spremembo sporazuma in da hkrati zahteva od vseh delovnih organizacij, naj vsa določila sporazumov upoštevajo dosledno in tako kot so zapisana, nikakor pa ne tako samovoljno in širokosrčno, kakor so jih zdaj.

„Pri obojem moramo vztrajati. Če se borimo za stabilizacijo, bi si morali prizadevati tudi za red in poštenje v delitvi. Če smo zdaj zaradi poštenega ravnanja kaznovani, to ne pomeni, da bi izigravanje dogovorov smelo pomeniti pot za zagate. Tako pravim: za poštenje in red v delitvi moramo iti tudi na nož, če drugače ne gre,“ je bila misel, ki se je večkrat ponovila v razpravi na občnem zboru in ki so ji zbrani z navdušenjem pritrdili vedno znova.

„Mura“ je storila svoje. Po tezo imajo zdaj drugi. Kakšno bo?

MILAN GOVEKAR

Doslej je dogovor o DE podpisalo 343 sindikalnih organizacij in 148 delovnih organizacij. Delavsko enotnost so naročili za člane odborov osnovnih sindikalnih organizacij, občinski sindikalni sveti za svoje organe, v delovnih organizacijah pa so časopis naročili za člane samoupravnih organov. Kljub sicer zadovoljivemu številu izvodov, pa akcija le počasi napreduje in še vse preveč je zlasti osnovnih sindikalnih organizacij, ki svojega glasila — Delavske enotnosti, nimajo naročene. Vsekakor bi želeli v uredništvu, da o tem čimprej razpravljajo in se uvrstijo v krog naročnikov. Delavska enotnost postaja vse bolj ne le informativno sredstvo sindikalne organizacije in delavskega samoupravljanja, temveč tudi metoda političnega in samoupravljalnega delovanja. Spreminjamo jo v svojevrstno katedro za izobraževanje in usposabljanje delavcev pri njihovem samoupravnem in političnem delu. Da pa nam bo to tudi v resnici uspelo, potrebujemo pomoč naročnikov — bralcev. Zato v uredništvu pričakujemo, da bo naš poziv naletel na ugoden odmev in da se bodo podpisnikom, ki so že podpisali dogovor o Delavski enotnosti, v kratkem pridružili še novi.

Podpisniki dogovora o DE

● Od 2. do 8. marca 1973. leta so podpisale pristopno izjavo

SINDIKALNE ORGANIZACIJE:

332. Vzgojno varstveni zavod „Ciciban“, Ljubljana, 333. Delavci skupščine občine Laško, 334. Industrija bombažnih izdelkov „IBI“, Kranj, 335. Občinski sindikalni svet, Jesenice na Gor., 336. Podjetje za PTT promet Kranj, 337. Splošno gradbeno podjetje Rogaska Slatina, 338. Skupščina občine Šmarje pri Jelšah, 339. Podjetje za izdelovanje pohištvene opreme vseh vrst „Treles“, Trebnje, 340. Lesno podjetje „Oprema“, Izola, 341. „Iskra“ tovarna industrijske opreme, Lesce, 342. Sodniki za prekrške mesta Ljubljane, Ljubljana, 343. Soške elektrarne Nova Gorica.

DELOVNE ORGANIZACIJE:

147. Temeljna izobraževalna skupnost Ljubljana, 148. Tovarna obutve „PEKO“ Trzica.